ธรรมบรรณาการ

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

พันเอก นายแพทย์ ชุบ กาญจนลักษณ์ ต.ช., ต.ม.

ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวรวิหาร

๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๓

ธรรมบรรณาการ

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

พันเอก นายแพทย์ ชุบ กาญจนลักษณ์ ต.ช., ต.ม.

ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวรวิหาร

๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๓

สารบัญ

พ.อ. นายแพทย์ ชุบ กาญจนลักษณ์ ตช. ต.ม.

ชาตะ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๕๐

มตะ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๒๓

ประวัติ

พันเอก นายแพทย์ชุบ กาญจนลักษณ์ เป็นบุตร นายวงศ์ และนางสำเภา กาญจนลักษณ์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๕๐ ที่บ้านตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีพี่น้องร่วมบิดา มารดา ๙ คน

๑. พ.อ. ชุบ	กาญจนลักษณ์	ถึงแก่กรรม
๒. ด.ช.	กาญจนลักษณ์	ถึงแก่กรรม
๓. ด.ช.	กาญจนลักษณ์	ถึงแก่กรรม
๔. นายเจือ	กาญจนลักษณ์	ถึงแก่กรรม
๕. นายจุล	กาญจนลักษณ์	
๖. น.ส. เครือ	กาญจนลักษณ์	ถึงแก่กรรม
๗. นางสมคุณ	สุขพัทธี	
๘. นายชอบ	กาญจนลักษณ์	
๙. น.ส. สมควร	กาญจนลักษณ์	

ได้ทำการสมรสกับ ม.ล. นกน้อย มาลากุล ธิดาเจ้าพระยาพระเสด็จสุนเรนทราธิบดี (ม.ร.ว. เปีย มาลากุล) เมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๐ ที่บ้านเลขที่ ๑๐๒ ถนนจักรพงษ์ พระนคร คุณท้าววรรคณานันท์ (ม.ร.ว. แป้ม มาลากุล) เป็นเจ้าภาพ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาชัยนาทนเรนทร ทรงหลั่งน้ำพระพุทธมนต์ประทาน (ขณะนั้นทรงเป็นประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์) เวลานั้น พันเอกชุบ กาญจนลักษณ์ รับราชการเป็นพยาธิแพทย์ ผู้ช่วยแผนกพยาธิวิทยาโรงพยาบาลทหารบก จึงได้ไปพักอยู่ที่ตำหนักเมขลารูจี เป็นพระตำหนักเล็ก ๆ ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเคยประทับ ในโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ฯ จนถึง พ.ศ. ๒๕๐๒ จึงได้ออกไปอยู่บ้านเลขที่ ๑๐๒ ถนนจักรพงษ์ พระนคร ต่อมาได้ย้ายไปอยู่บ้านใหม่เลขที่ ๕๙๐/๗ ซอย ๔๑ นิติเขต ถนนจรัลสนิทวงศ์ เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒

มีหลานเป็นบุตรบุญธรรม ๑ คน คือ ด.ญ. ศรีลักษณ์ กาญจนลักษณ์ (บุตรนายเจือ และนางชูศรี กาญจนลักษณ์) ขณะนี้กำลังเรียนอยู่โรงเรียนราชินี

ประวัติจากทะเบียนประวัติทางราชการ

พ.ศ. ๒๔๗๕	เริ่มรับราชการ เป็นแพทย์ประจำบ้าน กองศัลยกรรม โรงพยาบาลศิริราช
พ.ศ. ๒๔๗๖	ได้รับปริญญาเวชชบัณฑิต ย้ายมาเป็นแพทย์ประจำแผนกที่ ๑ กรมแพทย์สุขาภิบาล
พ.ศ. ๒๔๗๗	รับยศร้อยตรี ตำแหน่งเดิม
พ.ศ. ๒๔๗๙	ประจำกรมแพทย์ทหารบก ต่อมาย้ายเป็นแพทย์ประจำแผนกหอวิทยาศาสตร์ กรมพลาธิการทหารบก
พ.ศ. ๒๔๘๐	รับยศร้อยโท ย้ายมาเป็นแพทย์กรมวิทยาศาสตร์ทหารบก
พ.ศ. ๒๔๘๓	รับยศร้อยเอก
พ.ศ. ๒๔๘๘	เป็น ผบ. สร. ร. ๒
พ.ศ. ๒๔๘๙	รักษาราชการพยาธิแพทย์ผู้ช่วยแผนกพยาธิวิทยา โรงพยาบาลทหารบก รับยศพันตรี
พ.ศ. ๒๔๙๐	เป็นพยาธิแพทย์ ผู้ช่วยแผนกพยาธิวิทยา โรงพยาบาลทหารบก ต่อมาเลื่อนเป็น รักษาราชการหัวหน้าแผนกเดิม
พ.ศ. ๒๔๙๑	เป็นแม่กองชีวเคมี แผนกที่ ๑ กรมแพทย์ทหารบก
พ.ศ. ๒๔๙๓	รับยศพันโท
พ.ศ. ๒๔๙๖	เป็นหัวหน้าแผนกชีวเคมี กองวิทยาศาสตร์การแพทย์ทหารบก
พ.ศ. ๒๔๙๙	เป็นหัวหน้าแผนกวัคซีนเซรุ่ม กองวิทยาศาสตร์การแพทย์การแพทย์ทหารบก
พ.ศ. ๒๕๐๐	รับยศพันเอก
พ.ศ. ๒๕๐๕	เป็นหัวหน้ากองวิทยาศาสตร์การแพทย์ กรมแพทย์ทหารบก
พ.ศ. ๒๕๑๐	สำรองราชการ มณฑลทหารบกที่ ๑

ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ ออกจากประจำการ เพราะครบเกษียณอายุราชการ

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ซึ่งได้รับพระราชทาน

พ.ศ. ๒๔๘๓ จัตุรถาภรณ์มงกุฎไทย

พ.ศ. ๒๔๘๕ จัตุรถาภรณ์ช้างเผือก

พ.ศ. ๒๔๙๑ ตริตาภรณ์มงกุฎไทย

พ.ศ. ๒๕๐๔ ตริตาภรณ์ช้างเผือก

พันเอก นายแพทย์ ชุบ กาญจนลักษณ์ ได้ป่วยเป็นโรคมะเร็ง และได้ถึงแก่กรรม ณ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ รวมอายุได้ ๗๓ ปี

คำไว้อาลัย
คุณหมอชุบ กาญจนลักษณ์

การที่พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สามารถเปิดกิจกรรมสาธารณกุศลได้อีกแผนกหนึ่ง คือ "พุทธสมาคมคลินิค" ซึ่งทำงานได้ผลอย่างดียิ่งอยู่ในทุกวันนี้ ก็เพราะความคิดริเริ่มของคุณหมอชุบ กาญจนลักษณ์

คุณหมอชุบ ฯ มาฟังธรรมและร่วมการกุศลอื่น ๆ กับพุทธสมาคม ฯ อยู่ก่อน ท่านเกิดความคิดขึ้นมาว่าเราสามารถบำเพ็ญกุศลได้อีกอย่างหนึ่ง คือบำบัดโรคภัยไข้เจ็บของพระภิกษุสามเณร โดยมิคิดมูลค่าแม้แต่ค่ายา แล้วท่านก็ปรารภความคิดนี้แก่ท่านอุปนายกพันธ์ นัยวิทิต และท่านอุปนายกศรี อุณห์ศิริ แล้วความคิดนี้ก็ดำเนินเข้าสู่นายกและคณะกรรมการพุทธสมาคม ฯ เราทั้งหลายเห็นชอบพร้อมกันให้จัดขึ้นแล้วก็พัฒนาเรื่อยมาจนเป็นพุทธสมาคมคลินิคอยู่ทุกวันนี้ มีอาสาสมัคร นายแพทย์, เภสัชกร และผู้ร่วมงานอื่น ๆ ทำงานอย่างขมักเขม้น นอกจากการรับตรวจรักษาโรคภัยไข้เจ็บแก่พระภิกษุสามเณรและสมาชิกสมาคมอยู่ทุกบ่ายวันอาทิตย์แล้ว พุทธสมาคมคลินิคยังออกไปตรวจสุขภาพและรักษาให้ยาแก่พระภิกษุสามเณร และประชาชน ในท้องที่นอกกรุงเทพมหานคร อีกเป็นระยะ ๆ และกระทำอยู่โดยสม่ำเสมอไม่ขาดสาย ทั้งนี้โดยได้รับอนุญาตจากกระทรวงสาธารณสุข โดยชอบโดยควรทุกประการ กิจกรรมได้เติบโตขึ้นเรื่อยมา

ความคิดริเริ่มของคุณหมอชุบ ให้ดอกออกผลควรแก่การอนุโมทนาเป็นอย่างยิ่ง

คุณหมอชุบ ฯ อยู่กับเรา ทำงานให้เรา จนระยะสุดท้าย จนท่านอายุล่วงเข้า ๗๐ ปีเศษ และมีอาการป่วยเจ็บแล้ว จึงหยุดพักรักษาตัว

มรณกรรมของท่าน แม้จะเป็นธรรมดาโลก แต่ก็มิเว้นที่ทำให้เราทั้งหลายผู้ยังเป็นปุถุชนอยู่มีความอาลัยเสียดาย และคิดถึง

ขออำนาจกุศลผลบุญที่คุณหมอชุบ กาญจนลักษณ์ ได้บำเพ็ญมาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพุทธสมาคม ฯ จงได้เป็นปัจจัยส่งผลให้ท่านประสพสุขในสัมปรายภพ เทอญ.

ศาสตราจารย์ สัญญา ธรรมศักดิ์
นายกพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย
ในพระบรมราชูปถัมภ์.

คำไว้อาลัย พ.อ. นายแพทย์ ชุบ กาญจนลักษณ์

ข้าพเจ้าทราบข่าว คุณหมอชุบ กาญจนลักษณ์ ถึงแก่กรรมด้วยความเสียใจ เพราะได้ร่วมกันทำงานให้พุทธสมาคมคลินิคเป็นเวลาหลายปี ท่านได้ดำเนินงานนี้มาตั้งแต่ต้น ใน พ.ศ. ๒๕๑๓ เปิดรักษาพระภิกษุสามเณร ทุกวันอาทิตย์ เวลา ๑๔.๐๐ –๑๖.๐๐ น. โดยไม่คิดมูลค่า ท่านมีศรัทธาในพระพุทธศาสนามาก จึงสละเวลามาทำงานให้โดยไม่มีผลประโยชน์ตอบแทนแต่อย่างใด

คุณหมอชุบ กาญจนลักษณ์ เป็นแพทย์ปริญญา รุ่นที่ ๔ สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ปลาย พ.ศ. ๒๔๗๔ เมื่อเข้าเรียนในปีแรก มีนิสิตถึง ๖๐ คน แต่ที่สำเร็จในปีสุดท้ายเพียง ๑๕ คนเท่านั้น แสดงว่าท่านต้องมีความสามารถสูงผู้หนึ่ง ตามปกติท่านเป็นนายแพทย์ที่มีกิริยาวาจาสุภาพ น่าเคารพนับถือ เวลาตรวจคนไข้ท่านจะซักถามอาการและตรวจด้วยความละเอียดถี่ถ้วน

ถึงแม้ว่าท่านจะมาช่วยงานของพุทธสมาคมคลินิคอยู่เสมอ แต่สุขภาพของท่านไม่ใคร่ดีนัก มีอาการอ่อนเพลียและเสียงแหบเมื่อพูดนาน ๆ ในระยะหลังนี้ต้องพักรักษาตัวอยู่กับบ้าน แต่ก็ยังมีแก่ใจคิดถึงผู้ร่วมงานส่งขนมและไอสครีมมาให้รับประทานบ่อย ๆ ทำให้พวกเราระลึกถึงความกรุณาและจิตใจของท่านที่ผูกพันอยู่กับพุทธสมาคมคลินิค

เมื่อข้าพเจ้าทราบว่า คุณหมอชุบ กาญจนลักษณ์ ป่วยอยู่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ก็ตั้งใจจะไปเยี่ยมเพื่อให้กำลังใจ ในฐานะที่เคยทำบุญร่วมกันมา แต่แล้วท่านก็ถึงแก่กรรมเสียก่อนอย่างไม่คาดฝัน

ขอให้กุศลกรรมที่ พ.อ. นายแพทย์ ชุบ กาญจนลักษณ์ ได้บำเพ็ญไว้แล้วด้วยดี รวมทั้งทานที่ภรรยาญาติมิตรบำเพ็ญและอุทิศส่วนกุศลให้ จงเป็นปัจจัยให้วิญญาณของท่านประสพความสุขสงบในสัมปรายภพด้วยเถิด.

พล.ร.ท. ลักษณ์ บุญศิริ
ประธานพุทธสมาคมคลินิค

พ.อ. นายแพทย์ ชุบ กาญจนลักษณ์ และ ผู้เขียน

เมื่อ ๒๗ มีนาคม ๒๔๗๓ ซึ่งเป็นวันรับพระราชทานปริญญาแพทย์ศาสตร์บัณฑิต รุ่นที่ ๓ ในหนังสือเวชนิสสิต ๒๔๗๓ นี้ นอกจากจะมีเรื่องผู้มีอุปการะคุณ, คณาจารย์ สถานที่ซึ่งตั้งต้นที่หอวัง–จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และโรงพยาบาลศิริราช, ความเป็นไป ของนิสสิต–นิสสิตา, แผนกเภสัชกรรมศาสตร์, พยาบาล, นิสสิตแพทย์รุ่นอาวุโส แล้ว ก็มีรูปของรุ่นต่าง ๆ เท่าที่บรรณาธิการของรุ่นจะหาได้

ในสมัยนั้นนิสสิตแพทย์รุ่นปัจจุบันมีหน้าที่ส่วนตัวอย่างหนึ่งก็คือ การจำชื่อรุ่น อาวุโส เพื่อเป็นการคารวะแบบวัยวุฒิโท ตามคำสอนของพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า และเมื่อพบเจ้าของชื่อก็ต้องแสดงการคารวะ มิใช่ดังที่เป็นอยู่ในสมัยปัจจุบัน ซึ่งเราได้ พบคำว่า "เต่าล้านปี" หลังจากสมัยเดินขบวนทำลายอาคารสถานที่ของทางราชการ จน ต้องเสียงบประมาณแผ่นดินนับเป็นล้าน ๆ ขึ้นไป

ในหนังสือเล่มนั้นนักเรียนรุ่นซีเนียร์ (อาวุโสสุด) ซึ่งต่อมาได้รับปริญญาแพทย์ ศาสตร์บัณฑิต ๒๔๗๔ ในรุ่นนี้มีจำนวนแพทย์ทั้งสิ้น ๑๔ ท่าน แต่ละท่านได้ทำคุณ ประโยชน์ในทางวิชาแพทย์ช่วยเหลือประชาชนมากมาย แต่มีท่านหนึ่งซึ่งนอกจากจะใช้ ความรู้ทางแพทย์ดังท่านอื่น ๆ แล้ว ท่านผู้นี้ยังได้ใช้ความเป็นอัจฉริยะในด้านความสนใจ ในวิทยาศาสตร์ประยุกต์เข้ามาประกอบอาชีพแพทย์เป็นส่วนใหญ่

เมื่อปลดอายุเกษียณท่านได้รับยศทางทหารเป็นถึงนาย พ.อ. กองหนุน รับ พระราชทานเบี้ยหวัดบำนาญสังกัดมณฑลทหารบกที่ ๑ กรุงเทพ ฯ ท่านผู้นี้ก็คือ พ.อ. นายแพทย์ ชุบ กาญจนลักษณ์

วันที่ ๒ เมษายน ๒๔๗๙ ผู้เขียน เมื่อหลังจากรายงานตัวที่หมวดพลเสนารักษ์ (วังพญาไท) ของมณฑลทหารบกที่ ๑ แล้ว ผู้เขียนภายใต้เครื่องแบบพลทหารได้เดิน มาที่ตึกตรวจโรคของโรงพยาบาลพญาไท (พระราชวังพญาไทของรัชกาลที่ ๖) ผู้เขียน

ได้พบกับนายทหารเวรโรงพยาบาลในเครื่องแบบ ร.ท. จึงได้ชิดเท้าทำความเคารพ พร้อมกับรายงานตัวว่า กระผมพลทหาร ไวทย ชินะโชติ สังกัดหมวดพลเสนารักษ์ ส.ร. ๑ ขึ้นมารับหน้าที่เวรประจำการ เวรละ ๒ ชั่วโมง ตามคำสั่งของผู้หมวดครับกระผม ท่าน ร.ท. ผู้นั้นได้ยิ้ม และกล่าวว่า เธอหรือที่เป็นหมอสมัครใหม่ซึ่งทราบว่าจะมารายงานตัววันนี้ ผู้เขียนก็รับคำ น่าแปลกใจไหมวันนั้นเป็นวันแรกที่ได้พบกับ ร.ท. นายแพทย์ ชุบ กาญจนลักษณ์ ในฐานะแพทย์เวร และผู้เขียนอยู่ในฐานะพลทหารเวร เมื่อเห็นว่าผู้เขียนรับคำว่าเป็นแพทย์เช่นเดียวกับท่าน ท่านก็เปลี่ยนสรรพนามจากเธอมาเป็นคุณ จากฉันมาเป็นผม ซึ่งเป็นการยกย่องสำหรับผู้ที่เป็นแพทย์ด้วยกันในสมัยนั้น

ตลอดเวลาเดือน เมษายน, พฤษภาคม, มิถุนายน เรามีความสัมพันธ์ระหว่าง ร.ท. และพลทหาร ภายในสายตาของผู้อื่น แต่เรามีสัมพันธ์เสมือนพี่และน้องร่วมอาชีพที่มีความเคารพและเกรงกันในที เมื่อเราทำงานในหน้าที่แพทย์ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พี่ชุบ (ผู้เขียนสมัครเรียกเมื่อเราได้อยู่ภายในห้องเพียง ๒ คน) ได้เมตตาและตักเตือนให้ผู้เขียนใช้วิทยาการทางแพทย์ให้ผสมผสานกับวิทยาศาสตร์ทางแพทย์ให้มากที่สุด พยายามใช้ศิลปในการประกอบวิชาชีพแพทย์ให้น้อย ท่านมักจะกล่าวเตือนว่า หมอคนใดใช้ศิลปมากผู้ป่วยไข้มักจะนิยม แต่ระวังเราจะกลายเป็น Ouack Quock ไปโดยไม่รู้ตัว (ถ้าเรามีวิทยาศาสตร์เป็นฐานของการทำนายโรค เราก็เป็นแพทย์แท้ ๆ อยู่ตราบนั้น) คำสอนนี้ผู้เขียนได้นำมาใช้ในระหว่าง ๒๔๙๐ จนถึง ๒๕๑๖ เมื่อได้มาบุกเบิกงานของวัณโรค และโรคทรวงอก โดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์เป็นฐาน ที่แปลกในชีวิตเมื่อจะเกษียณอายุ อิทธิพลของคำว่าวิทยาศาสตร์การแพทย์ยังตามมาให้ตัวเองต้องมารับพระราชทานบำนาญในฐานะของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์อีก

พี่ชุบได้ห่างเหินเมื่อผู้เขียนได้เลื่อนยศเป็นนายทหารประทวนจ่าสิบโท เมื่อกรกฎาคม ๒๔๗๙ และเป็นว่าที่ ร.ต. เมื่อ ตุลาคม ๒๔๗๙ แต่ตอนนั้นเรายังมีโอกาสพบกันส่งเวรรับผิดชอบให้แก่กันจนกระทั่ง เมษายน ๒๔๘๐ ซึ่งชะตาชีวิตของผู้เขียนได้ระหกระเหินไปตามหน่วยรบของกองทัพบก ถึงแม้ว่าจะเป็นแพทย์

สมัยสงครามเอเซียบูรพา หลังจากที่ได้ไปบุกเบิกแผ่นดินกับกัมพูชาที่บ้อมสำโรง ผู้เขียนได้รายงานเรื่องความรุนแรงของไข้จับสั่น ในสหรัฐไทยเดิม ซึ่งผู้บัญชาการกอง

พลได้ให้ผู้เขียนติดต่อกับหน่วยกลางที่กรุงเทพ ฯ เพื่อหายาไปบำบัดที่เมืองพยาก (ผู้เขียนตั้งโรงพยาบาลกองพลอยู่ ณ ที่นั้น) พ.ท. นายแพทย์ ชุบ เป็นผู้ให้อรรถาธิบายถึงวิธีการเผชิญกับไข้จับสั่นในดงดิบของสหรัฐไทยเดิม เมื่อผู้เขียนได้รายงานตัวกับนายแพทย์ใหญ่ที่กรมแพทย์ทหารบกและไปพบกับ พ.ท. นายแพทย์ชุบที่กรมวิทยาศาสตร์ทหารบก เวลาจะผ่านไปหลายปี พ.ท. นายแพทย์ ชุบ ก็ยังคงมีท่าเป็นนักวิทยาศาสตร์การแพทย์อยู่เต็มตัวมีเหตุผลแวดล้อมต่าง ๆ นา ๆ ในเชิงนั้น ซึ่งผู้เขียนได้โต้แย้งในฐานะที่ไปปฏิบัติการรักษาพยาบาลผู้ป่วยทหารในป่าดงดิบและแห้งแล้งอย่างในรัฐเชียงตุง ก่อนจากกัน พ.ท. นายแพทย์ ชุบ ได้เตือนว่าวิทยาศาสตร์ มีแต่ก้าวหน้าและไม่หยุดยั้ง ขอเตือนด้วยความรักอย่าใช้ศิลปการแพทย์ให้มากระวัง Quack นั่นเป็นการจากกันในฐานะผู้รับราชการทหารร่วมกัน

พ.ศ. ๒๔๘๘ กองพลที่ผู้เขียนสังกัดถูกยุบ ผู้บัญชาการกองพลถูกปลด กองหนุนหน่วยรบของกองทัพบกค่อยละลายหายไปที่หน่วยสองหน่วย ผู้เขียนตัดสินใจลาชีวิตทหารที่แสนรัก มาทำงานเฉพาะวิชาแพทย์อย่างเดียวเท่านั้นจนบัดนี้ แต่วิทยาศาสตร์การแพทย์ยังคงส่องแสงสว่างเป็นเป้าหมายในการดำเนินชีวิตตลอดมา

สงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้ให้ยาปฏิชีวนะแก่วงการแพทย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งยาหยุดยั้งความเจริญของตัววัณโรค วิชาผ่าตัดโรคต่าง ๆ ในช่องอกของประเทศไทยได้เจริญขึ้นตามความรู้ในด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ของอากาศและเลือด, อากาศอ๊อกซิเยนและการไหลเวียนของเลือดในปอด การใช้ยาสลบโดยผ่านหลอดยางเข้าไปที่ขั้วปอด สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นวิวัฒนาการตามที่ พี่ชุบ–วิทยาศาสตร์การแพทย์ได้เคยกล่าวไว้ทั้งสิ้น

บรรดาแพทย์ศาสตร์บัณฑิตรุ่น ๒๔๗๘ ได้มีเหยื่อของวัณโรคซึ่งได้เสียชีวิตไปแล้ว ๒ ท่าน ภายใน ๑๐ ปีแรกของชีวิตแพทย์ เดี๋ยวนี้ใครเป็นวัณโรคไม่มีใครพูดถึงเรื่องตาย เราเลยไปถึงโรคฝุ่นในปอดหลอดลมพอง, ถุงลมเปลี่ยนสภาพเป็นพังผืด–จนกระทั่งก้าวเข้าไปผูกหลอดเลือด เปเต้นดักตัส ในความพิการแต่กำเนิดของหัวใจและหลอดเลือด หรือพูดสั้น ๆ ให้เป็นอนุสรณ์แก่–พี่ชุบ ผู้ให้คำว่าวิทยาศาสตร์การแพทย์เราได้เปลี่ยนชื่อ โรงพยาบาลวัณโรคกลาง มาเป็นโรงพยาบาลโรคปอด และเมื่อเราก้าว

เข้าไปในช่องหัวใจซ้ายล่าง–โดยพยายามใส่แผ่นพลาสติกต่างลิ้นหัวใจชำรุด และเมื่อประเทศแอฟริกาใต้ ได้มีอัจฉริยะศัลยแพทย์ที่ทำการเปลี่ยนหัวใจได้สำเร็จ โรงพยาบาลโรคปอดก็หายไป กลายเป็นโรงพยาบาลโรคทรวงอกตราบเท่าทุกวันนี้ นี่ถ้าไม่ใช่เพราะการแพทย์+วิทยาศาสตร์

ในบั้นปลายของชีวิตไม่มีที่พึ่งอื่นใดจะยิ่งกว่า พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ผู้เขียนได้บ่ายหน้าหันเข้าหาความสงบ ทิ้งความยุ่งเหยิงของสังคมไทยไว้เบื้องหลัง เดินทางมาพบกับท่านนายกพุทธสมาคมด้วยตนเอง ทั้ง ๆ ที่ได้เป็นสมาชิกตลอดชีวิตมาแล้วถึง ๑๕ ปี ผู้เขียนได้รายงานกับท่านว่า ผมมาขอช่วยในห้องพยาบาลพุทธสมาคมคลินิคตามที่ได้ประกาศไว้ในวารสาร "พุทธธรรม"

ท่านนายก ฯ ได้เมตตารับผู้เขียน–และให้ไปรายงานตัวต่อหัวหน้าแพทย์พุทธ-สมาคม ซึ่งมีแพทย์อยู่เพียงคนเดียวในขณะนั้น ซึ่งผู้เขียนได้ทำตาม ท่านผู้อ่านทราบไหมว่า ใครที่ผู้เขียนไปรายงานตัวด้วย ถ้าท่านผู้นั้นไม่ใช่ท่าน .. พ.อ. นายแพทย์ ชุบ กาญจนลักษณ์ นักวิทยาศาสตร์การแพทย์ผู้คอยจ้ำจี้จ้ำไชให้ผู้เขียนต้องมาอยู่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ในชีวิตสุดท้ายของการรับราชการ

ยินดีมากน้องชาย เราเคยพบกันเมื่อก่อน บัดนี้เรามาอยู่ในทางสงบด้วยกัน นั่นคือคำต้อนรับของพี่ชุบกับผู้เขียน

สงบไปแล้ว ไม่ช้าผู้เขียนก็จะตามไปบ้าง แต่จะพยายามอย่างยิ่งในการมีสติคุมตัวเองอย่างที่ท่านผู้รู้เรียกว่า อินทรีย์สังวร จนกระทั่งสามารถแยกรูป แยกนาม ออกจากสิ่งที่ปรากฏกับตัวเองจนไม่มีตัวตน คน สัตว์ และไม่มีโลก เมื่อนั้นผู้เขียนจะไปหาพี่ชุบ

ขอให้ทุกท่านที่อ่านบทความนี้จงมีอินทรีย์สังวร อย่างแก่กล้าจนกระทั่งลุที่หมายล่วงหน้าจนไม่มีตัวตน คน สัตว์ มีแต่รูปและนามเท่านั้น ดังที่ผู้เขียนปรารถนาอย่างยิ่งในขณะนี้.

ร.อ. นายแพทย์ ไวทย ชินะโชติ

๕ กรกฎาคม ๒๕๒๓

ธรรมบรรยาย

โลกสันติได้ ด้วยการกลับมาแห่งศีลธรรม

พุทธทาสภิกขุ

กล่าวต้อนรับปีใหม่ ในสวนโมกข์

●

โอกาสนี้อาตมาอยากจะบรรยายแทนการแสดงธรรมเทศนา โดยเหตุผลว่า อยากจะถือโอกาสปรับความเข้าใจแก่ท่านทั้งหลายที่มาแต่ที่ไกล นี่ก็เป็นเรื่องของการตระเตรียมที่จะทำพิธีปีใหม่เท่านั้นเอง ถ้าจะมีการแสดงเทศนา แสดงธรรมเทศนาเอาไว้พรุ่งนี้ก็ได้ แล้วก็ไม่ได้เอาสังฆาฏิมา เลยไม่ต้องเทศน์ อยากจะบรรยายตามธรรมดา

ในข้อแรกที่สุด ก็อยากจะเตือนหรือทำความเข้าใจกันทั่ว ๆ ไป สำหรับท่านที่มาแต่ไกลอุตส่าห์มาทำบุญปีใหม่ถึงที่นี่ ก็คงจะมีความคิด หรือความตั้งใจ ความหวังอะไรที่เป็นพิเศษบ้าง นั่นก็เป็นเรื่องของท่านทั้งหลาย แล้วแต่จะมีความประสงค์อย่างไร เพราะอาตมานี้คิดว่าจะเตือนกันอยู่เสมอไป ถึงคำว่า สวนโมกข์ มาทำปีใหม่ที่สวนโมกข์มันก็ต้องบวกใหม่กับโมกข์เข้าด้วยกัน ใหม่คืออย่างไร โมกข์คืออย่างไร เอามาบวกเข้าด้วยกัน แล้วก็ทำโมกข์นั้นให้มันเป็นใหม่

สำหรับคำว่า *โมกข์* นั้น ถ้าภาษาธรรมดาสามัญแปลว่า *เกลี้ยง* ในที่นี้ก็หมายถึงจิตใจมันเกลี้ยงจากสิ่งที่สกปรก ถ้าเป็นอย่างนี้ละก็ตรงกับความหมายของคำว่าโมกข์ ผู้

ที่อยู่ที่นี่ก็พยายามทำจิตใจให้เกลี้ยง ผู้ที่มาเป็นครั้งคราวก็มาเพื่อพยายามทำให้เกลี้ยงตามโอกาสตามครั้งคราว

และที่ว่า *ใหม่* นั้นก็คือให้มันมากขึ้นทุกที พอปีนี้มันเกลี้ยงเท่าไร ปีใหม่มันก็ควรจะเกลี้ยงมากกว่านี้ คือมันเกลี้ยงใหม่ ๆ ออกไปเลยเรียกว่าปีใหม่ ถ้าไม่อย่างนั้นมันไม่ใหม่ เก่าเท่าเดิม เพราะฉะนั้นขอให้ทำจิตใจให้ใหม่ คือให้มันเกลี้ยง ขอให้จิตใจมันเกลี้ยงต่อสิ่งสกปรก

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเมืองเรื่องสกปรก ขออย่าได้เอามาคิดมานึกมาอภิปรายในเรื่องการเมืองที่สกปรก ควรจะพูดถึงเรื่องที่ทำให้เกลี้ยง คือทำให้การเมืองมันเกลี้ยง ให้เป็นการเมืองที่เป็นศีลธรรม เพราะว่าสิ่งที่เรียกว่า การเมืองนั้นคือศีลธรรม คนโง่เท่านั้นที่จะเห็นการเมืองเป็นการเมือง แล้วก็แยกศีลธรรมออกไปจากการเมือง

การเมืองโดยแท้จริงก็คือ การจัดทำการขวนขวายทุกอย่างทุกทางเพื่อให้มันเกิดความสงบสุข นั้นเป็นการเมืองบริสุทธิ์ มันก็คือศีลธรรมนั่นเอง ส่วนการเมืองเรื่องหาประโยชน์ของพวกใดพวกหนึ่ง คนใดคนหนึ่งนั้นมันเป็นเรื่องสกปรก ไม่ใช่การเมืองหรือเป็นการเมืองปลอม ฉะนั้นเรามาพูดกันในวันที่เราต้องการให้จิตใจมันเกลี้ยง ถ้าจะพูดกันต้องพูดในลักษณะที่เกลี้ยง ก็เป็นการเมืองที่เป็นศีลธรรม ไม่ใช่การเมืองที่กำลังทะเลาะวิวาทยื้อแย่งอะไรกันอยู่ในเวลานี้ ซึ่งเป็นเรื่องสกปรกทั้งโลก นี้เป็นตัวอย่างที่ว่าเกลี้ยงหรือไม่เกลี้ยงอย่างไร

ทำไมจึงยกตัวอย่างการเมือง ? ก็เพราะว่าเดี๋ยวนี้การเมืองมันขึ้นสมอง กระทั่งสมองของลูกเด็ก ๆ ยังไม่สิ้นกลิ่นน้ำนมด้วยซ้ำไป เราก็เลยพูดถึงเรื่องที่จะทำให้สกปรกต้องช่วยกันป้องกันไว้ให้มันเป็นเรื่องที่เกลี้ยง.

แต่ความเกลี้ยงโดยทั่วไปนั้น ก็คือเกลี้ยงจากราคะ โทสะ โมหะ ซึ่งมีคำอธิบายมาก ทุก ๆ คนก็ควรจะเข้าใจได้เอง กิเลสแปลว่าสกปรก คำว่ากิเลสนั้นเป็นภาษาบาลีถ้าเป็นภาษาไทย ก็แปลว่าสกปรก มีกิเลสเข้ามาเมื่อไร มันก็สกปรก มันไม่เกลี้ยงระวังไว้ให้ตลอดไปอย่าให้มันเกิดขึ้น มันก็จะเกลี้ยงอยู่ เกิดขึ้นมาเป็นครั้งคราวก็รีบขจัด

ออกไปด้วยสติสัมปชัญญะ แล้วป้องกันไว้ด้วยสติสัมปชัญญะอีกนั่นเอง อย่าให้มันเกิดขึ้น แล้วเราก็จะเกลี้ยงอยู่เป็นปกติ

ที่ว่าให้มันเกลี้ยงมากขึ้นก็คือให้มันเกิดน้อยลง โดยครั้งคราวก็ให้มันมีครั้งคราว น้อยลงโดยปริมาณ ปริมาตรอะไรก็ให้มันน้อยลง ก็เรียกว่ามันเกลี้ยงขึ้น สมกับว่าปีใหม่ ขอให้ท่านผู้มาแต่ที่ไกลตั้งใจอย่างนี้ ให้ถึงสวนโมกข์ในลักษณะอย่างนี้ ถ้ายังไม่เกลี้ยง ก็ยังไม่ถึงสวนโมกข์ ถ้าไม่เกลี้ยงมากก็คือเก่า มันก็ไม่ใช่ทำบุญปีใหม่ หรือขึ้นปีใหม่ ยังเป็นปีเก่าอยู่นั่นแหละ

ทีนี้เราจะพูดกันถึงทางที่จะทำให้เกลี้ยงเป็นพิเศษ เพื่อต้อนรับปีใหม่ที่จะมาใน เวลาอันใกล้นี้แล้ว ตามที่สมมติกันก็คือ หลังเที่ยงคืนนี้ไปก็เป็นปีใหม่แล้ว นี่พยายาม เตรียมต้อนรับปีใหม่ให้มันใหม่ ถ้าสำหรับคนอื่นทำไม่ได้ ก็ทำสำหรับเราเองก็แล้วกัน ให้มันใหม่สำหรับเรา นี่ขอให้ตั้งใจฟังให้ดี

ถ้าจะเอาปัญหาเฉพาะหน้าแห่งโลกปัจจุบันนี้มาพูดกัน มันก็เป็นเรื่องศีลธรรมอีก นั่นเอง โลกนี้จะใหม่ขึ้นมาบ้าง จากปีเก่านี้ก็ต้องเป็นการแก้ไขทางศีลธรรม เพราะ ฉะนั้นอาตมาจะได้กล่าวโดยหัวข้อว่า ความกลับมาแห่งศีลธรรม ในเรื่องที่จะบรรยายกัน ถกเถียงกัน อภิปรายกัน เฉพาะในวันนี้เพื่อต้อนรับปีใหม่นี้ก็จะมีหัวข้อว่า การกลับมา แห่งศีลธรรม แล้วก็จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เลวร้ายอยู่เวลานี้ได้มากทีเดียว ขอให้ภาวนา ไว้ในใจก่อนว่า การกลับมาแห่งศีลธรรม แล้วจะทำให้โลกนี้มันเกลี้ยงขึ้นกว่าเดิม คือ จิตใจของคนมันจะเกลี้ยงขึ้นกว่าเดิม

ศีลธรรมมันหายไป ความสกปรกมันก็เกิดขึ้นแทน แต่การกลับมาแห่งศีลธรรม มันก็ขจัดความสกปรกออกไป มันก็สะอาดหรือเกลี้ยง

เดี๋ยวนี้เราปรารภปีใหม่ ก็แปลว่าปรารภเวลา เพื่อให้เกิดความไม่ประมาท ถ้า เทศน์ในวันนี้ก็ต้องเทศน์ด้วยพระพุทธภาษิต หรือธรรมภาษิตก็ตาม ว่า “*กาโล ฆสติ ภูตานิ,* เวลาย่อมกินสรรพสัตว์ *สพฺพาเนว สหตฺตนา* ไม่เว้นอะไรทั้งปวงทั้งสิ้น พร้อม กับตัวมันเอง” และว่า “*อปฺปมาเทน สมฺปาเทถ* เพราะฉะนั้นท่านทั้งหลายจงทำความ

ไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด" ทำไมจึงเตือนดังนี้ ก็เพราะว่าเวลามันกำลังกินสรรพสัตว์ให้ร่อยหรอไป ๆ แล้วก็ตายลงในที่สุด

การทำให้ร่อยหรอไปนี้ทำทั้งสองฝ่าย คือทั้งฝ่ายสรรพสัตว์ และทั้งฝ่ายตัวมันเอง ส่วนตัวมันเองนั้นมันก็ร่อยหรอไป คือมันรีบเร่งเหมือนกัน ต้องทำให้ทันแก่เวลา ในฝ่ายสรรพสัตว์นั้นมันก็มีเวลาน้อยลงๆ มัวแต่ชักช้าอยู่มันก็ไม่ทัน เหมือนคนโบราณที่เขาว่า *ตากผ้าเมื่อแดดลับแสงแล้วนั้นมันคือคนบ้า* คือต้องรีบตากผ้าเสียตั้งแต่เมื่อแดดมันยังดี มันยังมีอยู่ นี่การปรารภเวลา มันเป็นอย่างนี้

สำหรับความไม่ประมาทนั้น เป็นพินัยกรรมของพระพุทธเจ้า สิ่งที่เรียกว่าพินัยกรรมก็คือคำสั่งเมื่อจวนจะตายจะดับจิต เมื่อพระพุทธเจ้าจะเสด็จปรินิพพานโดยทางกายนั้นท่านก็ได้ตรัสคำนี้ เหมือนกับพินัยกรรมมอบไว้ให้แก่เราทั้งหลายว่า **"ท่านทั้งหลายทั้งทั้งปวงจงถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท"** แล้วท่านก็นิ่งไปไม่ตรัสอะไรอีก นี้ก็นับว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับคำตรัสข้อนี้ จึงต้องเอามาใส่ใจจนตลอดชีวิต หรือว่าจนกว่าจะพ้นความหมายของการมีชีวิต คือหมดตัวหมดตนเป็นพระอรหันต์ไปเลย มันก็หมดเรื่องที่จะต้องรักษาความไม่ประมาท แต่ถ้ายังเป็นปุถุชนหรือยังไม่เป็นพระอรหันต์ก็ต้องทำให้มากในเรื่องความไม่ประมาท ถ้าปฏิบัติอย่างนี้ได้มันก็มีอะไรใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นทุกวัน ๆ ๆ ด้วยซ้ำไป ไม่ต้องพูดถึงปีหนึ่งเลย แม้แต่วันหนึ่ง ๆ มันก็มีอะไรเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ อยู่เสมอรวมกันเข้าทั้งปีมันก็ใหม่มากทีเดียว ดังนั้นการนึกถึงพระพุทธภาษิตนี้ไม่เสียเปล่า ไม่เสียเวลาเปล่า จะช่วยให้ปีใหม่มีความหมายด้วย

เมื่อเวลามันล่วงไป เราก็ต้องรีบเร่งให้มันทันกับเวลาในหน้าที่ที่จะต้องทำ นี้เรียกว่าความไม่ประมาท ทีนี้เมื่อพูดถึงหน้าที่ที่จะต้องทำ คืออะไรบ้าง มันก็มีมาก แต่ที่เป็น ปัญหาเฉพาะหน้าก็คือที่บอกมาแล้วว่า การกลับมาแห่งศีลธรรม นี้คือสิ่งที่จะต้องรีบทำให้ทันแก่เวลา อย่าให้มันพินาศลงไปจนเกินที่จะแก้ไข จนพูดได้เลยว่า การกลับมาแห่งศีลธรรมนี้เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์ในวันนี้ทั้งโลกเลย คือทั้งส่วนบุคคลและทั้งส่วนรวมกัน ทั้งโลกจะต้องแก้ไขกัน การกลับมาแห่งศีลธรรมจึงถือว่าเป็น

สิ่งที่ควรพิจารณากันเป็นอย่างยิ่งในโอกาสเช่นนี้ ที่จะย่างขึ้นปีใหม่ ให้ศีลธรรมกลับมา จะได้เป็นปีใหม่ที่ผิดกับปีเก่า

เมื่อจะดูถึงปัญหานี้ว่าเป็นอย่างไร มันเกี่ยวเนื่องกันอย่างไร ก็ต้องดูเหตุการณ์เฉพาะหน้าที่มีอยู่อย่างเป็นปัญหานั่นแหละเสียก่อน มันจะได้เกิดความรู้สึกที่จริงจังกันขึ้นมาบ้างในจิตใจ. บางคนอาจจะกลัวมาก ๆ ในสิ่งเลวร้ายที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ บางคนที่มีกำลังหรือมีธรรมะอยู่บ้างก็คงจะไม่ถึงกับกลัว แต่ว่าจะสลดสังเวชในความเลวร้ายที่มันมีอยู่ในโลกในปัจจุบัน นี้มันก็เหมือนกัน จะกลัวหรือจะสลดสังเวช หรือจะเศร้า หรือจะอะไรก็สุดแท้ ล้วนแต่เป็นปัญหา คือต้องขจัดออกไปด้วยกันทั้งนั้น

ทีนี้เราก็ดูปัญหาเฉพาะหน้า ในที่สุดก็จะพบว่า ปัญหาเหล่านี้มันเนื่องมาจากความเสื่อมศีลธรรม หรือความไร้ศีลธรรมในที่สุดทั้งโดยตรงและโดยอ้อม โดยอ้อมนั้นเห็นยาก ฉะนั้นต้องขยันพิจารณา

เดี๋ยวนี้ทั่วทั้งโลกมันก็มีปัญหาคล้าย ๆ กันหมด แต่ในที่ไกลนั้นเราไม่ค่อยจะเห็นก็ดูกันภายในประเทศของเราก่อน และเป็นที่เชื่อได้ว่ามันเหมือน ๆ กันไปทั้งโลก :

ลักษณะที่ ๑ ก็คือ อันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สมบัติ ทั้งของรัฐและของประชาชนเป็นส่วนตัว ในที่นี้ก็เข้าใจได้ทันที ไม่ต้องอธิบายอะไรก็ได้ ในโลกนี้ ในปัจจุบันนี้ มันเต็มไปด้วยอันตรายแก่ชีวิตโดยตรงบ้าง แก่ร่างกาย อวัยวะบ้างกระทั่งแก่ทรัพย์สมบัติบ้างทั่วกันไปทั้งโลก ในประเทศที่ถือกันว่าเจริญก้าวหน้ายิ่งมีมากสมกับที่มันเจริญก้าวหน้า ในประเทศใหญ่มันก็มีมาก สมกับที่เป็นประเทศใหญ่ มีทั่วกันไปทั้งหมด เห็นอยู่ชัด ๆ ก็มี ยังซ่อนเร้นอยู่เบื้องล่างนั้นก็มี

ในประเทศไทยเราก็ดูเอง ในเมืองหลวงยิ่งมีมากกว่าในป่าในดง อันตรายต่อชีวิตร่างกาย รู้ได้จากหนังสือข่าวหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ จะเห็นว่ามันเพิ่มมากขึ้นทุกที ๆ ทุกเดือน ทุกวัน นั่นมันความเสื่อมทางศีลธรรมที่แสดงออกมา เพราะศีลธรรมมันไม่ได้มุ่งหมายให้คนทำอันตรายกัน ต้องการให้คนอยู่อย่างพี่น้อง เห็นอกเห็นใจกัน อย่างไปฆ่าเขาตัวเราเองตายเสียดีกว่า คนขโมยนั้นไม่ไหวเป็นขอทานเสียดีกว่า อย่างนี้ก็เบียดเบียน

กันไม่ลง ลักของเขาก็ไม่ได้ จะเบียดเบียนทางไหนก็ไม่ลง เมื่อไม่มีศีลธรรมมันก็ต้องมีสิ่งเหล่านี้มากขึ้น คือการเบียดเบียน

ทีนี้มาดู **ลักษณะที่ ๒.** เรื่อง ของแพง เรื่องเศรษฐกิจในครอบครัว ในบ้านเมืองหรือทั่วโลกทำให้ของแพง แพงมาก แพงน้อย กาแฟเคยแก้วละ ๕ ส.ต. เป็นอย่างมาก เดี๋ยวนี้หกสลึง ที่ประเทศยุโรปถ้วยละ ๑๔ บาทเมื่อเทียบกับเงินไทย ที่ประเทศญี่ปุ่นถ้วยละ ๒๐ บาทเทียบกับเมืองไทย กาแฟก็เป็นที่ยอมรับได้ว่าของมันแพง มันแพงขึ้น ทำไมมันแพง อาตมาเป็นคนโง่ คนบ้า หลงแต่เรื่องศีลธรรมเท่านั้นแหละ ก็บอกว่าศีลธรรมมันเสื่อม ราคามันจึงแพง ไม่ใช่เศรษฐกิจอะไรที่ไหน ศีลธรรมมันเสื่อม คนมันยังโง่ มันอยากจะกินกาแฟ มันทำผิดในส่วนอื่น ๆ ทำให้อะไร ๆ มันก็แพง น้ำตาลมันก็แพง เพราะเสื่อมศีลธรรม กาแฟมันก็แพงเพราะเสื่อมศีลธรรม แรงงานมันก็แพงเพราะเสื่อมศีลธรรม อะไร ๆ มันแพง เพราะมันเสื่อมศีลธรรม ลองศีลธรรมดี ราคาของมันก็ลดลง แต่อย่าเพ่ออธิบายดีกว่ามันยืดยาวนัก แต่ขอยืนยันว่าพอมีศีลธรรม ของแพงมันจะลดลง ด้วยอำนาจความเมตตา กรุณา ความไม่เอาเปรียบ ความรักเพื่อนมนุษย์ หรือความเสียสละ กระทั่งความหมดโง่ ไม่กินมันเสียก็แล้วกัน มันก็ถูกลงเองนี่เรื่องของแพงก็มีเหตุอันลึกซึ้งมาจากความไม่มีศีลธรรม

ลักษณะที่ ๓ อบายมุขมันระบาดเกินขนาด นี้ไม่ต้องพูดแล้ว มันเป็นลักษณะของความไม่มีศีลธรรมโดยตรง อบายมุข คือ ดื่มน้ำเมา เที่ยวกลางคืน ดูการเล่น เล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร เกียจคร้านทำการงาน นี้เป็นหัวข้อใหญ่ ๆ ตามที่พระพุทธเจ้าท่านได้ตรัสไว้ เดี๋ยวนี้อบายมุขมันยิ่งหนาแน่น หนาแน่นกว่าที่แล้ว ๆ มา มันหนาแน่นยิ่งขึ้น และมีลักษณะที่รุนแรงขึ้น เช่นน้ำเมานี้ เมื่อก่อนมันก็ไม่ค่อยจะเมา เดี๋ยวนี้มันก็เมาแรงขึ้น เที่ยวกลางคืนนี้ เมื่อก่อนไม่ค่อยมีโอกาสจะเที่ยว เดี๋ยวนี้มันก็ยิ่งมีโอกาสที่จะเที่ยว แล้วก็มีสิ่งที่ยั่วยวนมากกว่าแต่ก่อนมาก ดูการเล่นนี้มันก็มากเกินที่จะเปรียบ เมื่อก่อนนี้เราต้องไปดูในที่ไกล และมีเป็นครั้งเป็นคราว เดี๋ยวนี้มันมีสื่อทางโทรทัศน์ ทางวิทยุอะไรต่าง ๆ เอาการเล่นมาใส่ไว้ข้างหมอน ข้างหัวนอนก็ได้ ตลอด

วันตลอดคืนก็ได้ ดังนั้นการเล่นมันก็เลยมาก เป็นอบายมุขที่มันมากขึ้นมา เล่นการพนันก็เหมือนกันอีกนั่นแหละ มันก็มากขึ้น เพราะคนมันโง่มากขึ้น การพนันมันก็มากขึ้นและการพนันมันก็ละเอียด ประณีต สุขุม ลึกลับซับซ้อน เลี่ยงกฎหมายมากขึ้น อะไร ๆ ก็จะพนันกันเสียทุกอย่าง คบคนชั่วเป็นมิตร เพราะคนเหล่านั้นมันชั่ว ดังนั้นการคบคนชั่วมันก็มากขึ้น คนทำอบายมุขทุกคนมันเป็นคนชั่ว ฉะนั้นการคบคนชั่วด้วยกันก็มีมากขึ้น เกียจคร้านทำการงานนี้ก็ลึกลับมากขึ้น นับตั้งแต่ไม่มีใครอยากทำงานหนัก ไม่อยากทำงานเหนื่อย กระทั่งไม่อยากทำเลย ที่เขาเรียกว่าเรียนลัด คือมันไปโกงเขามา ทำงานโกง คือว่าหาโอกาสไม่อยากจะทำงาน ถ้าเป็นสมัยโบราณ เขาถือว่าการทำงานนั้นเป็นการถูกต้อง เป็นการปฏิบัติธรรม ให้เหงื่อมันออกมาเพื่อจะล้างความเห็นแก่ตัว ก็เลยพอใจหรือสนุกในการทำงาน เดี๋ยวนี้เพราะอบายมุขมันมากขึ้น เพราะว่าคนมันไม่อยากทำงาน คดโกง ตั้งแต่การศึกษาเล่าเรียน ได้ประกาศนียบัตรปลอมมา มาทำงานที่มันเหนื่อยน้อย หรือไม่เหนื่อยเลยอย่างนี้เป็นต้น อบายมุขระบาดเกินขนาด เพราะไม่มีศีลธรรม เพราะศีลธรรมมันหายไป อบายมุขมันก็เข้ามาแทน

อบายมุขนี่แปลว่าเหตุหรือปากทางแห่งอบาย เมื่อปากทางอบายมันมีมาก อบายมันก็มีมาก ดังนั้นคนเดี๋ยวนี้ถึงร้อนใจมาก ตกนรกทั้งเป็นอยู่มาก ๆ มันหิวกระหายเหมือนกับเปรตอยู่ทั้งวันทั้งคืน แล้วโง่เหมือนสัตว์เดรัจฉาน ที่เป็นสัตว์เดรัจฉานเพราะโง่ มีความเห็นที่ไม่ถูกต้อง กระทำในสิ่งที่ไม่ควรทำ อสุรกายคือขี้ขลาด กลัวนั่นกลัวนี่ กลัวอยู่ตลอดเวลา คนจนก็กลัว คนรวยก็กลัว เศรษฐีก็กลัว มหาเศรษฐีก็กลัว ประธานาธิบดีก็กลัว ล้วนแต่อยู่ด้วยความกลัว นี้เป็นอสุรกาย ไม่มีความสบาย เพราะอยู่ในอาณาจักรแห่งความกลัว นั่นแหละมันคือตัวอบาย เพราะอบายมุขมันมาก เพราะมันเสื่อมศีลธรรม นี่แหละควรจะคิดถึงการกลับมาแห่งศีลธรรม เพื่ออบายมุขมันจะได้น้อยลงไป

ลักษณะที่ ๔ ทั่วโลก แม้ในประเทศไทยนี้ก็คือ อาชญากรรมทางเพศระบาดหนักขึ้น อาชญากรรมความเลวร้ายที่เนื่องมาจากเพศกำลังรุนแรงยิ่งขึ้นทุกที ๆ นี้ก็ไม่ต้องอธิบายแล้วมันเป็นเรื่องความไม่มีศีลธรรมเห็นอยู่ชัดแล้ว ถ้าศีลธรรมกลับมาสิ่งเหล่านี้ก็หายไป

ลักษณะที่ ๕ ปัญหาเกี่ยวกับภัยทางธรรมชาติ ธรรมชาติดินฟ้าอากาศ โดยเฉพาะเรื่องพายุ เรื่องน้ำท่วม นี้เรียกว่าภัยธรรมชาติ อาตมาก็ว่ามันมาจากความไร้ศีลธรรม ยอมเป็นคนโง่ คือดึงดะพึดแหละ ว่าปัญหาทุกอย่างมันมาจากความไร้ศีลธรรม น้ำท่วมก็ดี พายุก็ดี อะไรก็ดี ความมีน้ำก็ดี ความไม่มีน้ำก็ดี มาจากความไม่มีศีลธรรมของมนุษย์ ตัวอย่างเช่น ทำลายป่าเสียหมด มันก็เกิดไม่มีน้ำ เพราะป่ามันไม่มีน้ำ มันไม่อมน้ำ ลำธารทั้งหลายมันก็ไม่มีน้ำไหล มันก็ไม่มีน้ำ ทีนี้น้ำท่วมใหญ่มันก็เพราะไม่มีป่าอีกเหมือนกัน เมื่อเขาทำลายป่าเสียแล้ว ฝนตกลงมามันก็ไหลเทลงมาเหมือนกับเทจากกระบอก มันก็ท่วมบ้านท่วมเมือง น้ำไม่มีก็เพราะการทำลายป่า น้ำท่วมก็เพราะการทำลายป่า แล้วไปโทษธรรมชาติ ไม่โทษความโง่ของคนหรือความไร้ศีลธรรมของคนที่ไปทำลายป่า ไปทำลายธรรมชาติ ฝนก็ไม่ตกต้องตามฤดูกาล กิเลสตัณหาของมนุษย์นี้ทำให้ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ทำนั่นทำนี่ยุ่งไปหมด ในแผ่นดินนี้ ในทะเลนี้ บนฟ้านี้ มีอะไรขึ้นไปกวนจนยุ่งไปหมด จนเหลือที่ฝนมันจะตกต้องตามฤดูกาลได้ นี่ความไม่มีศีลธรรมของมนุษย์นี้ มันทำให้ธรรมชาติวิปริตปั่นป่วนจนเกิดเป็นภัยแก่มนุษย์นั่นเอง จะเชื่อไม่เชื่อก็คอยดูต่อไป ว่าภัยธรรมชาติทั้งหลายมาจากความไร้ศีลธรรมของมนุษย์ พายุก็ดี น้ำท่วมก็ดี อะไรก็ดี เรียกว่าภัยธรรมชาติ

ลักษณะที่ ๖ การเรียกร้องแบบประชาธิปไตยที่มันเฟ้อและมันเฟือน ประชาธิปไตยยิ่งเฟ้อยิ่งเฟือนเท่าไรการเรียกร้องด้วยกิเลสตัณหา หรือความไร้ศีลธรรม มันก็มีมากขึ้นเท่านั้น จนหาความสงบสุขในบ้านเมืองนี้ไม่ได้ นี้ไม่ใช่ธรรมชาติ นี้มนุษย์ทำโดยตรง ทั่วทั้งโลกเต็มไปด้วยการเรียกร้อง การจับตัว การขู่เข็ญ การบังคับ การเรียกค่าไถ่ อะไรก็ตามรวมเรียกว่าการเรียกร้องทั้งนั้น เพราะประชาธิปไตยมันเฟ้อมันเฟือน เพราะประโยชน์มันเข้าตา มันก็เห็นแก่ประโยชน์ มันก็ไร้ศีลธรรม มันก็เรียกร้อง มันก็บังคับ มันก็ขู่เข็ญ แล้วก็อ้างว่าเป็นประชาธิปไตย นี่ก็ต้องระวังให้ดี ถ้าประชาธิปไตยแท้มันก็ดี อะไร ๆ แท้มันก็ดี ถ้ามันเป็นของแท้ละก็มันก็ดีทั้งนั้นแหละ

อยากจะแนะให้ดูว่า พุทธศาสนานี้ถ้าดูให้ดีก็จะเป็นอะไรได้ทุกอย่าง เป็นประชาธิปไตยที่แท้ที่ดี ที่จริง ที่เอามาใช้เท่าไรก็ไม่มีโทษ มีแต่ประโยชน์ ส่วนประชาธิปไตย

ของคนที่ไร้ศีลธรรมนั้น มันมีแต่โทษ แล้วก็หลงกันแต่ประชาธิปไตยชนิดนี้ เพราะว่าใช้คำกำกวมประชาธิปไตยละก็ดีไปหมด

อยากจะพูดเลยไปถึงว่า อ้ายชื่อแปลก ๆ ที่เขาเรียกกันเดี๋ยวนี้ว่า "สังคมนิยม", พุทธศาสนาก็เป็นสังคมนิยมที่ยอดที่เลิศดีกว่าสังคมนิยมทุกชนิด ทุกรูปแบบ แต่คนก็เข้าไม่ถึง. แม้ลองใช้คำว่าคอมมิวนิสม์ด้วยซ้ำไป พุทธศาสนานั่นคือคอมมิวนิสม์ที่ดี ที่ถูกต้อง ที่เหนือกว่าคอมมิวนิสม์ทั้งหลายที่มีอยู่ในโลก คือ เจตนารมณ์ที่เห็นแต่ส่วนรวมโดยบริสุทธิ์ใจ โดยถูกต้องโดยไม่ต้องมีการฆ่าแกงกัน ถ้ามีการฆ่าแกงกันมันก็เลวทั้งนั้นแหละ เมื่อพุทธศาสนาจะจัดเรื่องให้คนผาสุกทั่วถึงกันก็ไม่มีการฆ่าแกงกันได้ จะเป็นอุดมคติของคอมมิวนิสม์ก็ได้ ถ้าเราจะเรียก ถ้าเราจะมองกันในแง่ที่เห็นแก่คนหมู่มากก็เป็นคอมมิวนิสม์ที่ดีกว่าคอมมิวนิสม์ชนิดไหนหมด อยากจะทำให้มันมีคอมมิวนิสม์สักสิบรูปแบบ หรือร้อยรูปแบบอยู่ในโลก เจตนารมณ์ของพุทธศาสนาเป็นคอมมิวนิสต์ที่ดีกว่าคอมมิวนิสม์ทุกรูปแบบ แต่เดี๋ยวนี้คนมันไม่รู้จักเอามาใช้ มันเอากิเลสมาใช้ ไม่เอาพุทธศาสนามาใช้ หรือครึ่ง ๆ กิเลสก็ตามเถอะมันก็มีได้แต่คอมมิวนิสต์ในรูปแบบที่มันต้องฆ่าแกงกัน

นี่ขอให้ลองพิจารณา ปัญหาทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเรียกร้องนี้ ถ้ามันเรียกร้องที่ถูกต้องเป็นธรรม ด้วยเจตนาที่บริสุทธิ์แล้ว มันไม่มีมากเหมือนอย่างเดี๋ยวนี้ แล้วมันไม่มีปัญหาเหมือนอย่างที่มันมีอยู่เดี๋ยวนี้ ขอให้เอาไปคิดกันดู ว่าความไร้ศีลธรรมมันสร้างอุดมคติการเมืองบ้า ๆ บอ ๆ เถลไถลออกไปนอกลู่นอกทางมากขึ้น จนปั่นป่วนกันไปทั้งโลกหาความสงบสุขไม่ได้ นี้ก็เรียกว่าลักษณะหนึ่งที่มันปรากฏอยู่ในโลกนี้ เป็นปัญหาอย่างนี้อย่างยิ่ง อยู่ในโลกนี้แม้ในประเทศไทยเรา

ลักษณะที่ ๗ ดูต่อไปถึง ปัญหาแยกดินแดน ปัญหาเปลี่ยนแปลงดินแดน ปัญหารวมอำนาจการปกครอง มีทั่วไปทั้งโลก ประเทศไทยเราก็มี ประเทศอื่น ๆ มันก็มี อย่างน้อยก็มีอยู่กว่าสิบรายในโลกในเวลานี้ เรื่องดินแดน เรื่องแยกดินแดน เรื่องแบ่งดินแดน เรื่องอะไรต่าง ๆ มูลเหตุอันแท้จริงก็มาจากความไร้ศีลธรรม แต่คนก็ไม่มอง มองเห็นเป็นเรื่องการเมืองเรื่องประโยชน์อื่น ๆ ไป ไม่มองถึงต้นเหตุอันแท้จริงลึกซึ้งว่า มันมาจากความไร้ศีลธรรม แม้ไม่ใช่อย่างเลว มันก็เป็นอย่างธรรมดา ๆ คือ

มองไม่เห็นความจริงหรือความถูกต้อง หรือธรรมชาติ หรืออะไร มองเห็นแต่ประโยชน์ส่วนตัว เป็นความคิดของกิเลสประเภทตัวกูประเภทของกู มันก็จัดไปในทางนั้น มันก็ต้องได้รบราฆ่าฟันกันจนอยู่กันอย่างสงบไม่ได้ ทำไมไปมองที่แยกดินแดน

แม้แต่ในครอบครัวนี้ มันยังทะเลาะกัน มันยังกัดกัน เดี๋ยวนี้มีทางแบ่งแยกแตกแยกแม้ระหว่างบิดามารดากับลูกแล้ว อาตมาอยู่ที่นี่ได้ยินบ่อย ๆ มาปรารภเรื่องพ่อพูดกันไม่รู้เรื่อง หรือพ่อมาปรารภเรื่องที่ลูกพูดกันไม่รู้เรื่อง มันแบ่งแยกกันในครอบครัวนี้อย่างน่าสังเวชที่สุด ความแตกแยกโดยทางจิตใจ แม้ในครอบครัว แม้ในระหว่างพ่อแม่กับลูกหลานนี้คือความไร้ศีลธรรม นำมาซึ่งการคิดแบ่งแยก อย่างไม่ต้องมีเหตุผล ถ้ามีเหตุผลก็เหตุผลแห่งตัวกูของกู ซึ่งเป็นกิเลสทั้งนั้น

ลักษณะที่ ๘ นี่ก็เป็นลักษณะสุดท้ายแล้ว มันมากนักแล้ว **ปัญหารั้วบ้านหรือปัญหาผู้รักษารั้วบ้านที่เขาเรียกกันว่าเอกราช** เป็นเรื่องที่มีมูลมาจากกิเลสตัณหาความไร้ศีลธรรม ไม่ได้มาจากธรรมชาติ ไม่ได้มาจากเหตุการณ์อย่างอื่น มันมาจากอ้ายความต้องการของกิเลสตัณหา ของความไร้ศีลธรรมมันจึงเกิดปัญหาอันนี้ขึ้นมาได้ ถ้ามีศีลธรรมแล้วจะไปข่มเหงคนอื่นได้อย่างไร จะไปยื้อแย่งคนอื่นได้อย่างไร พอมันมีกิเลสหนาขึ้นมาแล้ว มันก็อยากจะครองโลกทั้งโลก มันไม่ได้เอาแต่ประเทศเดียวหรือสองประเทศ ความไร้ศีลธรรมมันมีมากถึงขนาดนี้

นี้ก็พอแล้ว ตัวอย่างสำหรับปัญหาเฉพาะหน้า หรือปรากฏการณ์เฉพาะหน้าที่เป็นปัญหาเลวร้าย อยู่ในหมู่มนุษย์เรา ขอสรุปอีกครั้งหนึ่งว่า ทั้ง ๘ อย่าง ๘ ประการนี้ มันมาจากต้นเหตุอันเดียวกันคือความไร้ศีลธรรม ความเสื่อมศีลธรรม

ที่พูดนี้ก็ขอให้มองไปยังความไร้ศีลธรรม หรือเสื่อมศีลธรรมนั่นแหละว่าเป็นข้าศึกอันสูงสุดของมนุษย์เรา โดยเฉพาะในปัจจุบันนี้ ที่ทำโลกให้สกปรกบ้าง ให้ระส่ำระสายบ้าง ให้ร้อนเป็นไฟบ้าง หลายอย่างหลายประการด้วยกัน ฉะนั้นเราจงมุ่งหน้าไปยังอ้ายข้าศึกที่แท้จริงของมนุษย์นี้ดีกว่า ดีกว่าที่จะมาเถียงกันเรื่องแคบ ๆ ด้วยความโง่เขลาเรื่องซ้ายเรื่องขวา ฝ่ายหนึ่งถูกฝ่ายหนึ่งผิด ต้องอ้างเหตุผลให้ฝ่ายตัวถูกอยู่เสมอ นั่นคือความโง่

ที่บรมโง่ เพราะว่าความถูกมันอยู่ตรงกลาง ความจริงมันอยู่ตรงกลาง นั่นแหละธรรมชาติมันต้องการ ขวาสุดหรือซ้ายสุด มันคือความโง่ทั้งนั้นแหละ ความจริงนั้นมันต้องอยู่ที่ตรงกลาง

ขออวดพุทธศาสนาหน่อยว่าหัวใจของพุทธศาสนา คือ *มัชฌิมาปฏิปทา* หรือ *มัชฌิมา* เฉย ๆ ก็ได้ แปลว่ามันมีอยู่ที่ตรงกลาง คำว่า มัชฌิมา แปลว่ามีอยู่ที่ตรงกลาง ถ้าตรงกลางมันสมดุลย์ ถ้าเอียงซ้ายมันก็กะเท่เล่ เอียงขวามันก็กะเท่เล่ มันไม่สมดุลย์ ไม่ทรงตัวอยู่ได้ ฉะนั้นควรจะเลิกโง่ข้อนี้ กันเสียที มันจะได้ไม่มีการเมืองสกปรกเข้ามา แต่จะเป็นการเมืองที่มีศีลธรรมเข้ามาเพื่อให้เกิดความเป็นกลาง กิเลสมันไม่ยอมแพ้ ถ้ารบกันด้วยกิเลส มันรบกันนิรันดร ต้องรบกันด้วยความถูกต้อง ด้วยธรรมะ และด้วยสัจจะของธรรมชาติ อย่าเรียกตัวเองว่าขวา อย่าเรียกตังเองว่าซ้าย ลบทิ้งเสียให้หมด แล้วก็ตั้งหน้าตั้งตาทำให้มันถูกต้อง เดี๋ยวมันก็เกิดความเป็นกลางขึ้นมา

ขอให้ยึดหลักธรรมชาติเป็นเกณฑ์ดีกว่า เพราะว่าถ้าจะอ้างศาสนานั้นศาสนานี่มันก็จะเอาเปรียบกัน อุดมคติการเมืองบางชนิดมันก็หาว่าศาสนาเป็นยาเสพติด เพราะว่าผู้กล่าวนั้นมันไม่เคยพบเคยเห็นศาสนาที่ดี มันเลยเหมาว่าศาสนาเป็นยาเสพติดไปเสียหมด นี่ปัญหาที่จะต้องมองก็คือว่า ที่เกิดเป็นซ้าย เป็นขวานี้เกิดขึ้นเพราะความไร้ศีลธรรมทั้งนั้น ถ้ามีศีลธรรมมาเมื่อไร จะเป็นกลาง จะอยู่ตรงกลาง จะมีความสมดุลย์ ไม่ต้องสุดโต่งไปทางใดทางหนึ่ง

เท่าที่พูดมานี้มันก็พอแล้ว ที่จะเป็นเหตุผลที่แสดงว่าเรามาพูดเรื่องศีลธรรมกันดีกว่า เลิกพูดเรื่องการเมืองเถอะ เพราะว่าจะช่วยแก้ปัญหาทุกอย่าง รวมทั้งปัญหาทางการเมืองด้วย พูดกันแต่เรื่องศีลธรรมกับปัญหาที่เรามีอยู่เพราะไม่มีศีลธรรม

ศีลธรรมคืออะไร ? และปัญหาที่เกิดขึ้นเพราะไม่มีศีลธรรมคืออะไร ? เอามาพูดกันให้มันเกลี้ยงเกลาไปจะดีกว่า หรือว่าถ้าอยากจะทะเลาะกันบ้าง ก็พูดกันได้เหมือนกัน ระหว่างศีลธรรมกับการเมืองสกปรกในโลกปัจจุบัน ศีลธรรมเป็นฝ่ายหนึ่งเป็นคู่ต่อสู้ฝ่ายหนึ่ง แล้วการเมืองสกปรกในโลก ปัจจุบันทั้งโลกนี้อีกฝ่ายหนึ่ง มันต่อสู้กันเอาเรื่องนี้มาพูดกันก็ได้ มันไม่มีการแบ่งแยกในการเมืองนั้น ว่าซ้ายหรือขวามันเป็นการ

เมือง ที่มุ่งประโยชน์ส่วนตัว เห็นแก่ตัว เห็นแก่ทิฏฐิมานะของตัว จนทำลายศีลธรรม ดังนั้นคู่ปรปักษ์ หรือคู่ความกันมันก็มีอยู่ระหว่างศีลธรรมกับการเมืองที่สกปรก

เดี๋ยวนี้ เราพูดกันแต่ว่าศีลธรรมกับปัญหาที่มันเกิดมาจากความไร้ศีลธรรมก็ได้ ทีนี้ถ้าพูดถึงการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ว่าเป็นเรื่องที่ควรพูดที่สุด เพราะว่าปัญหามันเกิดจากความไม่มีศีลธรรม ก็พูดถึงความมีศีลธรรม และก็ปฏิบัติตามนั้น แล้วมันก็แก้ปัญหาได้ทันที เดี๋ยวนี้ อ้ายโลกนี้มันเจริญแต่เรื่องของกิเลสตัณหา เจริญด้วยเรื่องของวัตถุ วัตถุด้านเดียว ไม่มีเรื่องจิตใจ ไม่มีเรื่องศีลธรรม จนเขาถือว่าโลกปัจจุบันนี้ ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยศีลธรรม ต้องแก้ด้วยกำลัง ต้องแก้ด้วยอาวุธ มันก็เป็นเรื่องทางวัตถุนั่นเอง ใช้กำลังทางวัตถุ ใช้อะไรทางวัตถุมาเป็นเครื่องมือแก้ปัญหานั้นมันคนละอย่างจากการที่เราจะแก้ด้วยเรื่องทางจิตใจ เมื่อวัตถุเข้าตามากอย่างนี้แล้ว มันก็ไม่มีปัญญาที่จะแก้ปัญหาของโลกด้วยเรื่องจิตใจ มันมองไม่เห็นศีลธรรมเสียแล้ว มันมองไม่เห็นพระเจ้าเสียแล้ว มองไม่เห็นศาสนาเสียแล้ว มันจะมีปัญญาที่ไหนมา ที่จะไปเอาศาสนา หรือเอาศีลธรรมมาแก้ปัญหา มันก็มุ่งแก้ปัญหาด้วยวัตถุ เพราะว่าอ้ายวัตถุนั้นมันมามอมเมามามึนเมาให้คนเหล่านั้นหลงใหลในวัตถุจนเห็นแต่เรื่องของวัตถุ เขาต้องคิดแก้ปัญหาด้วยวัตถุอย่างสัตว์เดรัจฉานที่รู้แต่เรื่องทางวัตถุ มันก็แก้ปัญหาแต่เรื่องทางวัตถุ, ไม่สามารถจะแก้ด้วยเรื่องของจิต นี่คือปัญหาเฉพาะหน้าที่เรามีอยู่เดี๋ยวนี้ ที่เรากำลังพูดกันไม่รู้เรื่องเดี๋ยวนี้ เพราะว่าโลกนี้มันถูกมอมให้มึนเมาด้วยวัตถุ เป็นทาสของวัตถุ หาเงินก็เพื่อวัตถุ ใช้เงินก็เพื่อวัตถุ บริโภคสิ่งเหล่านั้นก็เพื่อความสุขทางวัตถุ ที่เขาจะรวมเรียกกันสั้น ๆ ว่า ทางเนื้อหนัง เป็นศัพท์ทางศาสนาโดยทั่วไป เมื่อพูดถึงเนื้อหนังก็คือเรื่องของกิเลส ที่เนื่องมาแต่วัตถุ ไม่ได้เนื่องด้วยจิตใจ

นี้คือปัญหาที่ต้องมองโดยเฉพาะหน้า ซึ่งเป็นทางมาแห่งความเสื่อมศีลธรรมหรือความไร้ศีลธรรม ต้องมองกันในข้อนี้ก่อน เพราะมันเป็นตัวปัญหาที่กองอยู่ข้างหน้าวางกองอยู่ตรงหน้า ที่เราทุกคนก็กำลังประสบ ถ้าไม่ถือเอาเรื่องนี้เป็นปัญหาเราก็ไม่ต้องพูดกันให้เสียเวลา เดี๋ยวนี้มันก็เห็นชัดอยู่แล้วว่ามันเป็นปัญหาจนร้อนระอุไปหมดที่ไหนมีความเจริญทางวัตถุมาก ที่นั่นมีปัญหาอันนี้มาก แม้ในประเทศหนึ่ง ๆ ที่

จุดไหนมีความเจริญทางวัตถุมาก ที่นั่นมันก็มีปัญหามาก ที่ในป่าที่มีความเจริญทางวัตถุน้อยก็ไม่ค่อยมีปัญหา มีก็มีน้อย

ทีนี้เรื่องที่จะพูดต่อไปก็คือ ที่อาตมาอยากจะเรียกว่า **ข้อเท็จจริงที่ต้องมอง** มันมีข้อเท็จจริงที่ต้องมอง ใช้คำว่า "ต้อง" นี้ คือมันยิ่งไปกว่าควร ที่ว่าควรนั้นมันมีน้ำหนักน้อย นี่มันต้องมอง ไม่มองไม่ได้ ไม่มองแล้วก็แก้ปัญหาไม่ตก แล้วมันจะตาย ดังนั้นมันต้องมอง ก็คือมองสิ่งที่มันเป็นต้นเหตุของความเสื่อมศีลธรรม หรือว่าต้นเหตุของปัญหาในชั้นที่ลึกลงไปอีกชั้นหนึ่งนั่นเอง จึงเรียกว่าข้อเท็จจริงที่ต้องมองเกี่ยวกับปัญหานั้น ๆ โลกกำลังจมอยู่ในวัตถุ ในอิทธิพลของวัตถุ ในความหลอกลวงของวัตถุ จึงเกิดความไร้ศีลธรรมขึ้นมา เพราะฉะนั้น โลกในทุกวันนี้ มันกำลังถูกเผา ถูกลน ถูกย่าง ถูกอะไรต่าง ๆ อยู่ด้วยความไร้ศีลธรรม

ความไร้ศีลธรรมกำลังเผาโลกให้เร่าร้อน ทั้งทางฝ่ายกาย ทั้งทางฝ่ายจิต ทั้งทางฝ่ายวิญญาณ ทางฝ่ายกายก็ร้อน เรื่องปากเรื่องท้อง เรื่องไม่มีจะกิน หรือมีกินด้วยความยากลำบาก มันเผาทางกายให้เร่าร้อน มันเผาทางจิตให้เร่าร้อน มันก็ปรากฏชัดอยู่แล้วว่าโรคประสาทมันเพิ่มมากขึ้น หมอเขาโฆษณาสถิติออกมาทุกวัน ๆ ว่าโรคประสาทมันมากขึ้น โรคจิตมันมากขึ้น เพราะปัญหาปัจจุบันในการที่โลกมันถูกแผดเผาด้วยวัตถุ ทีนี้ ทางวิญญาณนั้นถูกเผาด้วยมิจฉาทิฏฐิ ถูกล้อมด้วยมิจฉาทิฏฐิ จนความคิดนึกวิปริตวิปลาส มีความเห็นวิปลาส มีความเข้าใจวิปลาส มีความเชื่อวิปลาส ถูกเผาโดยวัตถุทั้งทางกายทั้งทางจิต ทั้งทางวิญญาณ นี้เป็นข้อเท็จจริงที่ต้องขอร้องให้ท่านทั้งหลายต้องมอง

เดี๋ยวนี้นั่งอยู่ที่นี่มันหนาว ก็เลยไม่รู้ว่าถูกเผา แต่ดูให้ดีเถอะมันก็ถูกเผา อยู่ที่กรุงเทพ ๆ อยู่ที่นี่ อยู่ที่ไหนมันก็ถูกเผา ทั้งทางกาย ทั้งทางจิต ทั้งทางวิญญาณ เพราะว่ามันมีการลุกลามหรือระบาดแห่งอำนาจของวัตถุ เราต้องเรียกว่าภูตผีปีศาจดีกว่า เพราะมันเป็นของหลอกลวง ความเอร็ดอร่อยทางวัตถุ ทางเนื้อ ทางหนัง มันเป็นของหลอกลวง ฉะนั้นเรียกว่า ภูตผีปีศาจนั่นแหละถูก

ภูตผีปีศาจทางเนื้อหนัง กำลังลุกลามเผาผลาญโลกเลยทำให้เกิดความเข้าใจผิดไปทางใดทางหนึ่ง เช่นเดี๋ยวนี้มีความเข้าใจผิดกันว่า เรื่องธรรมะไม่สำคัญ เรื่องศาสนาไม่สำคัญ เรื่องศีลธรรมไม่สำคัญ อ้ายเรื่องปากเรื่องท้องนั่นแหละสำคัญ คือมีคนส่วนมากยังพูดว่ามันยังหิว ๆ ต้องแก้ปัญหาเรื่องหิว เรื่องปากเรื่องท้องกันก่อน แล้วค่อยมาพูดกันเรื่องศีลธรรม นักการเมืองหลายสาขา หลายลัทธิ พูดกันแต่อย่างนี้ ว่าแก้ปัญหาเรื่องหิวก่อน แล้วจึงมาพูดกันถึงเรื่องศีลธรรม

บางลัทธิเตลิดไปไกลถึงกับว่า ถ้าแก้ปัญหาเรื่องปากเรื่องท้องได้แล้วศีลธรรมมันดีเอง ก็คิดดูเถอะว่ามันเป็นไปได้ไหม เรื่องปากเรื่องท้องดีแล้วศีลธรรมมันดีเอง แต่พวกหนึ่งจะพูดว่า มันยิ่งหลงใหลในเรื่องปากเรื่องท้องศีลธรรมมันยิ่งไม่มีเราต้องแก้ปัญหาที่ส่วนลึก ที่ส่วนจิตใจก่อน ต้องแก้ปัญหาเรื่องธรรมะหรือเรื่องศีลธรรมก่อนอย่างไหนจะถูกก็ไปคิดดู ส่วนอาตมานั้นก็อยู่ข้างฝ่ายที่ท่านทั้งหลายก็ทายถูกว่าอาตมาอยู่ฝ่ายไหน คืออยู่ฝ่ายที่ว่า อ้ายศีลธรรมมันจำเป็นกว่า เพราะว่า แม้ว่าเราจะมีอาหารกินแต่ถ้าไม่มีศีลธรรมแล้วมันเป็นมนุษย์ชนิดไหนล่ะ มันไม่เป็นมนุษย์หรอก มันไม่เป็นคนมันจะเป็นสัตว์ด้วยซ้ำไป เพราะมีแต่อาหารกินมันไม่มีศีลธรรม

สัตว์กับคน มันต่างมันตรงที่ว่า มีธรรมะหรือไม่มีธรรมะ ถ้ามีอาหารกินมันรอดชีวิตอยู่ได้ แต่ไม่มีศีลธรรมมันก็เป็นสัตว์ ไม่ใช่คนและไม่ใช่มนุษย์

ที่พูดนี้ขอให้เข้าใจกันเสียให้ถูกต้องว่า ไม่ใช่ว่าห้ามอย่าให้ทำมาหากิน ไม่ได้ห้ามว่าอย่าหาเงิน ไม่ได้ห้ามว่าอย่ามีครอบครัว อย่าเลี้ยงลูกเลี้ยงเมีย อย่าอะไรทำนองนั้น เราไม่ได้ห้าม มันก็ทำได้ แต่ขอให้มีศีลธรรม แล้วมันจะได้มากินชนิดที่ว่ามีประโยชน์สมตามความมุ่งหมายของการที่ต้องกิน คือเป็นอยู่อย่างสงบอย่างผาสุก ให้หาให้กิน ให้ใช้ ให้อะไรทุกอย่าง ขอแต่เพียงว่าให้มันทำไปด้วยความมีศีลธรรมแล้วขอยืนยันว่า ถ้ามีศีลธรรมแล้วจะหาได้โดยสะดวก แล้วก็จะไม่เสียนิสัยที่เคยดีด้วย

ลองไปหาผิดศีลธรรม มันจะเสียนิสัย เสียไป ๆ เสียนิสัยที่เคยดี จะเป็นนิสัยที่เลว แล้วมันจะพูดกันไม่รู้เรื่อง ทั้งโลกจะพูดกันไม่รู้เรื่อง ถ้าทุกคนมันเสียนิสัยไปหมดแล้ว

รวมความว่า เพื่อตัวเองก็ไม่เดือดร้อน เพื่อผู้อื่นก็ไม่เดือดร้อน นั่นแหละคือวิธีที่ถูกต้อง อย่ามีใครเดือดร้อน การหาเงินหากินเลี้ยงลูกเลี้ยงเมียเลี้ยงครอบครัวอยู่เป็นผาสุก แต่ก็อย่าให้ตัวเองเดือดร้อน อย่าให้ผู้อื่นเดือดร้อน นี้เป็นความต้องการของธรรมชาติ ถ้าทำผิดมีคนเดือดร้อนแล้วมันจะหยุดอยู่ไม่ได้ มันจะมีปฏิกิริยาอย่างอื่น มันก็ยุ่งกันไปหมด ฉะนั้นหลักธรรมะ ทุกศาสนา จึงมีหลักตายตัวลงไปว่า ตัวเองก็ไม่เดือดร้อน ผู้อื่นก็ไม่เดือดร้อน นั่นคือความถูกต้อง ต้องเสียสละเจือจานให้แก่กันและกันได้โดยไม่มีใครเดือดร้อน

ทุกคนที่อยู่ในโลกนี้จะมีสันติสุขได้ด้วยมีอาหารกินทั้งทางกายและทางจิต นี่ก็ต้องช่วยจำให้ดี ว่าต้องมีอาหารกินทั้งทางกายและทางจิต เดี๋ยวนี้มันละโมบ มันตะกละแต่อาหารทางกายทางวัตถุ ไม่มีอาหารทางจิต ดังนั้นจิตมันก็ดุร้าย เต็มไปด้วยกิเลสตัณหาเหมือนกับสัตว์ป่า จิตมันขาดอาหารคือขาดธรรมะ

เมื่อร่างกายกินข้าวกินน้ำ จิตก็ต้องกินธรรมะ ต้องเลี้ยงมันทั้งทางกายและทางจิต คนมันจึงจะเป็นคน หรือว่าเป็นมนุษย์ที่ถูกต้อง

ขอให้ถือเป็นหลักทั่ว ๆ ไปไม่ว่าศาสนาไหน ถือได้ตรงกันหมดทุกศาสนาว่า ชีวิตของมนุษย์ที่แท้จริงนั้น มิได้อยู่ด้วยข้าวปลาอาหารเพียงอย่างเดียว มีอย่างอื่นที่มากกว่านั้นสำคัญกว่านั้นคืออะไร ก็คิดดูเถอะ ในมนุษย์คนหนึ่ง ๆ นั้น ส่วนไหนมันสำคัญส่วนกายหรือส่วนจิต ใครว่าส่วนจิตสำคัญ ก็ต้องนึกถึงส่วนจิตบ้าง มันกินอะไรก็ต้องหาให้มันกิน ข้าวปลาอาหารมันได้แต่ส่วนร่างกายเท่านั้นแหละที่จะกิน ฉะนั้นอุดมคติทางศาสนาจึงไม่บูชาข้าวปลาอาหาร แต่ไปบูชาทางจิตซึ่งมีธรรมะเป็นอาหาร แล้วก็จิตชนิดนี้ก็รู้จักหาข้าวปลาอาหารมากินอย่างถูกต้องที่สุด มันก็เลยไม่มีโทษทั้งทางกายและทางจิต โลกนี้มันก็มีสันติสุขอย่างแท้จริง เพราะมนุษย์มันมีอาหารกินทั้งทางกายและจิต

เดี๋ยวนี้เราให้มันกินอาหารแต่ทางกาย มันก็มีความเอร็ดอร่อยสนุกสนานเพลิดเพลินเกินขอบเขต มันก็เกิดนิสัยใหม่ นิสัยบูชาเนื้อหนัง ก็ละเลยเรื่องจิตใจหรือเรื่องศีลธรรม เป็นต้น ดังที่เป็นอยู่ในโลกปัจจุบันนี้ โลกกำลังมีภาวะอย่างนี้ รู้จักแต่อาหาร

ที่ลุ่มหลงในเรื่องทางกายกันมาเมื่อไม่กี่สิบปีนี้เอง หรืออย่างมากก็สัก ๑๐๐-๒๐๐ ปีนี้เอง ก่อนนี้เขาเคร่งครัดกันอยู่แต่เรื่องทางจิตกันทั้งนั้น ขอให้เปรียบเทียบกันดู

นี่ข้อเท็จจริงที่เราต้องมองว่าปัญหามันมีรากลึกลงไปถึงการทำผิดเกี่ยวกับศีลธรรม

ทีนี้ข้อเท็จจริงที่อยากจะให้มองต่อไปอีก ก็คือว่า ให้มองดูที่ประวัติ หรือความ ความเป็นมาของมนุษย์ ตั้งแต่ยุคเริ่มแรกเท่าที่เราจะรู้ได้มาจนถึงยุคปัจจุบัน คือวันนี้ จะเรียกว่าศึกษาประวัติศาสตร์กันหน่อย แต่แล้วก็ขอความเป็นธรรมจากท่านทั้งหลายว่า ให้ศึกษาประวัติศาสตร์กันมาพร้อมทั้งสองสายทั้งทางฝ่ายกายและฝ่ายจิต แต่ว่าประวัติศาสตร์ที่เขียนเป็นหนังสือให้คุณเรียนกันเป็นเล่ม ๆ ในโลกเวลานี้มันเป็นเรื่องทางกาย ฝ่ายกายฝ่ายวัตถุเสียเป็นส่วนใหญ่ ส่วนเรื่องทางจิตใจนั้นมันบันทึกไม่ได้ หรือมันบันทึกยาก อ้ายเรื่องทางวัตถุ มันจึงบันทึกอยู่ลงได้ เรื่องอดอยากลำบาก เรื่องรบราฆ่าฟัน เรื่องขึ้น เรื่องลง เรื่องในประวัติศาสตร์อันยาวนานของโลกเป็นเรื่องทางวัตถุทั้งนั้น มีเรื่องทางจิตแฝงอยู่บ้าง เท่าที่มันจะอาศัยอยู่ได้ในตัวหนังสือนั้น ๆ ฉะนั้นเราต้องมาทำตนเป็นผู้มีสายตาที่แหลมลึกพิเศษสักหน่อย อ่านประวัติศาสตร์ทางวัตถุเหล่านั้นแล้ว ก็มาถือเอาใจความประวัติศาสตร์ในทางจิตใจด้วย ว่าจิตใจของมนุษย์มันเปลี่ยนมาอย่างไร ประวัติศาสตร์ทางจิต ทางวิญญาณมันเป็นอย่างนี้ มันเปลี่ยนมาอย่างไร อย่าเอามาแต่แค่เท่าที่เขาเขียนให้ลูกเด็ก ๆ เรียนในโรงเรียน มันเป็นประวัติศาสตร์ทางฝ่ายวัตถุ ฝ่ายเนื้อหนัง ฝ่ายแผ่นดิน หรือคนในแง่ของวัตถุทั้งนั้น

ทีนี้อาตมาอยากจะให้สนใจประวัติศาสตร์ในด้านจิต ด้านวิญญาณ มาตั้งแต่โบราณกาล จนถึงเมื่อวานนี้หรือวันนี้ ว่ามันล้วนแต่เป็นปัญหาทางศีลธรรมทั้งนั้นแหละ เรื่องยุ่งยากในประวัติศาสตร์ หรืออะไรในประวัติศาสตร์ก็ล้วนแต่เป็นปัญหาทางศีลธรรม แต่ส่วนใหญ่ก็ทำลายศีลธรรมทั้งนั้น ความเจริญในประวัติศาสตร์แต่หนหลัง มันเป็นความเจริญทางวัตถุจนทำลายศีลธรรม หรือบางทีมันโกรธกันขึ้นมาก็รบราฆ่าฟันกันเป็นศตวรรษ ๆ ด้วยความเลวทรามทางศีลธรรม

เดี๋ยวนี้ก็มาสรุปดูแล้วจะเห็นได้เลยว่าศีลธรรมมันถูกกระทบกระทั่งมาก ดูกันที่พอจะดูได้ แล้วก็เปรียบเทียบเป็นคู่ ๆ จะมองเห็นว่าเมื่อก่อนโน้นเป็นอย่างไร และวัน

นี้เป็นอย่างไร แม้ว่าบางอย่างจะเป็นเรื่องคำนึงคำนวณ หรือคาดคะเนก็ไม่มีทางผิดหรอก อาตมาจะยกตัวอย่างให้ฟัง มันไม่มีทางผิด แม้เราจะใช้การคำนวณ ว่าในครั้งโบราณกาลโน้นครั้งหนึ่งสมัยหนึ่ง วัตถุไม่ได้มอมเมามนุษย์อย่างเดี๋ยวนี้ นี้เป็นการคำนวณแท้ ๆ เลย จะมองเห็นได้ว่าความเจริญทางวัตถุไม่ได้มอมเมามนุษย์เหมือนเดี๋ยวนี้ เพราะว่าสมัยโน้นวัตถุมันไม่ได้เจริญ มันไม่ได้ก้าวหน้า มันจะกินน้ำด้วยกระบอกไม้ไผ่กินน้ำด้วยภาชนะดินเผา เดี๋ยวนี้เรากินน้ำด้วยแก้วเจียรนัย มันจะมอมเมากันได้อย่างไร เดี๋ยวนี้มันมีเรื่องทางวัตถุ เจริญ ๆ ๆ ๆ จนมอมเมามนุษย์ ดังนั้นจึงพูดได้ว่าสมัยก่อนวัตถุไม่ได้มอมเมามนุษย์อย่างเดี๋ยวนี้ ทั้งที่หลายพันปีมาแล้วเราก็กล้าพูด ธรรมชาติยังบริสุทธิ์หมายความว่า ดิน น้ำ ลม ไฟ ในแผ่นดิน ต้นไม้ ทะเล ภูเขา อะไรต่าง ๆ มันยังบริสุทธิ์ มันยังเต็มอยู่ ยังไม่มีใครทำลายมัน มันยังมีมาก มันยังน่าดู มันยังสวยงาม ไม่เหม็นเน่า ไม่พังทลายอย่างเดี๋ยวนี้ แม้แต่ทะเลก็สกปรก ท้องฟ้าก็เป็นพิษเดี๋ยวนี้ ตอนนั้นธรรมชาติมันยังบริสุทธิ์อยู่ และสมบูรณ์ด้วย เพราะมันยังไม่ถูกใช้ เดี๋ยวนี้มันขุดขึ้นมาสังเวยกิเลสของมนุษย์กันจนเกือบหมดแล้ว ในแผ่นดินนี้

เรากล้าพูดว่า สมัยก่อนโน้น วัตถุไม่มอมเมามนุษย์ ธรรมชาติยังบริสุทธิ์ ยังสมบูรณ์ สมัยก่อนโน้นไม่มีนายทุน นี่กล้าพูด นายทุนเพิ่งเกิดเมื่อสมัยวัตถุนิยม ในสมัยที่วัตถุไม่มีอำนาจ ไม่เป็นนาย มันไม่มีนายทุนได้ มันมีแต่มนุษย์ที่คอยช่วยเหลือมนุษย์ด้วยการร่วมมือกันทำมาหากิน หรือร่วมมือกันบำเพ็ญกุศลเสียมากกว่า แม้คนที่มั่งมีมีอำนาจ มีอิทธิพล เขาก็มีมนุษย์ที่ร่วมทำกุศล ทำมาหากิน ไม่ใช่นายทุน อย่างจะเป็นก็เป็นเศรษฐีใจบุญ เพราะว่ามันเต็มไปด้วยโรงทาน พระราชาก็มีโรงทาน ในสมัยโน้นมันไม่มีชนกรรมาชีพที่เหี้ยนกระหายกระหือรือ เพราะมันไม่มีอบายมุข เพราะมันไม่มีวัตถุที่มาดึงจิตใจของคนเราให้กระหายด้วยอำนาจของกิเลสทางวัตถุ มันมีแต่คนธรรมดาสามัญ อย่างธรรมดาสามัญ ทำมาหากินด้วยความพอใจ จะทำนา ทำไร่ ทำสวน ก็ล้วนแต่พอใจ เป็นอิสระที่สุด มันจึงไม่มีคนที่เรียกกันว่าชนกรรมาชีพ ผู้แค้นเคืองอย่างสมัยนี้ สมัยโน้นไม่มีนายทุน และไม่มีชนกรรมาชีพ

ดูต่อไป สมัยโน้นคนไม่เกิดมาก และมันไม่รอดตายมาก เพราะคนมันยังน้อยอยู่ แล้วมันจะเกิดมากได้อย่างไร แล้วมันไม่ได้รอดตายมาก มันตายมาก มันรอดน้อย เพราะการแพทย์มันไม่เจริญ ส่วนเดี๋ยวนี้มันเกิดมาก เพราะคนมันมาก และยิ่งกว่านั้นการแพทย์มันเจริญ ก็ทำให้คนรอดชีวิตมาก

นี้โง่เขลาที่สุด อาตมายอมให้คนสาปแช่งว่าอาตมาเป็นคนบาป คนร้ายอะไรก็ตาม ว่ามันโง่เขลาที่สุดที่ให้คนมันรอดมาก ด้วยการแพทย์มันเจริญ เพราะว่ามันทำให้คนที่ไม่ควรจะรอดชีวิตอยู่ได้ มันรอดชีวิตอยู่ได้อย่างไม่สมประกอบอย่างบ้า ๆ บอ ๆ ถ้าปล่อยไปตามธรรมชาติ คนเหล่านี้จะต้องตายแล้ว คนที่เกิดมาไม่สมประกอบ เพราะไม่ครบเดือน ไม่อะไรต่ออะไร ถ้ามันอยู่กันตามธรรมชาติมันต้องตาย มันอยู่ไม่ได้ เดี๋ยวนี้การแพทย์ก็ช่วยให้มันรอดอยู่ได้ โดยเป็นคนคุ้มดีคุ้มร้าย บ้า ๆ บอ ๆ ไม่สมประกอบ มันก็มีคนชนิดนี้มากขึ้นในโลก ปนเปกันไปหมด มันมากด้วยคนที่จะสร้างปัญหา ถ้าให้ธรรมชาติเป็นตุลาการ เป็นผู้ตัดสินแล้ว มันขจัดคนเหล่านี้ไปหมดแล้วเกิดมาไม่ได้ อยู่ในโลกนี้ไม่ได้ ฉะนั้นจึงมีอยู่ในโลก แต่คนที่มีสมรรถภาพหรือแก้ไขได้ หรือรู้เรื่อง ดังนั้นอย่าดีใจว่าการแพทย์เจริญช่วยได้แม้แต่คนที่อยู่ในท้อง ๕ เดือน ๖ เดือน ก็ช่วยได้ อะไรก็ช่วยได้ ซึ่งคนเหล่านี้ธรรมชาติไม่ต้องการ มันไม่ต้องการให้เกิดมา นี่คนเกิดมากแล้วก็รอดมาก แต่แล้วผลมันก็คือว่ามีคนไม่สมประกอบอยู่ในโลกนี้มาก

เปรียบเทียบกับสมัยโบราณเขาก็มีแต่มนุษย์หรือสัตว์ที่มันควรจะอยู่ ที่มันต่อสู้ได้มันควรจะอยู่ ดังนั้นคนสมัยโน้น จึงไม่อาจจะบูชาวัตถุเนื้อหนัง มันสนใจแต่เรื่องสงบเป็นเรื่องจิตเป็นส่วนใหญ่ เพราะมันไม่มีวัตถุไปยั่ว คนเดี๋ยวนี้พอเกิดมาก็มีวัตถุยั่วแล้วตั้งแต่นอนอยู่ในเบาะ มันมีวัตถุมายั่ว เรื่องสวยเรื่องงาม เรื่องเอร็ดอร่อย เรื่องสนุกสนาน

ถ้าเป็นคนสมัยโน้น เด็ก ๆ มันไม่เคยได้รับโอกาสอย่างนี้ มันจะถูกปล่อยให้ต่อสู้กับธรรมชาติ อย่างเข้มแข็ง แล้วกว่าจะได้อะไรมากินอร่อยสักทีหนึ่งนี้ก็ยากเหลือเกิน สมัยอาตมาเป็นเด็กเล็ก ๆ กว่าจะได้อะไรอร่อยมากินสักทีหนึ่งนั้นยากเหลือเกิน แต่เดี๋ยวนี้มันเกลื่อนไปหมด เด็กเล็ก ๆ มันก็คว้ามากินได้โดยไม่ต้องทำอะไร เมื่อก่อนนี้ถ้าจะมีปากกาสักด้ามหนึ่งก็ทั้งยากแสนยาก ทั้งที่ปากกามันด้ามละ ๕ สตางค์เท่านั้น เดี๋ยวนี้มัน

เกลื่อนไปหมด มันใช้ปากกาเป็นร้อยเป็นพันเป็นหมื่นเป็นแสน ลูกเด็ก ๆ มันก็ผูกนาฬิกาข้อมือ เหน็บปากการาคาเป็นร้อย ๆ นี่มันเป็นอย่างนี้ มันเสียนิสัยมาในทางวัตถุ จึงไม่ได้ไปสนใจในทางธรรม ซึ่งเป็นเหตุให้ช่วยตัวเองต้องอดกลั้นอดทน ต้องเคารพบิดามารดาเป็นต้น

สมัยโน้นพูดได้ว่าไม่รู้หนังสือ แต่มีศีลธรรมมาก คนสมัยโน้นน่ะไม่รู้หนังสือ เพราะไม่ได้เรียนหนังสือ เพราะยังไม่มีการใช้หนังสือ ใช้พูดกันด้วยปาก แต่คนกลับมีศีลธรรมมาก กลัวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ กลัวสิ่งที่มองไม่เห็นตัว แล้วก็มีศีลธรรมมาก

คนเดี๋ยวนี้รู้หนังสือมาก ฉลาดมาก แล้วก็เหยียบย่ำศีลธรรม มันตรงกันข้ามอยู่อย่างนี้ แล้วเราก็ไปบูชาเรื่องการรู้หนังสือ เล่าเรียนอย่างวิเศษ อย่างสมัยปัจจุบันนี้อย่างหลับหูหลับตา แต่ว่าถ้ามองดูให้ดีจะเห็นว่า อีกส่วนหนึ่งมันร้ายกาจ เลวทราม รู้หนังสือมาก ฉลาดมาก ถ้านำไปใช้ในทางที่ถูกต้องมันก็ดี ถ้าใช้ในทางผิดก็เป็นอันธพาลยิ่งกว่าอันธพาลชนิดไหนหมด คนที่เรียนมาก และรู้มาก เป็นอันธพาลที่ทำให้คนเดือดร้อนมากกว่าโจรอันธพาลในป่าในดงเสียอีก เพราะมันมีขอบเขตกว้างขวาง มีสมรรถภาพมาก ฉะนั้นคนสมัยโน้นไม่รู้หนังสือหรือไม่ได้ศึกษาหรือศึกษาน้อย แต่มีศีลธรรมมาก มีศาสนามาก แล้วถ้าจะเดาก็เดาว่าเขาจะอยู่กันอย่างหมู่บ้านเล็ก ๆ ฝูงคนเล็ก ๆ ไม่ได้ติดบ้าน ไม่มีบ้านอยู่ก็มี เคลื่อนที่อยู่เรื่อยก็มี แล้วหมู่บ้านเล็ก ๆ มันไม่มีปัญหามาก เพราะมันต้องต่อสู้กับธรรมชาติมาก เพราะฉะนั้น มันไม่มีโอกาสมาหลงใหลในเนื้อหนัง หรือกิเลสตัณหา

ทีนี้สรุปแล้วมันพิเศษอย่างยิ่งอยู่ข้อหนึ่งที่ว่า เขาบังคับความรู้สึกกันเป็นการใหญ่ คือธรรมหรือศาสนาเรื่องแรกของมนุษย์ที่เรียกกันว่า ตาบู ตาบู ระเบียบกฎเกณฑ์ของคนป่าสมัยโน้นเรียกว่า ตาบู ให้กลัวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ให้บังคับความรู้สึก ฉะนั้นศีลธรรมทางเพศของบุคคลสมัยตาบูนั้น ดีกว่าคนสมัยนี้อย่างที่จะเทียบกันไม่ได้ ขอร้องไปหาหนังสือชนิดนี้อ่านดูเรื่องตาบูของคนสมัยโน้น ก่อนมีศาสนา มีศีลธรรม มันเคร่งครัดเหลือประมาณในทุกสิ่งทุกอย่าง แต่ได้บัญญัติไว้ว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์ หรือเป็นของผีปีศาจเป็นผู้ควบคุม เขาเชื่ออย่างนั้น มันออกจะงมงาย แต่แล้วเขาก็มีศีลธรรมอย่างยิ่งในเรื่องทุกเรื่อง เรื่องศีลธรรมรากฐาน การฆ่า การลัก การประพฤติผิดในกาม การอะไร

ต่าง ๆ ที่เหลือมาจนจนกระทั่งเดี๋ยวนี้ก็มี แต่น้อยมาก เดี๋ยวนี้เขาเปลี่ยนใหม่หมด เป็นศาสนา เป็นวัฒนธรรมแบบใหม่ที่บูชาเนื้อหนัง บูชาเงินบูชาอะไรต่าง ๆ ฉะนั้นวัฒน-ธรรมโบราณ ศีลธรรมโบราณ ถึงขนาดตาบูละก็เคร่งครัดมากทีเดียว ยากที่จะทะลุแก่กิเลส นี่ประวัติศาสตร์ซึ่งครั้งหนึ่งมันเป็นอย่างนั้น โบราณโน้น ก็พันปีมาแล้วก็ตามใจ

ทีนี้มาดูเดี๋ยวนี้เมื่อวานนี้ เรียกว่าเมื่อวานนี้ คือเมื่อสักร้อยปีมานี้ อย่างมากก็สองร้อยปีมานี้ เราเรียกว่าเมื่อวานนี้ เพราะว่าโลกนี้มันเป็นแสน ๆ ปี ล้าน ๆ ปี แล้วมันเคยมีอะไรดีมาตั้งแสน ๆ ปี ล้าน ๆ ปี สมัยตาบู เมื่อเอามาเทียบกับสองร้อยปี มันก็เหมือนกับเมื่อวานนี้ เพราะเมื่อก่อนหน้าสองร้อยปีนี้มันยังดีอยู่ ศีลธรรมในโลกมันยังดีอยู่ มันเพิ่งมาเลวเมื่อสักสองร้อยปีมานี่เอง กระทั่งปีกลาย หรือเดือนที่แล้วมา หรือถึงวันนี้มันเลวลง ๆ เดี๋ยวนี้ไม่มีอะไรอย่างที่สมัยโน้นมันมีแล้ว เพราะมันมีสิ่งที่ตรงกันข้ามกันที่ว่ามาเมื่อตะกี้ คือไม่มีการมอมเมาทางวัตถุ ทางเนื้อหนังอย่างไม่ลืมหูลืมตา มีกิเลสแน่นหนา ทั้งราคะ ทั้งโทสะ ทั้งโมหะ

เดี๋ยวนี้มีนายทุนกับชนกรรมาชีพต่อสู้กันอย่างคู่อาฆาตจองเวร คนเกิดมากรอดมากอย่างที่ว่าแล้ว และบูชาเนื้อหนังกันเป็นสำคัญ ยิ่งรู้หนังสือยิ่งไม่มีศีลธรรม อยู่กันอย่างนครใหญ่ ปัญหามันมาก ถ้าอยู่กันอย่างหมู่บ้านน้อย ๆ ละก็ปัญหามันไม่มี เดี๋ยวนี้อยู่กันอย่างนครใหญ่ กรุงเทพ ฯ นี้ก็ยังเรียกว่ายังเล็กไป ดูนครใหญ่ ของประเทศใหญ่ที่เมืองนอก มันมีปัญหาอย่างไร เพราะมันไปอัดกันอยู่เป็นนครใหญ่ ถ้ามันแยกกันอยู่เป็นหมู่บ้านน้อย ๆ มันก็ไม่มีปัญหาอะไร อย่างที่นี่ หมู่บ้านนี้มันไร้ความเจริญ มันอยู่กันอย่างป่าเถื่อน หมู่บ้านเล็ก ๆ นี้ปัญหามันไม่มี พอไปอยู่กันอย่างหนาแน่น มันมีปัญหาทุกอย่างทุกประการ แม้แต่ปัญหาเรื่องหยักเยื่อมูลฝอยนี้ก็ยังยากที่จะแก้กันแล้ว

เดี๋ยวนี้ เรามีวัตถุก้าวหน้า ท่วมกับคน ทีนี้คนมันก็มีการศึกษาก้าวหน้าไปในทางวัตถุ ส่งเสริมความรู้สึกแห่งตัวกูของกู

พูดได้เลยว่าอ้ายความรู้สึกว่า ตัวกูว่าของกู คนเดี๋ยวนี้มันจัด มันมากและมันจัด คนสมัยโบราณโน้น ความรู้สึกว่า ตัวกู–ของกู มันน้อย ลองคิดดูมันต่างกันอย่างไร เดี๋ยวนี้มันเต็มไปด้วยกลิ่นไอ แห่งตัวกู–ของกู เพราะมันมีสิ่งบำรุงบำเรอความรู้สึกมาก

บูชาเนื้อหนัง ความสุขทางเนื้อหนังเป็นพระเจ้า เป็นศาสนาสูงสุด แล้วที่มันแปลกไปอย่างหนึ่งก็คือ มีการก้าวหน้าทางจักรกล มีเครื่องจักรซึ่งเป็นมูลเหตุให้แยกบุคคลเป็นคนมั่งมี และคนยากจน

เครื่องจักรนี้เป็นภูตผีปีศาจชนิดหนึ่ง ดูให้ดีเถอะ สร้างปัญหามากที่สุด แล้วทำลายวัตถุธรรมชาติมากที่สุด ให้เกิดการปั่นป่วนมากที่สุด ผลิตของมาหลอกลวงมนุษย์ให้ลุ่มหลงในเนื้อหนังมากที่สุด และแยกให้เกิดมีคนมีคนจน นี้คือความเลวร้ายของเครื่องจักร ภูตผีปีศาจ

มีคนเขียนรูปล้อเครื่องจักรเป็นยักษ์มาร ภูตผีปีศาจ เขาป้อนอะไรเข้าไปมันคายสิ่งที่เป็นพิษออกมา นี่คือพิษร้ายของเครื่องจักรสมัยโน้นมันไม่มี มันเพิ่งมีเมื่อเร็ว ๆ นี้เอง แต่เขาเรียกกันว่าของวิเศษ ของประเสริฐ เดี๋ยวนี้เครื่องจักรกำลังก้าวหน้า ถูกปรับปรุงให้มันก้าวหน้า จนทำให้มนุษย์มันปั่นป่วนมากที่สุด สมัยก่อนมันมีความรู้สึกบังคับกิเลส แล้วก็ไม่มีวัตถุไปยั่วให้เจริญด้วยกิเลส แต่สมัยนี้ไม่มีเครื่องคุ้มครองอย่างนี้ฉะนั้น ภัยจากกิเลสมันจึงท่วมทับคนมากขึ้น สรุปความว่ามันต่างกันอย่างตรงกันข้ามไปหมดแล้ว สำหรับมนุษย์ในยุคโน้น กับมนุษย์ในยุคนี้

ทีนี้สรุปความแล้ว มันก็ควรจะดูให้มันเนื่องกัน ยุคโน้นกับยุคนี้ให้มันเนื่องกันคนมันเพิ่งจะรู้จักดีรู้จักชั่ว ในแง่ของความโง่ มนุษย์สมัยแรก ๆ ก็คล้าย ๆ กับสัตว์นั่นแหละ ไม่มีการแบ่งแยกเป็นดีเป็นชั่ว เป็นได้เป็นเสีย เป็นแพ้เป็นชนะ ในความรู้สึกต่อมาในสมัยหนึ่ง ซึ่งมันเกิดรู้สึกดีชั่วทางเนื้อทางหนัง ทางได้ทางเสีย ทางอร่อยทางไม่อร่อย ทางแก้ผ้า ทางนุ่งผ้า ซึ่งมันเป็นคู่ ๆ กัน พอมันรู้จักเปรียบเทียบอย่างนี้แล้วมันก็เปลี่ยนทันที สมัยก่อนเขาไม่นุ่งผ้าก็ได้ นุ่งใบไม้ก็ได้ อะไรก็ได้ ไม่มีปัญหาเดี๋ยวนี้พอเห็นว่านุ่งผ้าอย่างนี้สวย นุ่งผ้าอย่างนี้ดี นุ่งผ้าอย่างนี้สบาย มันก็เตลิด ๆ ๆ ไปจนสวย จนไม่รู้ว่าจะสวยกันอย่างไร ล้วนแต่สร้างปัญหาทั้งนั้นนี่เพิ่งรู้จักเป็นดีเป็นชั่ว

ก่อนนี้มันก็คล้ายกับว่า มนุษย์เหล่านั้นมันเข้าถึง *กฎอิทัปปัจจยตา* เมื่อมีสิ่งนี้ก็มีสิ่งนี้ ๆ ๆ ๆ ไม่ได้แยกว่าดีหรือชั่ว เพราะว่ากระแสอิทัปปัจจยตาไม่แยกเป็นดีและเป็นชั่วได้ ฉะนั้น มนุษย์สมัยก่อนมันอยู่ด้วยกฎเกณฑ์แห่งอิทัปปัจจยตา ไม่หลงดี หลงชั่ว

พอมันรู้จักแยกความเอร็ดอร่อย หรือไม่เอร็ดอร่อย ทางเนื้อหนังขึ้นมา มันเกิดบัญญัติดีชั่วไปตามความรู้สึกไปตามความต้องการของคน เดี๋ยวนี้คนก็บัญญัติดีชั่วกันมากขึ้น บางอย่างมันก็เป็นความฉลาดอยู่บ้าง แต่ไม่ค่อยถึงที่สุด แต่ส่วนมากมันเป็นความโง่ ถ้าไม่อย่างนั้นแล้ว พระพุทธเจ้าท่านจะไม่สอนให้อยู่เหนือดี เหนือชั่ว พระพุทธเจ้าท่านก็ยังสอนให้มีความรู้สึกที่ถูกต้อง คืออยู่เหนืออิทธิพลของความดีและความชั่ว นี่อยู่ตรงกลางคือ มัชฌิมาปฏิปทา

ขอเตือนขอย้ำอีกครั้งหนึ่งว่า พุทธศาสนาต้องเป็นมัชฌิมาต้องอยู่ตรงกลาง ไม่ใช่ดี และไม่ใช่ชั่ว ถือเป็นไปตามความจริงแท้ของธรรมชาติ ที่เรียกว่าอิทัปปัจจยตา เราต้องเปลี่ยนสิ่งที่มันเหวี่ยงสุดเหวี่ยง เป็นข้างซ้ายข้างขวา ข้างดีข้างชั่วนี้เสียใหม่ ให้มันเป็นกลางให้มันถูกต้อง ความไปยึดมั่นสองฝ่าย ดีชั่ว ได้เสีย แพ้ชนะนั้นมันทำให้เกิดกิเลสใหม่ เป็นความโง่ที่ไม่รู้ว่าเป็นความโง่ เข้าใจว่าเป็นความฉลาด ถ้าได้รู้จักกฎอิทัปปัจจยตา จะไม่มีดีไม่มีชั่ว ไม่มีแพ้ไม่มีชนะ ไม่มีได้ ไม่มีเสีย ไม่มีอะไร พอไปแบ่งแยกเอาตามความรู้สึกของมนุษย์ มันก็มีขึ้นมา ก็คือทำให้โง่ แล้วได้วิวาทกันแล้วก็เริ่มฆ่าฟันกัน แม้แต่น้องชายของตัวเอง พูดตามเรื่องในคัมภีร์ไบเบิลของคริสเตียนเมื่อมนุษย์มันรู้จักดีชั่วมากขึ้นแล้วก็ไม่เท่าไร มันก็มีการฆ่าน้องชายของมันเองคลานตามกันมา เพราะว่าพ่อรักน้องชายมาก นี่คิดดู ก่อนนี้มันไม่รู้จักดี มันไม่รู้จักชั่ว มนุษย์มันไม่ฆ่าน้องชาย เพราะเหตุผลเพียงเท่านี้

นี่ไม่ใช่ว่าเราจะถือตามตัวอักษรในพระคัมภีร์ไบเบิลนั้นหรอก แต่เราศึกษาโดยความรู้สึกตามจิตใจของมนุษย์ พอมันเกิดความยึดถือในเรื่องดี เรื่องชั่ว เรื่องได้ เรื่องเสีย แล้วมันก็ฆ่าได้แม้แต่น้องชายของมัน เพราะว่าพ่อรักน้องชายมาก ชื่ออะไรเขาก็มีในพระคัมภีร์นั้น แต่เราไม่ต้องศึกษาถึงชื่อหรอก แต่ว่ามนุษย์นี้พอเริ่มรู้จักดีรู้จักชั่วแล้วก็เห็นแก่ตัว ถึงกับฆ่าน้องชายของมันได้ เพราะความเห็นแก่ตัว

นี่ประวัติศาสตร์ทางวิญญาณของมนุษย์มันเดินมาอย่างนี้ ทีนี้พระเจ้าก็สาปให้มันเป็นสัตว์บาป สัตว์เลว ให้มันมีแต่ความทุกข์ ให้มันระเหระหนไปตามทิศทางต่าง ๆ จนมันไม่พูดภาษาเดียวกัน จนมันไม่รู้จักกัน จนมันจะฆ่าฟันกันเอง แม้มันจะเกิดมาจากพระเจ้า หรือเกิดมาจากอะไรก็ตาม แล้วแต่ศาสนาไหนจะกล่าวไว้อย่างไร แต่กล่าวได้ว่า

มนุษย์ทั้งหลายทีแรกนี้ ออกมาจากต้นตออันเดียวกัน ต่อมาเกิดรู้จักดี ชั่ว แล้วก็แยกกัน แล้วก็หลงใหลในดี ในชั่ว จนฆ่าฟันกันแม้แต่น้องชายของตนเอง ถูกสาปให้ระเหระหน ไปทิศทางนี้ ไปอยู่ที่ดินฟ้าอากาศที่ทำให้ผิวดำ ไปอยู่ทางโน้น ดินฟ้าอากาศทำให้ผิวขาว แล้วนานหนักเข้า ๆ ภาษาก็เปลี่ยนไป ๆ จนไม่พูดภาษาเดียวกัน ไม่รู้เรื่องกันเลยต่างกันไปหมด ทั้งในแง่ของภาษาธรรม รูปร่างต่างกัน ภาษาต่างกัน กินอยู่ต่างกันอะไรต่างกัน พร้อมกันนั้นจิตใจมันก็ต่างกัน ในภาษาธรรมมันต่างกันโดยคุณสมบัติ โดยวิญญาณ โดยอะไรมันก็ต่างกัน มนุษย์ก็เริ่มต่างกันพูดกันไม่รู้เรื่อง ทีนี้มาพบกันก็กลายเป็นปรปักษ์ต่อกัน เดี๋ยวนี้มนุษย์มาพบกัน ไม่รู้จักว่าเคยเป็นพี่น้องกัน ไม่ได้เป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น เป็นพวกผิวดำผิวขาว มีปัญหาหนักอยู่ในประเทศอเมริกา

เดี๋ยวนี้มาเป็นพวกนั้น พวกนี้ ซึ่งพร้อมที่จะรบราฆ่าฟันอยู่เสมอ ในลักษณะที่เป็นปรปักษ์และเป็นศัตรูกัน นี่เรียกว่าโลกภายนอก ภาษาคน

ทีนี้ ในโลกภายในภาษาธรรม ในครอบครัวนั่นแหละ ลูกมันก็เดินไปต่างกันจนไม่รู้จักบุญคุณของพ่อแม่มันแล้ว โลกสมัยนี้เด็ก ๆ มันจะฆ่าพ่อฆ่าแม่ของมันได้แล้วซึ่งมันก็มีอยู่แล้ว ซึ่งแม่มันจะฆ่าลูกได้มันก็มีอยู่แล้ว ในครอบครัวเดียวกัน มันจะไม่ทำความเข้าใจกันได้เสียแล้ว เพราะว่ากิเลสมันมาแยกให้ออกจากกัน มันเดินตามทิศทางต่าง ๆ กัน พ่อมันชอบอย่าง แม่มันชอบอย่าง เมียหลวงชอบอย่าง เมียน้อยชอบอย่างลูกชอบอย่าง หลานชอบอย่าง มันก็ต้องแยกกันจนไม่รู้จักกัน ในด้านจิตด้านวิญญาณเรียกว่าปัญหาที่แท้จริง มันอยู่ในส่วนลึกอย่างนี้

ต้องขอทบทวนอีกที่ว่า อย่าศึกษากันแต่ประวัติศาสตร์ในด้านวัตถุเลย ศึกษาในด้านจิตใจกันบ้าง อย่าศึกษาแต่ด้านรูปธรรมเลย ศึกษาในทางนามธรรมให้มาก ถ้ารู้จักแต่ในด้านวัตถุธรรมแล้วมันก็โง่ จะเป็นวัตถุนิยม Dalectic Materialism อะไรมากขึ้น ๆ มุ่งมาดอาฆาตแต่จะแก้ปัญหาทางด้านวัตถุเท่านั้น อย่างนี้เราเรียกว่ามันโง่ที่สุดในทางวิญญาณ แม้มันจะฉลาดที่สุดในทางวัตถุ แม้มันจะฉลาดในแง่การเมืองก็เป็นการ

เมืองฝ่ายวัตถุ ไม่ใช่การเมืองฝ่ายจิตฝ่ายวิญญาณ มันไม่เชื่อพระเจ้า มันไม่เชื่อธรรมะ มันไม่เชื่อศีลธรรม มันจึงสร้างปัญหาทางวิญญาณนี้เต็มไปหมด ทั้งโลกจนล้นโลก

นี่ข้อเท็จจริงที่ต้องมอง พอมองไม่เห็นแล้วโลกนี้จะวินาศ ไม่ใช่เพียงแต่ควรมอง มันต้องมองและต้องมองให้เห็น แล้วโลกนี้มันก็จะขยักไว้ได้ ไม่ต้องถึงกับต้องวินาศ ขอให้สนใจในข้อเท็จจริงที่ต้องมอง

ทีนี้ พูดแล้วก็พูดเสียให้จบดีกว่า พรุ่งนี้จะเอาเวลาไว้เทศน์ อย่ามาพูดเรื่องสกปรกหรือสะอาดอะไรในรูปนี้เลย

ทีนี้ เรื่องที่จะพูดตอนนี้ก็คือว่า ทำไม คำว่าทำไม ปัญหาว่าทำไม ซึ่งเป็นปัญหาที่จะตอบ ทำไม *ทำไมถึงเป็นอย่างนี้?* เป็นปัญหาที่ต้องตอบ ใช้หัวข้อว่า ทำไม ทำไมที่ต้องตอบ ถ้าว่าเราสนใจปัญหานี้ ปัญหาที่จะถามต่อไปนี้ว่า ทำไม ๆ ๆ ๆ นี้ ถ้าตอบได้ละก็จะแก้ไขความไร้ศีลธรรมได้ การกลับมาแห่งศีลธรรมก็จะมี

กลุ่มที่หนึ่ง ทำไมคนจนจะต้องมุ่งทำลายคนมั่งมี ทำไมมันไม่แก้ไขด้วยการทำความเข้าใจกัน ถ้าว่าที่จริงแล้วเพียงแต่คนจนไม่ร่วมมือ เท่านั้นแหละ คนมั่งมีก็อยู่ไม่ได้ นี้หมายถึงพวกที่มีกิเลสเข้าใจกัน ทำไมคนจนจะต้องมุ่งทำลายคนมั่งมี เพราะว่าคนมั่งมีที่ดีก็มี คนจนที่ดีก็มี ทำไมจะต้องมีหลักว่า คนจนจะต้องทำลายคนมั่งมีเหมือนความโง่ของคนสมัยนี้ ซึ่งมันมีหลักอย่างนี้ อย่างผ่าซากด้านเดียว ไม่มีการแบ่งแยก ทำไมต้องแก้ปัญหาด้วยการฆ่า หรือการทำลาย หรือการทำให้เกิดความวินาศ มันยังมีสติปัญญาอย่างอื่นที่จะแก้ไขได้ ฉะนั้น ไปคิดดูเถอะว่าทำไม จะต้องทำลายกัน แล้วทำไมไม่มีฝีไม้ลายมือของตัวเองหรืออย่างไร จึงไม่สามารถจะยกตัวเองออกมาจากความยากจนได้ ทำไมต้องไปโยนบาปให้คนมั่งมี ว่าคนมั่งมีเป็นตัวเหตุ ถ้าคนมีฝีไม้ลายมือก็แก้ไขที่เหตุของตัวได้ ก็แก้ไขความยากจนได้ พร้อมกันนั้นก็จะร่วมมือกันได้ทั้งคนจนและคนมั่งมีโดยที่ไม่ต้องมีใครทำลายใคร เดี๋ยวนี้จะห้ามใครก็ไม่ได้ ต่างฝ่ายต่างมุ่งทำลายกัน ทำลายด้วยกันได้ทั้งสองฝ่าย แล้วปัญหาก็ไม่ยุติ เพราะมันมีความเห็นผิดเสียแล้วว่าจะแก้ปัญหาด้วยการทำลาย ฉะนั้น ขอให้ดูต่อไปข้างหน้าในอนาคตว่าการแก้ไขด้วยการทำลายนี้ มันมีผลยืดยาวอย่างไร

มีปัญหาของคนจนว่า ทำไมคนจนไม่มุ่งทำลายอบายมุข ซึ่งเป็นต้นเหตุของความจน ทำไมไม่ชวนกันสไตร๊ค์ ในการที่จะไม่ทำลายอบายมุข ทำไมคนจนตั้งหมื่นตั้งแสนตั้งล้าน ๆ นี้ ทำไมไม่ชวนกันสไตร๊ค์ว่ากูจะไม่ทำอบายมุข ไม่ไปดูหนัง ไม่ไปอาบอบ นวด ไม่ดื่มน้ำเมา ไม่เที่ยวกลางคืน ไม่ดูการเล่น ไม่เล่นการพนัน อบายมุขทั้งหลายนี้ ถ้าคนจนชวนกันสไตร๊ค์ต่ออบายมุข มันก็แก้ปัญหาได้ทันทีเลย ปัญหาความยากจนจะหมดไป จะอยู่ในระดับที่พอดี ที่พออยู่ได้โดยไม่ต้องฆ่าคนอื่น ไม่ต้องฆ่าพวกอื่น

ทำไมอีกอันหนึ่ง สำหรับคนจน ก็ว่า ทำไมคนจนจึงไม่ยอมรับกฎเกณฑ์อันเฉียบขาดของธรรมชาติ เกี่ยวกับบาปและบุญหรือกรรม ที่ทำให้คนเหมือนกันไม่ได้ การที่คนเหมือนกันไม่ได้นี้ มันเป็นด้วยอำนาจของธรรมชาติ ให้คนเท่ากันไม่ได้ นี้มันเป็นอำนาจของธรรมชาติ เรื่องบุญ เรื่องกรรม เป็นเรื่องกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ฉะนั้นมันต้องมีความแตกต่างกันเสมอไป เช่น คนสวย คนไม่สวย คนรวย คนจน คนเก่ง คนไม่เก่ง จะต้องแตกต่างกันตลอดนิรันดร เพราะมันเป็นกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ เรียกว่าธรรมชาติแห่งบุญ บาปหรือกรรมก็แล้วแต่ ทำไมจึงไม่ยอมรับว่าอย่างนี้มันเป็นของธรรมชาติ มันต้องมี เพราะฉะนั้น คนเราต้องแตกต่างกัน แต่ต้องอยู่ร่วมกันได้ด้วยความแตกต่างกัน แม้มีความแตกต่างกันก็อยู่ร่วมกันได้

ทำไมเดี๋ยวนี้มันพูดโง่ ๆ ว่า เรามีระบบการเมืองต่างกัน เราจะอยู่ร่วมกันด้วยสันติ มันยิ่งหลอกลวงตัวเองมากขึ้น เพราะความแตกต่างตามธรรมชาตินี้มันยังรับไม่ได้ ยังทำให้อยู่ร่วมกันไม่ได้ แล้วจะมาพูดหลอกลวงอย่างนี้ เดี๋ยวนี้โลกมันก็เต็มไปด้วยการหลอกลวง ถึงแม้ว่าเราจะมีผิวต่างกัน มีระบบการเมืองต่างกัน มีเศรษฐกิจต่างกัน เราก็อยู่ร่วมกันด้วยสันติได้ แต่ข้อเท็จจริงดั้งเดิมไม่อยู่ไม่ได้ ยอมรับไม่ได้ว่า ธรรมชาตินี้มันเฉียบขาด จะต้องทำให้คนต่างกัน บางคนเกิดมาสมประกอบ บางคนเกิดมาไม่สมประกอบ และเดี๋ยวนี้ยิ่งไม่ยอมรับความแตกต่างกันระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย ไม่ยอมรับความแตกต่างกันระหว่างพ่อกับแม่ พ่อต้องทำอย่างหนึ่ง แม่ต้องทำอีกอย่างหนึ่ง โลกนี้มันจึงจะอยู่ได้ ถ้าแม่ไปทำอย่างพ่อหมด โลกนี้ก็ไม่มีแม่ เด็ก ๆ ก็ไม่มีใครกล่อมเกลาในทางวิญญาณ เดี๋ยวนี้เด็ก ๆ เลวลงเพราะว่าแม่ไปทำอย่างพ่อเสียหมด ไปทำงานนอกบ้านเสียหมด ไม่อยู่กับลูก ไม่กล่อมเกลาวิญญาณของลูกให้เป็นมนุษย์ที่ถูกต้อง นี่ระวังให้ดีนี้มันเป็นความผิดพื้นฐานแล้ว

เดี๋ยวนี้ก็อื้อฉาวกันใหญ่ที่จะเรียกร้องสิทธิเสมอภาคระหว่างสตรีกับบุรุษ ระหว่างสามีกับภรรยา กฎหมายออกมาน่ากลัวมาก ให้ภรรยาไปทำหนี้สินได้โดยไม่ต้องบอกสามีไม่ต้องรับรู้ จะประกอบอาชีพอะไรก็ได้ไม่ต้องให้สามีรับรู้ จะไปไหนก็ได้ไม่ต้องรับรู้ ให้มันเหมือนกันไปหมด ถ้าขืนเดินกระดานแบบนี้ อาตมาขออภัยที่จะพูดตรง ๆ ว่าไม่เท่าไรสตรีก็จะเรียกร้องเหมือนกับบุรุษ ถ้าสามีไปเที่ยวผู้หญิงกลางคืนได้ ภรรยาก็ไปเที่ยวผู้ชายกลางคืนได้ มันจึงจะเป็นความเสมอภาคระหว่างบุรุษกับสตรี แล้วก็คอยดูเถอะว่าผลมันจะเกิดขึ้นอย่างไร สิทธิเสมอภาคระหว่างบุรุษกับสตรี

ธรรมชาติไม่ได้ต้องการอย่างนั้น ธรรมชาติให้แม่เลี้ยงลูก ดูสัตว์ ลิง ค่าง บนยอดไม้ก็แล้วกัน ลูกมันเกาะอยู่ที่หน้าอกแม่เรื่อยไป พ่อไม่ได้ทำหน้าที่อันนี้ เพราะว่าแม่มันอบรมวิญญาณของลูกให้มันเป็นลูกอย่างมนุษย์ ฉะนั้น สตรีจงพยายามเป็นแม่ บุรุษจงพยายามเป็นพ่อ แล้วลูกจะได้รับความสมบูรณ์ทั้งสองด้าน อย่าไปหลงอ้ายสิทธิเสมอภาคระหว่างบุรุษกับสตรีอย่างที่เขากำลังโง่กันอยู่เดี๋ยวนี้เลย

อาตมายอมรับบาปให้คนเหล่านั้นรุมกันด่าอาตมาคนเดียว เราไม่เห็นด้วย ขอคัดค้านอ้ายเรื่องเสมอภาคอย่างงมงายอย่างนี้ ขอร้องให้แม่เป็นแม่ ขอร้องให้พ่อเป็นพ่อ แม้จะเสียเปรียบอะไรกันบ้างก็ยอม นี่พูดเลยไปถึงว่าไม่ยอมรับธรรมชาติ ไม่ยอมรับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ที่คนเราจะต้องแตกต่างกัน จะต้องเป็นคนจน จะต้องเป็นคนมี จะต้องเป็นคนมีสมรรถภาพมาก จะต้องเป็นคนมีสมรรถภาพน้อย และแม้ที่สุดแต่การเป็นบุรุษกับสตรีนี้ ก็อย่าได้เรียกร้องอะไรให้มันเท่าเทียมกันเลย ยอมรับฐานะหน้าที่ที่เหมาะสมตามธรรมชาติของตน ๆ ให้โลกนี้มันมีแม่ต่อไป ลูกที่เกิดมาจะได้เป็นมนุษย์ที่ถูกต้อง อย่าให้แม่ไปทำงานอย่างพ่อ แล้วปล่อยลูกไว้ตามยถากรรม นี่ก็เป็นกฎเกณฑ์อันหนึ่ง ว่าคนจนทำไมจึงไม่ยอมรับข้อแตกต่างที่ธรรมชาติเป็นผู้จัดสรร ว่าคนต้องมั่งมีบ้าง ต้องยากจนบ้าง ต้องครึ่ง ๆ กลาง ๆ บ้าง แต่แล้วให้เป็นมนุษย์ที่ถูกต้อง คือเป็นมนุษย์ด้วยกัน ช่วยเหลือกัน โดยยึดหลักว่าสัตว์ทั้งหลายเป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตายด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้นด้วยกัน นี้ตัวอย่าง ทำไม ๆ ๆ ๆ ๆ ฝ่ายคนจน

ทีนี้ ยกตัวอย่างทำไม ๆ ๆ ๆ ๆ ฝ่ายคนมั่งมีบ้างว่า ทำไมคนมั่งมีจะต้องถูกฆ่า และการถูกฆ่านั้นด้วยความโง่ของตนเอง? ทำไมคนจนจึงจะต้องเป็นผู้ฆ่า แล้ว

ทำไมคนมั่งมีจะต้องเป็นผู้ถูกฆ่านี้มันไม่ถูกเลย มันไม่ใช่ความต้องการของธรรมชาติหรืออะไรเลย ถ้าคนมั่งมีจะต้องถูกฆ่ามันก็ต้องทำผิดอะไรอย่างหนึ่งแล้ว เป็นบาปหรือเป็นความผิดของคนมั่งมี คนมั่งมีก็แก้ไขข้อนั้นเสีย อย่าทำข้อนั้น แล้วคนมั่งมีก็ไม่ต้องถูกฆ่า มันไม่มีข้อเท็จจริงอะไรที่ว่าคนมั่งมีจะต้องถูกฆ่า คนยากจนจะเป็นฝ่ายผู้ฆ่าคนมั่งมี มันต้องเป็นความผิดของคนบางคนที่เป็นคนมั่งมีอย่างไม่ถูกต้อง มันจึงจะต้องถูกฆ่าหรือถูกปราบปราม ถ้าเป็นคนมั่งมีที่ถูกต้องเสียแล้ว มันก็ไม่ต้องถูกฆ่า กลับจะเป็นที่เคารพนับถือรักใคร่บูชาของคนยากจน อย่างที่มันเคยมีมาแล้วแต่ในสมัยโบราณกาลโน้น คนยากจนเป็นสุขสบายอยู่ได้เพราะความร่วมมือกับคนมั่งมี คนมั่งมี ที่มั่งมีทรัพย์อยู่ได้ก็เพราะความร่วมมือของคนยากจน

ทีนี้ ทำไมต่อไปอีกว่า ทำไมคนมั่งมีไม่สร้างความมั่งมีของตนบนการสงเคราะห์ผู้อื่น ? อาตมาจะพูดผิดหรือโง่ไปบ้างก็ได้ แต่ยังเชื่อว่าจะยังพูดอย่างนี้เสมอไป ถ้าเราสามารถสร้างความมั่งมีบนการสงเคราะห์ผู้อื่น งานของเรามันสงเคราะห์ผู้อื่นเต็มที่ แต่งานนั้นก็ยังสร้างความมั่งมีให้แก่ตนได้ นี่คือเศรษฐีใจบุญอย่างครั้งพุทธกาล ซึ่งมิใช่นายทุน แต่เราไม่รู้จะเรียกอะไร เราต้องเรียกว่าเศรษฐีใจบุญ สร้างความมั่งมีของตนขึ้นมาบนการสงเคราะห์ผู้อื่น ทุกคนที่ถูกสงเคราะห์กลายเป็นลูกหลานไปหมด กลายเป็นทรัพย์สมบัติของเราไปเสียด้วย ของคนมั่งมีนั่นแหละ คนยากจนกลายเป็นญาติ หรือจะเรียกว่าทรัพย์สมบัติก็ได้ ของคนมั่งมีไปเสียหมด เพราะคนมั่งมีสร้างความมั่งมีลงไปบนการสงเคราะห์คนยากจน ซึ่งก็เหลือเฟือ หรือมั่งมีได้เหลือเฟือ ในความหมายที่ถูกต้อง ไม่เกินไปจนลามกอย่างสมัยนี้ สมัยนี้มันไม่ถูกต้อง อติโลโภ หิปาปโก ; เพราะว่าความโลภเกินมันลามก ถ้าโลภไม่เกินมันก็เป็นความมั่งมีที่ถูกต้อง ก็มีได้อย่างเหลือเฟือเหมือนกัน ยังจะคิดไปได้ว่า เพราะว่าถ้าสร้างให้ถูกต้องสร้างความมั่งมีบนการสงเคราะห์คนยากจนนี้ อาจจะร่ำรวยเป็นมหาเศรษฐีทัดเทียมกับที่ว่านายทุนผู้คดโกงอย่างเดียวนี้ก็ได้ มันมีทางเป็นไปได้เหมือนกัน

ทำไมคนมั่งมีถึงกับก่อเวรกับคนยากจน ? นี่เพราะกิเลสมันครอบงำเสียแล้ว เป็นทาสของกิเลสเสียแล้ว คนมั่งมีก็ไม่สงสารคนยากจน ไม่สร้างความมั่งมีบนการสงเคราะห์คนยากจน มุ่งหมายจะเอาเปรียบคนยากจน พอได้รับการต่อต้านบ้างก็เกิดการ

จองเวรกันเสียแล้ว มันก็เลยเป็นคู่เวรกันเหมือนกากับนกเค้านี้เรื่อยไปตลอดนิรันดร ทำไมคนมั่งมีจะต้องทำอย่างนี้

ขอให้ไปคิดดูกันใหม่ ตอบคำถามทำไม ๆ นี้ให้ได้ก็แล้วกัน ทีนี้ตัวอย่างทำไม ฝ่ายคนมั่งมีพอกันที

ทีนี้ จะขอยกตัวอย่าง ทำไม ๆ สำหรับทั้งสองฝ่ายนี้ให้มันเนื่องกัน เอามาเนื่องกัน เอาคนมั่งมีกับคนยากจน คนโชคดีกับคนโชคร้าย เอาคนสวยกับคนไม่สวยอะไรก็ตาม เอามาจับคู่กันแล้วตั้งปัญหาว่าทำไม ทำไมจึงต้องทำชนิดที่ผีหัวเราะคนมั่งมีกับคนยากจน ทะเลาะวิวาทกัน อาฆาตจองเวร มุ่งมาดหมายทำลายกันนี้? ผีมันหัวเราะอยู่ทั่วทุกหัวระแหง เพราะว่าผีมันไม่ต้องทำอย่างนั้น ทำไมคนจะต้องทำอย่างนั้น มนุษย์จะต้องทำอย่างนั้น มนุษย์จะต้องมีจองเวร ล้างผลาญกันไม่มีที่สิ้นสิ้นสุด ผีมันไม่ได้ทำ ผีมันก็เลยหัวเราะ ไปคิดดูเองเถอะจะเข้าใจได้ เพราะผีมันไม่ได้มีนายทุนและชนกรรมาชีพ มันก็ไม่ฆ่าฟันกัน ผีมันก็เลยนั่งหัวเราะมนุษย์ที่แบ่งกันเป็นขวาเป็นซ้ายเป็นอะไร แล้วก็ทะเลาะกันระหว่างคนมั่งมีกับคนยากจน คนโชคดีกับคนโชคร้าย คนสวยกับคนไม่สวย มันเบ่งทับกันอยู่ เหตุเพียงเท่านี้มันก็ยังทะเลาะกัน

ทีนี้ ทำไมจะต้องทำชนิดที่สัตว์เดรัจฉานมันจะหัวเราะ? สัตว์เดรัจฉานไม่ได้ทะเลาะกันอย่างที่คนทะเลาะกันด้วยเหตุนั้นเหตุนี้ สัตว์เดรัจฉานยังคงดีเหมือนเดิม บางคนอาจจะสงสัย จึงขอบอกว่า สัตว์เดรัจฉานนี้เมื่อล้านปีมาแล้วเป็นอย่างไร เดี๋ยวนี้เป็นอย่างไรมันก็อย่างนั้นแหละ มันไม่ได้เกิด โลภะ โทสะ โมหะ มากเหมือนมนุษย์ มนุษย์ยิ่งนานวันขึ้นมายิ่งเกิด โลภะ โทสะ โมหะมาก เพราะมันมีความเจริญมีการศึกษาก้าวหน้า และการศึกษานั้นมันผิด การศึกษานั้นมันโง่ ยิ่งศึกษา ยิ่งทำให้โง่ ยิ่งศึกษายิ่งทำให้มี โลภะ โทสะ โม่หะ มาก ยิ่งศึกษายิ่งทำให้เห็นแก่ตัวมาก มนุษย์ก็เปลี่ยน ๆ ๆ จนอยู่กันด้วยความเอาเปรียบกัน ทะเลาะกัน ส่วนสัตว์เดรัจฉานมันคงเดิม ดูเป็ด ไก่ สุนัขอะไรก็ตามเถอะ มันคงเดิมมันเท่าเดิม มันไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงที่ต้องทะเลาะกัน ฉะนั้นเรามนุษย์ทั้งสองฝ่ายนี้ จงอยู่กันในลักษณะที่อย่าให้ผีหัวเราะ อย่าให้สัตว์เดรัจฉานมันหัวเราะ อาตมานั่งดูไก่ คอยระวังไก่มันจะหัวเราะเอา ก็ระวังแก้ไขอย่าให้ไก่มันหัวเราะเอา แม้แต่สุนัขก็เหมือนกันแหละ อย่าให้สุนัขมันหัวเราะเอา มันจะอายสุนัข อย่างนี้มันจะช่วยได้

ทีนี้ ทั้งสองฝ่ายนี้ทำไมจึงไม่สามารถใช้อุดมคติอย่างมนุษย์ ? หรือของมนุษย์ ทำไมต้องใช้อาวุธ ทำไมต้องใช้กำลัง ทำไมต้องใช้ความคดโกงอีกมากมายหลายประการ ในการเอาเปรียบกันทำลายกัน ทำไมไม่ใช้อุดมคติอย่างมนุษย์ของมนุษย์ เพื่อจะแก้ปัญหาเหล่านี้

หรือว่า ทำไมไม่ใช้การทำความเข้าใจซึ่งกันและกันอย่างถูกต้องมาแก้ปัญหาเหล่านี้ ? ทำไมจะต้องใช้กำลัง ทำไมจะต้องใช้อาวุธ มันผลุนผลันหรือว่ามันโง่ไปกระมัง

หรือว่า ทำไม ไม่ใช้ความเกลี้ยกล่อม ปรับทุกข์กันมาเป็นเครื่องแก้ปัญหาเหล่านี้ ? เกลี้ยกล่อมซึ่งกันและกัน ปรับทุกข์กันว่าเราก็เป็นสัตว์เพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น ทำไมจะต้องมาฆ่าฟันกัน มาล้างผลาญกัน ทำไมไม่ใช้สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องมือแก้ปัญหา ทำไมจะต้องแก้ปัญหาด้วยกำลัง หรือด้วยอาวุธด้วยเลือด

นี่มนุษย์แก้ปัญหาซึ่งมนุษย์สร้างขึ้นเองไม่ได้ แล้วจะเป็นมนุษย์ไปทำไม สัตว์เดรัจฉานมันไม่ได้สร้างปัญหาขึ้นมาเลยในหมู่สัตว์เดรัจฉาน แต่มนุษย์ในหมู่มนุษย์นี่สร้างปัญหาสำหรับมนุษย์ขึ้นมาอย่างรวดเร็ว รุนแรง เผ็ดร้อน แล้วมนุษย์ก็แก้ปัญหานี้ไม่ได้ แต่จะไปแก้กันด้วยเลือด ด้วยการฆ่าฟัน นี่สัตว์เดรัจฉานมันหัวเราะ ขออย่าทำให้สัตว์เดรัจฉานหัวเราะ อย่าทำให้ผีหัวเราะ พยายามแก้ปัญหาด้วยความเป็นมนุษย์ของตน มีใจสูงประกอบไปด้วยคุณธรรมอย่างมนุษย์

ทีนี้ทำไมกว้าง ๆ อีกที มีปัญหาว่าทำไมอย่างกว้าง ๆ ครอบคลุมจักรวาลอีกทีว่า ทำไม คนจึงแก้ปัญหาไม่ได้ ? ทำไมคนจะต้องเลวกว่าสัตว์ ? ทำไมคนจึงต้องเลวกว่าผี ? ทำไม คนจะต้องเลวกว่าสัตว์เดรัจฉาน ? แก้ปัญหาที่สร้างขึ้นเองไม่ได้ ขอให้ช่วยยังคิดกันหน่อย ว่าสัตว์เดรัจฉานไม่สร้างปัญหาหรือสร้างปัญหามันก็แก้ของมันได้ แต่มนุษย์นี้สร้างปัญหา แล้วก็แก้ปัญหาที่ตนสร้างขึ้นมาไม่ได้ ทำไมมันเลวกว่าสัตว์เดรัจฉานหรืออย่างไร จะทำอย่างไร หรือทำไมไม่รู้จักพ้นสาปกันเสียทีล่ะ พระเจ้าได้สาปไว้ให้มนุษย์นี้ตั้งแต่มันฆ่าน้องของมันแล้วว่าอย่าให้มันพูดกันรู้เรื่อง ให้มัน

พูดภาษาต่างกัน ให้มันแยกกันกลายเป็นจำไม่ได้ เห็นกันเข้าทีไรก็เป็นปรปักษ์กันทุกที นี้เป็นคำสาปของพระเจ้า เช่นคนหนึ่งเดินไปทางคนยากจน คนหนึ่งเดินไปทางคนมั่งมี แล้วก็พูดกันไม่รู้เรื่อง แล้วก็มุ่งแต่จะฆ่ากัน นี้คือคำสาปของพระเจ้า ทำไมไม่แก้ปัญหานี้ให้พ้นคำสาปของพระเจ้าเสียที มาอยู่ในหมู่มนุษย์ที่ว่ามีอะไรเหมือนกัน ดิน น้ำ ลม ไฟ อะไรเหมือนกัน มีความเป็นทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย เหมือนกัน มีปัญหาอย่างเดียวกัน มีหัวอกอย่างเดียวกัน ทำไมไม่ทำให้พ้นสาป คำสาปคำแช่งของพระเจ้าเสียที? นี่สัตว์มันคงที่มันไม่สร้างปัญหา มนุษย์นี้สร้างปัญหาจนเตลิดเปิดเปิง เตลิดไปจนกลายเป็นเลว ตัวอย่างนี้เรียกว่าสัตว์มันดีกว่ามนุษย์ เพราะมันไม่เคยถูกสาป ไม่ถูกพระเจ้าสาปแช่งให้มีแต่ความเลวร้ายด้วยการฆ่าฟันกันด้วยการทำลายล้างกัน

นี่คือ ทำไมๆ ช่วยไปคิดว่า ทำไมๆๆๆ สรุปความอีกทีว่า ทำไมคนจนจะต้องทำลายคนมั่งมี ไม่มีฝีไม้ลายมือยกตัวเองหรืออย่างไร? ทำไมไม่ทำลายอบายมุขอย่างรวมหัวกันสไตร๊ค์ทำลายอบายมุขให้หมดไปจากโลกเล่า? ทำไมไม่ยอมรับอำนาจของธรรมชาติที่จะต้องแบ่งแยกให้สัตว์แตกต่างกันไปตามกรรมของตน จนบ้าง มีบ้าง สวยบ้าง ไม่สวยบ้าง สามารถบ้าง ไม่สามารถบ้าง ทุพพลภาพบ้าง แข็งแรงบ้าง อะไรอย่างนี้มันต้องยอมรับ ทำไมจึงไม่ยอมรับ? ทีนี้คนมั่งมีทำไมจะต้องถูกฆ่า? ทำไมจึงจะต้องให้ความโง่ของตนเองทำให้เขาเกลียดชัง? ทำไมไม่สร้างความมั่งมีลงบนการสงเคราะห์คนยากจน? ทำไมจะต้องไปก่อเวรไม่สิ้นสุดกันระหว่างคนสองฝ่ายนี้? ทำไมจะต้องให้ผีหัวเราะ ทำไมจะต้องให้สัตว์เดรัจฉานหัวเราะ? ทำไมไม่ใช้คุณสมบัติของมนุษย์ เพื่อจะแก้ปัญหาด้วยอุดมคติ ด้วยการทำความเข้าใจ ด้วยการเข้าถึงความจริงด้วยกันทั้งสองฝ่าย? ทำไมมนุษย์จะต้องดูว่า มันเลวกว่าสัตว์ สร้างปัญหาขึ้นมาแล้วแก้ปัญหาของตนไม่ได้?

นี่ทำไม สิ่งที่เรียกว่าทำไมควรจะตอบ และต้องตอบให้ได้ว่าทำไมมันจึงเป็นอย่างนั้น

ทีนี้ ข้อสุดท้ายที่จะต้องพูดก็คือ การกลับมาแห่งศีลธรรม ได้ขอร้องได้ชักชวนให้ดูให้มันทั่วถึงเสียก่อนว่าปัญหามันได้เกิดขึ้นมาแล้วในปัจจุบันนี้อย่างไร มีลักษณะแห่งปัญหาต่าง ๆ อย่างไร มันมาจากมูลเหตุอย่างไร ให้ย้อนดูประวัติศาสตร์ ทางจิตทางวิญญาณ จนกระทั่งตอบปัญหาว่าทำไม ๆ อันนี้ได้ เมื่อมาถึงจุดนี้แล้วก็คงจะพูดกันรู้เรื่องด้วยการที่ว่าทำอย่างไรศีลธรรมจึงจะกลับมา ซึ่งเป็นหัวข้อที่ตั้งใจ สำหรับจะพูดในวันนี้ว่าการกลับมาแห่งศีลธรรม ก็เผลอไปพูดเรื่องปลีกย่อย เรื่องประกอบเสียมากมายจนรู้สึกเหนื่อยแล้ว แต่ก็จะทนพูดต่อไปจนจบเรื่องว่า การกลับมาแห่งศีลธรรม มันเป็นอย่างไร? สิ่งที่ต้องรู้ต้องเข้าใจ และต้องปฏิบัตินั่นแหละคือศีลธรรม พูดกำปั้นทุบดินเอาเปรียบหน่อย แต่ก็พอจะมองเห็นได้ เมื่อถามว่า ศีลธรรมคืออะไร? ขอตอบว่าอ้ายสิ่งที่มนุษย์ต้องรู้ต้องเข้าใจ และต้องปฏิบัตินั่นแหละ คือศีลธรรม นอกนั้นไม่ต้องนอกไปจากศีลธรรมแล้วไม่ต้องไปรู้ ไปเข้าใจหรือไปปฏิบัติ ศีลธรรมมันเลยมีความหมายกว้างไปเสียทุกอย่าง เช่นทำให้รอดชีวิตอยู่ และรอดชีวิตอยู่อย่างไรจึงจะมีความผาสุก ถ้าปัญหาเกิดขึ้นแล้วจะต้องแก้ไขอย่างไร นี้เรียกว่าเป็นความรู้เรื่องศีลธรรมทั้งนั้น ฉะนั้นจึงตอบอย่างเอาเปรียบว่า ศีลธรรมคือสิ่งที่มนุษย์ต้องรู้ ต้องเรียนรู้ และต้องเข้าใจมันอย่างทั่วถึงแล้วก็ต้องปฏิบัติมันให้ได้ นั่นแหละคือศีลธรรมซึ่งจะต้องกลับมา เดี๋ยวนี้มนุษย์มันไม่รู้ มันเกิดมาทีหลัง เมื่อศีลธรรมเสื่อมแล้ว มันไม่รู้ ลูกเด็ก ๆ นี่น่าสงสารเกิดมาในภาวะที่เต็มไปด้วยความไร้ศีลธรรมก็เข้าใจผิดได้

ฉะนั้นช่วยเหลือกันให้ดี ๆ ประคับประคองลูกเด็กให้ดี ๆ อย่าให้เข้าใจผิดในข้อนี้ เดี๋ยวจะเข้าใจไปว่าศีลธรรมคือสิ่งที่เขากระทำกันอยู่ในบัดนี้ แล้วมันจะฉิบหายหมดให้เขารู้ว่าศีลธรรม มันคือตรงกันข้ามกับที่เขาทำกันอยู่โดยมากในบัดนี้

ทีนี้ จะพูดถึงความหมายที่สมบูรณ์ โดยใจความของคำว่าศีลธรรม ศีลธรรมแปลว่าภาวะปกติข้อหนึ่ง ภาวะปกตินั่นแหละคือศีลธรรม เพราะศีลแปลว่าปกติ ช่วยจำไว้ด้วย บางคนก็รู้ดีแล้ว บางคนก็ยังไม่ทราบ ว่าคำว่าศีละ ๆ นั้นมันแปลว่าปกติ ไม่ระส่ำไม่ระสาย ไม่วุ่นวายไม่มีปัญหา แล้วศีลธรรมก็คือภาวะหรือสิ่งที่เป็นอย่างนั้น

ทีนี้ ปกตินี้ขยายความออกไปได้ว่า ทุกสิ่งเลยถ้ามันปกติแล้วก็ต้องเรียกว่า มันมีศีลธรรม แม้จะไม่มีชีวิตก็ได้ ถ้าคนปกติก็คือ คนมีศีลธรรม สัตว์ปกติก็สัตว์มีศีลธรรม

พืชพันธุ์ธัญญาหาร ต้นไม้ต้นไร่ถ้าอยู่อย่างปกติก็เรียกว่ามีภาวะลักษณะแห่งศีลธรรม แม้ก้อนหินก้อนดิน กรวด ทราย ทั้งหลายถ้ามันอยู่อย่างปกติก็อยู่ในภาวะแห่งศีลธรรม แต่สิ่งที่ไม่มีชีวิต เช่นก้อนหินก้อนดินนี้ มันไม่มีปัญหา ไม่ต้องพูดถึงก็ได้ ยกออกไปเสียเลย แล้วมันก็จะมีความปกติเป็นศีลธรรมอยู่ตามธรรมชาติ เว้นแต่มนุษย์อันธพาลจะไปทำลายมัน ไปคุ้ยเขี่ยยื้อแย่งมัน มันยิ่งจะเสียความปกติ ของแผ่นดินโลก.

ทีนี้ พืชพันธุ์ธัญญาหาร ต้นไม้ต้นไร่ทั้งหลาย ถ้าปล่อยไปตามเรื่องมันก็ปกติ ถ้ามีอะไรมาแทรกแซงมันจึงจะผิดปกติ แต่ว่าเดี๋ยวนี้มนุษย์เป็นผู้ทำลายมากที่สุด ต้นไม้พืชพันธุ์ทั้งหลายมันเสียความเป็นปกติ สัตว์เดรัจฉานทั่วไปทั้งในป่าในบ้านในอะไรก็ตาม ถ้าปล่อยไปตามเรื่องมันก็ปกติ ทีนี้มนุษย์เข้าไปแทรกแซงจนเสียปกติ

ทีนี้คน ถ้าอยู่อย่างคน อย่างมนุษย์มันก็ปกติ เดี๋ยวนี้กิเลสมันเข้ามา เพราะว่าความเจริญอย่างกิเลสมันก้าวหน้า คนเลยสูญเสียความปกติในลักษณะต่าง ๆ อย่างที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ว่าเดี๋ยวนี้เราไม่มีศีลธรรมกันอย่างไร ถ้าเอาภาวะไร้ศีลธรรมออกไปเสีย มนุษย์จะกลับมีความปกติเหมือนเช่นเดิมได้

สรุปความแล้วก็คือว่า ศีลธรรมคือภาวะปกติ ซึ่งมีได้ทั้งแก่คน แก่สัตว์ แก่ต้นไม้ และแก่วัตถุที่มีชีวิตและวิญญาณทั้งหลาย นี่เป็นข้อที่หนึ่ง

ทีนี้ **ข้อที่สอง** ศีลธรรมคือการปฏิบัติเพื่อให้เกิดภาวะปกติ นั้น ๆ หรือเช่นนั้น นี้หมายถึงตัวการปฏิบัติ ปฏิบัติทางกาย ทางวาจา ทางใจ คือทำให้เกิดความปกติขึ้นในหมู่มนุษย์ และการปฏิบัตินี้ คือศีลธรรม

ข้อที่สาม ผลที่มันเกิดขึ้นมาจากการปฏิบัตินั้น มันเป็นตัวศีลธรรมแท้ คือภาวะปกติแท้ มนุษย์อยู่ด้วยสงบผาสุก ไม่มีเบียดเบียนกันเลย คือศีลธรรมในแง่ของผลแห่งการปฏิบัติ

สรุปอีกทีหนึ่งว่า ศีลธรรมคือภาวะปกติ และการปฏิบัติที่ได้เกิดขึ้นมาจริง ๆ นี้ คือศีลธรรม

เดี๋ยวนี้เราต้องการภาวะปกติ แต่มันมีไม่ได้ เพราะว่าเราเจริญด้วยวัตถุมากเกินไป หล่อเลี้ยงกิเลสมากเกินไป เราจะมีศีลธรรมเราต้องขจัดสภาพที่ไร้ศีลธรรมเหล่านั้น

เสีย ทีนี้เราจะทำอย่างไร เราควรจะรู้อ้ายรากฐานอันแท้จริง หรือมูลเหตุอันแท้จริงของศีลธรรมกันบ้างตามสมควร

รากฐานอันสำคัญที่สุด ยกขึ้นเป็นประธานหรือเป็นหลักอันใหญ่ของศีลธรรมนั้น อาตมาอยากจะกล่าวลงไปว่า *ความยอมรับสัจจะ ที่ว่าสัตว์ทั้งหลายเป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น* ซึ่งก็พูดหลายครั้งแล้ว คงจะจำได้แล้ว อันนี้เป็นความจริงของธรรมชาติ พอไม่ยอมรับข้อนี้เท่านั้น จะเกิดการเบียดเบียน อยู่กันไม่เป็นผาสุกเลย ฉะนั้น สัจจะของสัจจะ ของธรรมชาติ ของอะไรก็แล้วแต่จะเรียก มันมีอยู่ว่า สัตว์ทั้งหลายเป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น ขอให้ดูเถอะ มันเป็นอย่างนั้นจริงๆ ทุกคนเป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย มีปัญหาเหมือนกัน มีอะไรๆ เหมือนกัน มีหัวอกเดียวกัน ทีนี้เขยิบออกไปถึงสัตว์เดรัจฉาน มันก็เป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ถ้าไม่มีสัตว์เดรัจฉาน โลกนี้มันก็ยากที่จะมีอยู่ได้ ไปจนถึงต้นไม้ก็เป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย แก่เรา ไม่มีต้นไม้เราก็อยู่ในโลกนี้ไม่ได้ ลองไม่มีต้นไม้โลกนี้ก็เป็นไฟ แล้วก็ตายหมด แม้แต่สัตว์เดรัจฉานก็ทำให้ต้นไม้อยู่ได้ เช่น นกทั้งหลายช่วยปราบศัตรูของต้นไม้ ต้นไม้อยู่ได้ก็เป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ของต้นไม้ และก็เป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ของมนุษย์ด้วย ถ้าไม่มีสัตว์เหล่านี้ ต้นไม้ก็ไม่มี แล้วคนก็ต้องตาย ก็เลยถือเอาว่า แม้แต่สัตว์เดรัจฉาน แม้แต่ต้นไม้นั้นเป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ของคนเราด้วย เพราะว่ามันเป็นสิ่งที่มีชีวิตก็เลยพูดเสียว่า บรรดาสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลายต้องเป็นเพื่อนร่วมชีวิตแก่กันและกันทั้งหมดทั้งสิ้น นี้เป็น *สัจจะที่ต้องยึดถือเป็นข้อแรก ว่าสัตว์ทั้งหลายเป็นเพื่อนทุกข์-เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น* ในฐานะที่มันเป็นธรรมสัจจะ คือเป็นของจริงตามธรรมชาติธรรมดานี้เราเรียกว่า ธรรมสัจจะ ยอมรับคำว่าสัจจะ ว่าสัตว์ทั้งหลายเป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น เราต้องรับสัจจะนี้ ในฐานะเป็นบรมสัจจะ คือ สัจจะสูงสุด สูงสุดกว่าสิ่งใดในทุกแง่ทุกมุม สัจจะนี้สูงสุดกว่าสิ่งใดในทุกแง่ทุกมุม เป็นพิเศษสำหรับมนุษย์ที่จะเป็นอยู่อย่างมนุษย์นี้ อันนี้จะเป็นสัจจะสูงสุด แล้วก็ยังจะเป็นอันติมสัจจะ หรือสัจจะที่เฉียบขาด เด็ดขาดไม่ยอมให้โต้แย้ง โต้แย้งไม่ได้ที่ไม่ยอมรับข้อนี้ ถ้าโต้แย้ง

คือไม่ทำตามแล้ว มนุษย์จะวินาศเอง อย่างนี้เราเรียกว่า อันติมสัจจะ เป็นสัจจะที่เฉียบขาดถึงที่สุด

ดังนั้น จะดูมันในแง่ของธรรมสัจจะเป็นของจริงของธรรมชาติก็ได้ จะดูมันในฐานะเป็นบรมสัจจะ สัจจะสูงสุดไม่มีอะไรยิ่งกว่าก็ได้ หรือจะดูมันในแง่ของอันติมสัจจะ สัจจะที่เฉียบขาดในที่สุด ไม่มีอะไรยิ่งไปกว่านี้ คือมันไม่ยอมให้ใคร absolute truth มันจริงอย่างเฉียบขาด ก็ต้องมีความหมายอย่างเดียวกันว่า สัตว์ทั้งหลายจะต้องอยู่กันอย่างเป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น พอใครไม่ยอมรับข้อนี้ทำให้ผิดไปจากข้อนี้ ก็คือต่อสู้กับสัจจะ แล้วก็จะวินาศเอง หรือจะพลอยวินาศตาม ๆ กันไปด้วยหลายทิศทางก็ได้

นี่สัจจะนี้ เป็นรากฐานของศีลธรรม ในชั้นที่เป็นประธานเป็นประมุข ขอร้องให้ท่านทั้งหลายไปทบทวนดูใหม่ตลอดวันตลอดคืน มองความจริงที่ข้อนี้อยู่เสมอ ว่าสัตว์ทั้งหลายเป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น พอสัจจะข้อนี้ถึงใจมนุษย์แล้ว สถาบันนายทุนและชนกรรมาชีพจะสลายหายวับไปกับตา ไม่มีเหลือ แล้วเราก็สามารถจะช่วยแก้ไขให้มันหายลับไปกับตาด้วยเวลาอันรวดเร็ว นี่ยกตัวอย่างกันอย่างนี้ดีกว่า

นี่เป็นสัจจะกี่มากน้อย ไปเร่งทำความเข้าใจข้อนี้เถอะก็เหมือนกับพระเจ้า พุทธศาสนามาโปรดให้มนุษย์รอดได้รวมทั้งพุทธศาสนาด้วย คือบรมธรรมมันมาช่วยให้มนุษย์มีความเป็นมนุษย์ที่ถูกต้อง แล้วก็แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ไม่มีมึง ไม่มีกู ไม่มีของมึง ไม่มีของกู ด้วยอำนาจสัจจะอันนี้แล้ว มันก็เลิกปัญหาต่าง ๆ ได้

ทีนี้ ก็ดูรากฐานชนิดที่เป็นองค์ประกอบทั้งหลาย ที่กล่าวไปแล้วนี่เป็นรากฐานชั้นประธาน ชั้นประมุข ว่าสัจจะที่ว่า สัตว์ทั้งหลายเป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้นนี้ เป็นองค์ประธานของรากฐานแห่งศีลธรรม ทีนี้ รากฐานในชั้นเป็นองค์ประกอบ เป็นเครื่องมือก็มีอยู่มาก จะยกมาพอสมควรแก่เวลา

ข้อหนึ่ง การบังคับความรู้สึก ซึ่งเราเคยเรียกกันว่าการบังคับตัวเองหรือบังคับจิตนั่นเอง บังคับความรู้สึก นับเป็นศีลธรรมบรมโบราณสุดที่จะกล่าว กำเนิดของ

ศาสนาทุกศาสนามันมีมูลขึ้นมาจากรากฐานอันนี้ คือการบังคับความรู้สึก สอนให้บังคับความรู้สึก ความรู้สึกที่เป็นความโลภก็ได้ ความโกรธก็ได้ ความหลงก็ได้ เป็นความรู้สึกที่ต้องบังคับ

เดี๋ยวนี้ คนไม่บังคับความรู้สึก เพราะว่าเป็นทาสของวัตถุที่มันยั่วความรู้สึก ที่พูดมาแล้วข้างต้นว่า โลกเจริญด้วยวัตถุ วัตถุสวยงามต่าง ๆ มาทำให้คนรู้สึก แล้วคนก็ไม่อยากจะบังคับความรู้สึก เพราะจะได้เอร็ดอร่อย สนุกสนานไปตามความรู้สึก ฉะนั้นจึงปล่อยไปตามความรู้สึก อยากกำหนัด อยากโลภก็ทำไป อยากโกรธก็ทำไป อยากโง่อยากหลงใหลก็ทำไป

ขอระบุว่า การศึกษาของคนไทยเรามันผิด เพราะไปตามก้นฝรั่ง ฝรั่งสมัยก่อนบังคับความรู้สึกเก่งกว่าคนไทยเพราะเขาเคร่งครัดในศาสนาเหมือนกัน แม้ศาสนายิวก็บังคับความรู้สึก ศาสนาคริสเตียนก็บังคับความรู้สึก เมื่อฝรั่ง.ขายังเคร่งในศาสนา เขาก็บังคับความรู้สึก เป็นตัวอย่างที่ดีที่สุด ฉะนั้น ฝรั่งเองนั่นแหละจึงมองหาแต่การบังคับความรู้สึก คือบังคับตัวเองได้

ในมหาวิทยาลัยทั้งหลาย เช่น ออกฟอร์ดเคมบริดจ์เมื่อสามร้อยปีมานี้ เขาก็มีเป้าหมายของการศึกษา ให้จบมหาวิทยาลัย คือเป็นสุภาพบุรุษผู้บังคับความรู้สึกได้เท่านั้นแหละมีเท่านั้นแหละแล้วก็หมดปัญหาสำหรับมนุษย์ เดี๋ยวนี้เปลี่ยนหมด ค่อย ๆ เปลี่ยนไปหาอ้ายเทคโนโลยี่ หาความเก่งความเป็นปราชญ์ในทางประกอบอาชีพในแขนงต่าง ๆ กัน ศีลธรรมเรื่องบังคับความรู้สึกก็หายไป มหาวิทยาลัยทั้งหลายเป็นเรื่องอาชีพไปหมดไม่มีศีลธรรมที่บังคับความรู้สึกเหมือนแต่ก่อน นี่ฝรั่งเริ่มเปลี่ยน คนไทยก็ตามก้นฝรั่งด้วยความโง่เขลา ไปรับเอาระบบการศึกษาที่ไม่บังคับความรู้สึกเอามา ฉะนั้นลูกเด็ก ๆ ในโรงเรียนก็ฮา ๆ ๆ เมื่อครูพูดเมื่อครูสอน ไม่มีการบังคับความรู้สึก มันก็เลยลุกลามไปถึงไม่บังคับความรู้สึกทั้งหลายที่เกิดขึ้น สิ่งที่ไม่เคยทำก็ทำขึ้นมา สิ่งที่เคยเห็นว่าน่าเกลียดน่าชังมันก็นิยมกันขึ้นจนไม่เห็นน่าเกลียดน่าชัง เพราะฉะนั้นฝรั่งสมัยโบราณโน้นก็บังคับความรู้สึก เดี๋ยวนี้ไม่บังคับความรู้สึก มันต่างกันที่เราพูดว่าตามก้นฝรั่ง ก็ตาม

กันฝรั่งสมัยปัจจุบัน ซึ่งไม่บังคับความรู้สึก อยากจะจูบกันที่ไหน เมื่อไรก็ได้ ที่สนามบินก็ได้ ที่รถไฟก็ได้ ที่ท่าเรือก็ได้ กลางถนนก็ได้ ห้องรับแขกก็ได้ อ้ายคนไทยเราฝ่ายตะวันออกนี้ทำไม่ได้ ก่อนนี้มันทำไม่ได้ อย่างผัวเมียจากกันนาน ๆ มาถึงวันนี้ก็จะทำอย่างนั้นไม่ได้ ต้องรอให้ค่ำมืดเสียก่อน แต่พวกฝรั่งเขาจูบกันละทางมากันแต่สนามบิน ท่าเรือ ขึ้นรถ แล้วเราก็ตามก้นเขา เช่นจะไปทำงานที่อ๊อฟฟิศต้องจูบภรรยาที่หัวบันไดเสียก่อนแล้วจึงไป มันตามก้นมากอย่างนี้ ที่ว่าไม่บังคับความรู้สึก

นี่ภูตผีปีศาจแห่งความไม่บังคับความรู้สึกมันก็ลุกลามถึงที่สุดในข้อนี้ ไม่เฉพาะเรื่องกามารมณ์ เรื่องราคะอย่างเดียว แม้เรื่องโทสะก็ต้องบังคับ อย่างสมัยก่อนก็บังคับไม่ให้ใครรู้ว่าเราโกรธ หรือเรื่องที่จะไปโง่ไปหลงไปบูชานั่นนี่ ก็บังคับมันก็เป็นการบังคับ ทั้งโลภะ โทสะ โมหะหมด เดี๋ยวนี้ก็ไม่บังคับ อยากรักก็รัก อยากโกรธก็โกรธ อยากจะหลงใหลอะไรก็หลงใหล เลยไม่ต้องมีใครมาห้ามปราม เพราะฉะนั้นพอเรียนจบมหาวิทยาลัยมันก็ไปสูบเฮโรอีนบ้าง เป็นฮิปปี้บ้าง เป็นอะไรบ้าง เพราะไม่บังคับความรู้สึกอย่างเดียวเท่านั้น

เดี๋ยวนี้ที่น่าเกลียดที่สุดก็คือหัวเราะ เพราะโรงเรียนสอนมาผิด เด็ก ๆ หัวเราะมากเกินไป สอนผิดมาตั้งแต่ชั้นอนุบาลลูกเล็ก ๆ เมื่อก่อนจะหัวเราะขณะครูสอนไม่ได้ เมื่ออาตมาเป็นเด็ก ๆ ทำไม่ได้ถูกดี ถ้าไปหัวเราะเมื่อครูสอน เดี๋ยวนี้เปลี่ยนหมดเมื่อไรก็ไม่ทราบ ทุกคนมาที่นี่ เต็มไปด้วยการหัวเราะ นักเรียนชั้นโรงเรียนเตรียมก็มี ชั้นมหาวิทยาลัยก็มีคอยที่จะหัวเราะเรื่อย อาตมาพูดอะไรไม่ทันจะขันก็หัวเราะแล้ว อ้ายที่พูดให้เข้าใจดี ๆ นั้นมันหัวเราะฮานี้มันเลือนหมดหายหมด มันอันตรายมาก พร้อมที่จะหัวเราะที่จะลบให้มันหายไปหมดในความรู้สึกที่ได้สร้างขึ้นมาดีแล้ว

เอ้า ! ไหน ๆ จะเล่าก็เล่าเสียเลยว่า เมื่อไปสอนประชาชน ๑๔ จังหวัด เมื่อหลายปีมาแล้ว ประสบปัญหาอย่างนี้จนอ่อนใจ ประชุมราษฎรนี้ก็สอนให้เห็นโทษของอบายมุขจนเขาก็กลัวและเศร้า ให้มีสัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ เพื่อจะแก้ปัญหาเหล่านั้น เขาก็เข้าใจ และพร้อมที่จะปฏิบัติ พออาตมาพูดเสร็จจบหน้าที่ของอาตมาแล้ว ทีนี้ก็มี

พวกอนุศาสนาจารย์ของกระทรวงเขาก็บรรยายต่อ เขาเล่านิทานเรื่องกินลูกหมาบ้าง เรื่องถกกระเบนรับศีลบ้าง อะไรบ้าง หัวเราฮ่า ๆ กันหมดเลย อ้ายที่อาตมาพูดไว้มันเลือนหายหมด ความเชื่อความเข้าใจนั้นมันหายหมด หัวเราะกันตั้ง ๒๐–๓๐ ครั้งมันก็เลือนหายหมด ทุกหนทุกแห่งที่ไปสอน จึงถือว่า มันไม่ได้ผลจนกระทั่งบัดนี้ *เราไปสอนเราไปสร้างขึ้นให้มันเกิดความสังเวช ความตั้งใจที่จะปฏิบัติ เขาก็ไปรบรอยให้หายหมดด้วยการทำให้ฮา*

นี่จึงขอประกาศสงครามกับ การฮาการหัวเราะนี้ ว่าเป็นสิ่งที่เลวร้าย ซึ่งมนุษย์ไม่เคยมีมาแต่ก่อน ถ้าเป็นหญิงสาวในสมัยโบราณทำอย่างนี้ ก็ถูกแช่งตาย เดี๋ยวนี้หญิงสาวสมัยนี้ก็ฮา ๆ เหมือนกับเด็กผู้ชาย แล้วทำอะไรที่ไม่น่าดู เพราะไม่บังคับความรู้สึก

ทีนี้ก็ขอพูดอีกเรื่องหนึ่ง อย่าถือว่าลามปามไปมากนักจะพูดให้คิดว่า การพูดเป็นที่ระลึกมากกว่า แล้วสมทบการทำอะไรที่เป็นเครื่องบูชาคุณของในหลวงรัชกาลนี้เนื่องด้วยการหัวเราะ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ก่อนหน้าวันเฉลิม ฯ มีคนไปเฝ้าถวายพระพรในหลวงถึงวังจิตรลัดดา ตั้งสองพันคน ในหลวงท่านประทานโอวาท ต้อนรับปราศรัย เมื่อท่านตรัสถึงคำว่า เขาหาว่าไทยแลนด์นี้ กลายเป็นตายแลนด์ มีเสียงฮาในวิทยุได้ยินมาถึงที่นี่ คนฟังเหล่านั้นมีฮา ฮาเมื่อในหลวงตรัสคำนี้ อาตมาสงสัยว่าวิทยุของเราจะบ้าหรือว่ามันจะเสียกระมัง มันจึงเกิดเสียงซู่ซ่า แต่เมื่อไปถามคนอื่นก็เหมือนกันแหละ เขาได้ยินเสียงฮาเหมือนกัน จึงเชื่อได้ว่ามีคนฮาเมื่อในหลวงตรัสข้อความนี้ เมื่อตรัสถึงคำว่าพ้นปลอมก็มีคนฮาแล้วที่อื่น ๆ อีก ๔–๕ ฮา กว่าในหลวงจะตรัสจบ มีอีก ๔–๕ ฮา สมัยก่อนทำได้ที่ไหน แล้วก็ดูว่าความรู้สึกนั้นเป็นอย่างไร การฮานั้นทำให้กลบเกลื่อนเลือนหายไปหมด สิ่งที่ตั้งใจจะพูดให้เข้าใจ ให้สลดสังเวชให้เตรียมพร้อมที่จะแก้ไขนี้ มันลบไปเสียหมด ด้วยการฮา แล้วแสดงความไม่เคารพด้วย

วัฒนธรรมนี้เสื่อมมาก พร้อมที่จะฮา และฮาในเมื่อบุคคลที่สูงสุดกล่าวนี้ มันไม่ไหวแล้ว ใครจะโกรธจะด่าอะไรอาตมาก็ยอมรับว่าไม่ไหวแล้ว ถ้ามันมีฮาถึงขนาดนี้

แล้ว มันก็ไม่มีอะไรเหลือเลยไปช่วยคิดกันใหม่เถอะ ว่านี้คือการไม่บังคับความรู้สึกเป็นอันตรายอย่างยิ่งของสิ่งที่เรียกว่าศีลธรรม ต้องบังคับความรู้สึก นี่ในความหมายของคำว่าหัวเราะที่ฟุ้งซ่านคือไม่มีสมาธิ การพูดก็ได้พูดให้มีความเป็นสมาธิมีความหมายมั่น มีจุดประสงค์อันแน่นอน มันลบเลือนหมดด้วยการหัวเราะคือความฟุ้งซ่าน

นี่คงเป็นอย่างนี้กันทั้งโลกมาแล้วก็ได้ เพราะว่าคนไทยชอบตามก้นคนอื่น คงไปตามก้นฝรั่งมา ที่ฮาแม้แต่ในหลวงตรัส มีตัวอย่างอย่างอื่นที่คล้ายกันอีกมาก นี่อาตมายกตัวอย่างที่น่าเศร้ามาพูดให้ฟัง ว่าศีลธรรมมันเสื่อมถึงขนาดนี้แล้ว

เพราะฉะนั้น ถ้าจะต้องการให้ศีลธรรมมันกลับมา เราต้องทำในลักษณะที่ตรงกันข้าม จึงขอร้องให้ท่านทั้งหลายทุกคนนี้บังคับความรู้สึกในฐานะเป็นของใหม่ สำหรับปีใหม่เน้นถึงการบังคับความรู้สึกอยากจะโลภอย่าโลภ อยากจะกำหนัดอย่ากำหนัด อยากจะโกรธอย่าโกรธ อยากจะโง่หลงอย่าไปโง่หลง บังคับความรู้สึกแล้ว อ้ายความชั่วร้ายจะหายไปจากโลก ความเลวร้ายทั้งหลายเกิดขึ้นในโลกเพราะมนุษย์ไม่บังคับความรู้สึก ถ้าคุณผู้ชายเหล่านี้บังคับความรู้สึกได้ โรงอาบ อบ นวด และโสเภณีทั้งหลายมันปิดเองแหละไม่ต้องมีใครปิด เพียงแต่เราบังคับความรู้สึกเท่านั้น สิ่งเหล่านั้นมันปิดตัวเองได้ กระทั่งคุกตรางก็ปิดได้ ถ้าบังคับความรู้สึกได้แล้วใครจะไปฆ่าใคร ใครจะไปลักของใคร ใครจะไปผิดในกามของใครได้อย่างไร ถ้าบังคับความรู้สึกได้ ศาลก็ไม่ต้องมี คุกตรางก็ไม่ต้องมี ตำรวจก็ไม่ต้องมี ถ้าเราบังคับความรู้สึกได้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ฉะนั้นขอให้พอใจสนใจ และพยายามบังคับความรู้สึก

นี่โลกมันกำลังเปลี่ยนหน้ามือเป็นหลังมือ ในเรื่องนี้คือยิ่งไม่บังคับความรู้สึกกันยิ่งขึ้นทุกที เพราะการศึกษามันตั้งเป้าหมายผิด มันไปถือว่าให้ปล่อยความรู้สึก ถ้าบังคับความรู้สึกแล้วมันเป็นทุกข์ มันกดดัน ภาษาของเขาไพเราะมาก แต่มันโง่ทั้งนั้นแหละ บังคับความรู้สึกกดดันบ้างก็ต้องทนเอาหน่อย มันจะได้เดินไปถูกทาง

เดี๋ยวนี้มันไม่บังคับความรู้สึก จนเปลี่ยนไปว่ามันหนาแน่นไปด้วยกิเลสตัณหา หนาแน่นไปด้วยความไร้ศีลธรรม

ทีนี้ ข้อสองความอดกลั้นอดทน คนสมัยนี้ไม่อยากอดกลั้นอดทน เพราะถือว่าการอดกลั้นอดทนเป็นความพ่ายแพ้ความโง่เดินมาไกลถึงขนาดนี้ เขาไม่อดกลั้นอดทน ถือว่าอดกลั้นอดทนเป็นความพ่ายแพ้ แล้วมันก็จะเพ่งเอาแต่จะข่มเหง จะไม่อดกลั้นอดทน

อดกลั้นอดทนนี้ดูให้ดี มีหลายระดับ อดทนต่อธรรมชาติ ภายนอกภายในธรรมชาติภายนอกเช่น ความหนาว ความร้อน ความอะไรต่าง ๆ ที่เราต้องทน ดินฟ้าอากาศภายนอก หรือการกระทบกระทั่งของศัตรู มันก็เรียกว่าภายนอก ต้องมีความอดกลั้นอดทน ทีนี้ภายในความเจ็บความไข้ความที่สังขารมันไม่เป็นไปตามความประสงค์ต้องอดกลั้นอดทน

ทีนี้ ที่ยิ่งไปกว่านั้นก็คือ อดกลั้นอดทนต่อการบีบบังคับของกิเลส กิเลสมันต้องการให้ไปทำชั่ว เราไม่ไปต้องทนได้ มันจะให้ไปดูหนัง เราไม่ไป มันจะให้สูบบุหรี่ เราไม่สูบ มันจะทำอะไรชนิดที่ทำให้เราเจ็บปวด เราต้องทนได้ นี่เรียกว่าอดกลั้นอดทนต่อการบีบคั้นของกิเลส จะทำให้มีศีลธรรมดีในเรื่องระหว่างเพศ หรืออาชญากรรมอื่น ๆ

ทีนี้อีกอย่างหนึ่งก็ต้องรอได้ คอยได้ ต่อการงานที่มันจะให้ผล คนที่รอไม่ได้คอยไม่ได้ ในการที่การงานที่จะให้ผลนี้ก็จะไปลักไปขโมยเขา แล้วก็ไม่ยอมเหนื่อย จะไปลักไปขโมยไม่ยอมอดกลั้นอดทนต่อความสบประมาทของคนอื่น มันก็เกิดเรื่อง

เดี๋ยวนี้เราขาดการอดกลั้น อดทน ไม่สามารถจะประกอบกิจกรรมระยะยาวกว่าจะได้ผล มันเรียนลัด ตัดลัดเอาอย่างคดโกงเอา คอร์รัปชั่นมา ถ้าอดทนได้ก็ไม่ต้องคอร์รัปชั่นไม่ต้องคดโกง

นี่แหละความอดกลั้นอดทนหรือขันตินั้น เป็นทางมาแห่งศีลธรรม จะรักษาศีลธรรมเอาไว้ได้ มันเสียไปมากแล้วขอได้ช่วยกันเรียกกลับมาใหม่คือ ความอดกลั้นอดทน

ทีนี้ ข้อสามคือการระบายข้าศึกของศีลธรรมออกไปจากจิตใจอยู่เสมอ อะไรเป็นข้าศึกของศีลธรรมระบายออกไปจากจิตใจของตนอยู่เสมอ การระบายข้าศึกของ

ศีลธรรมนี้มีมาก คือ ข้อธรรมะทั้งหลายพูดไม่ไหว พูดพอเป็นตัวอย่างก็แล้วกันคือว่า เชื่อฟังผู้ที่ควรเชื่อฟัง เช่นลูกเชื่อฟังพ่อแม่ ศิษย์เชื่อฟังครูบาอาจารย์ เชื่อฟังศาสนา เชื่อฟังพระเจ้า พระสงฆ์ เชื่อฟังไปก่อน ความถูกต้องที่ได้มีมาจนเป็นสถาบัน เป็นรูปเป็นร่าง นี้ให้เชื่อฟังดูก่อน ไปคิดวิจัยค้นคว้า ศึกษาพิจารณาแล้วจะยิ่งเห็นว่าน่าเชื่อฟัง เชื่อฟังคำบังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชาเดี๋ยวนี้มันไม่มีแล้ว มันมีแต่จะเป็นศัตรูกับผู้บังคับบัญชา พระเณรในวัดก็ไม่ค่อยเชื่อฟังอุปัชฌาย์อาจารย์ นี่มันเป็นเสียอย่างนี้

ศาสนาคริสตังยังดีมาก ในการเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา ศาสนาพุทธนี้เลวลง ๆ ในการเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา เช่น พระสงฆ์ สามเณรทั้งหลายนี้ ไม่เชื่อฟังผู้บังคับบัญชามากขึ้นยิ่งขึ้นในเมื่อทางฝ่ายคริสตัง คริสเตียนที่อาตมาทราบมายังดีอยู่มากในการเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา เขาสามารถบังคับให้สิ่งต่าง ๆ เดินไป ๆ ในทางความเจริญก้าวหน้าได้ง่ายกว่า

นี่ชี้ให้เห็นว่าแม้แต่ทางศาสนานี้ก็ยังต้องการ การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชาอย่างยิ่ง ทำไมกับเรื่องชาวบ้านซึ่งหนาไปด้วยกิเลส จะไม่ต้องเชื่อฟังหรือเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา คิดดูให้ดีมันจะนำมาซึ่งศรัทธา มันจะนำมาซึ่งความภักดีต่ออุดมคติอันสูงสุดได้.

ทีนี้ ถัดไปก็ความเคารพ เดี๋ยวนี้ไม่เคารพ ผู้ที่ควรเคารพนี้ไม่ต้องอธิบาย

ทีนี้ ความเสียสละ เราเสียสละนั้นมันมีผลลึก คือ ทำลายความเห็นแก่ตัว เสียสละออกไปได้เท่าไร จะทำลายความเห็นแก่ตัวได้เท่านั้น แล้วการเสียสละนั้นมันไม่เสียเปล่า เพราะเราไปช่วยผู้อื่น ผู้อื่นก็พลอยได้รับประโยชน์ ไม่ใช่เสียสละเอาไปโยนทิ้งทะเล เอาไปเผาไฟนั้นมันก็ไม่ถูก มันเป็นการทำลายความเห็นแก่ตัวเหมือนกัน แต่มันโง่เขลา ฉะนั้นอย่าไปตำน้ำพริกละลายแม่น้ำ อย่าไปทำอะไรอย่างงมงาย แล้วก็เสียสละอย่างงมงาย จงเสียสละไปในทางที่มันเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นเถอะ มันก็ได้ประโยชน์แก่ผู้อื่น แล้วเราก็ได้การทำลายความเห็นแก่ตัว ขูดเกลาความเห็นแก่ตัว ด้วยการทำประโยชน์ให้ผู้อื่น.

นี่คือรากฐานของศีลธรรม เกี่ยวกับสังคม สังคมจะดีเพราะศีลธรรมข้อนี้.

ทีนี้ ข้อถัดไปอยากจะเรียกว่า **ประพฤติพรหมจรรย์ตามสมควรแก่อัตภาพ** ประพฤติพรหมจรรย์ตามสมควรแก่อัตภาพ คำว่าพรหมจรรย์นั้นตามความหมายที่แท้จริงในทางบาลีนั้นไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับเพศหญิงชายอย่างเดียว คำว่าพรหมจรรย์หมายความถึงการประพฤติกระทำอย่างสูงสุดในส่วนที่ควรประพฤติกระทำอะไรก็ได้ เดี๋ยวนี้รู้จักกันมากก็คือเรื่องเว้นจากการพระพฤติกระทำทางเพศ เรียกว่าประพฤติพรหมจรรย์นั้นก็ถูก เพราะมันทำยาก มันต้องอดกลั้นอดทนมากมันจึงจะทำได้ ทีนี้สิ่งใดก็ตามถ้ามันต้องการบีบบังคับตัวเอง อดกลั้นอดทนมากก็เรียกว่าพรหมจรรย์ได้ทั้งนั้น ในบาลีเขายกตัวอย่างไว้มากมาย รักษาศีลก็เป็นพรหมจรรย์ ให้ทานก็เป็นพรหมจรรย์ ถ้าทำอย่างอุกฤษฏ์แม้จะฟังเทศน์ ถ้าทำอย่างอุกฤษฏ์ ก็เป็นพรหมจรรย์ได้ ดังนั้นถ้าทำอะไรอย่างสม่ำเสมอสูงสุดด้วยความสามารถอย่างยืดยาวแล้วก็เรียกว่าพรหมจรรย์ได้ทั้งนั้น เดี๋ยวนี้ก็เอาเป็นว่ามีศีล มีทาน มีการกระทำที่ทำให้เกิดผลเป็นการทำลายกิเลสก็แล้วกัน คือจะแบ่งเป็นเบื้องต้น ท่ามกลาง และเบื้องปลาย เบื้องต้นนี้อย่างว่าเราจะทำอะไรให้สม่ำเสมอ อย่าเหลวไหล อย่าเหลวแหลก นี้ก็เป็นพรหมจรรย์ได้.

ลูกเด็ก ๆ เขาจะไปโรงเรียน ไหว้พ่อแม่ทุกวันอย่าให้ขาดได้มันก็ยังเป็นพรหมจรรย์ของเขาได้ หรือว่าเขาจะต้องทำอะไรก่อนทุกวัน ๆ ทำได้อย่างไม่บกพร่องก็เป็นพรหมจรรย์ได้.

ทีนี้ผู้ใหญ่ก็เหมือนกัน ทำอะไรขนาดนี้ อย่าให้มันขาดสายขาดตอนได้ ก็เป็นพรหมจรรย์เกี่ยวกับการงานในบ้านในเรือนในสังคม เรียกว่าพรหมจรรย์เบื้องต้น พรหมจรรย์ท่ามกลาง มันก็สูงขึ้นไปกว่านั้น ซึ่งมันทำยากขึ้นไปกว่านั้น ขอบเขตมันก็กว้างออกไป ช่วยเหลือสาธารณะประโยชน์หรืออะไรที่มันสูงขึ้นไป ถ้าพรหมจรรย์เบื้องปลายก็ประพฤติศีล สมาธิ ปัญญาเพื่อบรรลุมรรค ผล นิพพาน นี่พรหมจรรย์มีอยู่อย่างนี้จงประพฤติพรหมจรรย์ตามสมควรแก่อัตภาพของตน วัยเด็ก วัยผู้ใหญ่ คนเฒ่าคนแก่ ฐานะอะไร อย่างไร ก็เรียกว่าอัตภาพของตนเป็นอย่างไร ถ้าประพฤติพรหมจรรย์อย่างใดอย่างหนึ่งให้เคร่งครัดเคร่งเครียดหนักแน่น โดยสมควรแก่อัตภาพของตนก็เรียกว่าประพฤติพรหมจรรย์.

ตัวอย่างเหล่านี้พอแล้วพอกันที แล้วก็พอกับที่อาตมาก็เหนื่อยแล้ว จะพูดไม่ไหวอยู่แล้ว จงพยายามที่จะให้เกิดการกลับมาแห่งศีลธรรม ที่เป็นชั้นสุดยอดก็คือสร้างความรู้สึกที่แท้จริงขึ้นมาในจิตใจ ว่า*สัตว์ทั้งหลาย ชีวิตทั้งปวง เป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น* ไปสร้างเถิดมันยังขาดมากนัก ไปสร้างความรู้สึกอันนี้ว่าสัตว์ทั้งหลายเป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น ไม่มีเรา ไม่มีเขา ไม่มีนายทุนไม่มีกรรมกร ไม่มีอะไรที่มันจะเป็นคู่ปรปักษ์ต่อกัน แล้วก็ทำให้สำเร็จได้ ด้วยการบังคับความรู้สึก บังคับตน บังคับจิต บังคับความรู้สึกอย่าให้พลุ่งขึ้นมาด้วยอำนาจของกิเลสแล้วก็ทนได้ ถ้าบังคับความรู้สึกมันทำให้เจ็บปวดมันก็ต้องทนเสมอ ดังนั้นต้องทนได้ ทีนี้ก็ระบายข้าศึก ที่ต้องทำให้ต้องทนนี้ ออกไปเรื่อยๆ ออกไปสำหรับการกลับมาแห่งศีลธรรม มันเป็นรากฐานแห่งการกลับมาของศีลธรรม มันจะทำอะไรไปในลักษณะที่มีศีลธรรมงอกงามก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปทุกที.

นี่รากฐานของศีลธรรม จะทำให้เกิดการกลับมาแห่งศีลธรรม ซึ่งต้องการอย่างยิ่งสำหรับสมัยนี้ อันเป็นสมัยที่ไร้ศีลธรรม หรือเสื่อมศีลธรรมหนักลงไปทุกทีๆ

ในที่สุดก็ให้ถือว่า ยอดสุด ของศีลธรรม ก็คือความสงบสุข หรือสันติสุข หรือปกติสุข ในทุกความหมายของมนุษย์เอง และของสัตว์เดรัจฉาน ของต้นไม้ที่มีชีวิต กระทั่งของพื้นแผ่นดิน ที่มันไม่มีชีวิต ขอให้มันตั้งอยู่ในสภาพที่ปกติเถิด นั้นแหละคือนิพพานของมันๆ นิพพานของคน นิพพานของสัตว์ นิพพานของต้นไม้ กระทั่งนิพพานของก้อนดินก้อนหิน เม็ดกรวดเม็ดทราย คือมันหยุดและมันเย็น ฉะนั้นยอดสุดมันอยู่ที่นิพพานตามลำดับ จนกระทั่งถึงอนุปาทิเสสะนิพพาน นิพพานด้านจิตด้านวิญญาณ ดับร้อน แล้วก็เย็นสนิท ถึงที่สุดนั่นแหละ คือนิพพานในทุกความหมาย นิพพานในทุกระดับเป็นผลสุดท้ายของสิ่งที่เรียกว่าศีลธรรม ขอท้าทายหรือขอเอาชีวิตเป็นประกันว่าไม่มีอะไรดีกว่านี้ ฉะนั้นอย่าไปหลงทำสิ่งที่ทำให้มันเกิดความวุ่นวาย ขอให้ตั้งหน้าตั้งตาเสียสละ ทำสิ่งที่ให้เกิดความสงบเย็น.

นี่วันสุดท้ายของปีนี้ ปีเก่านี้กำลังจะสิ้นไปหยกๆ ใน ๒–๓ ชั่วโมงนี้แล้ว ขอให้เข้าใจสิ่งนี้ไว้ในฐานะของการเตรียมรับหรือว่าต้อนรับปีใหม่ที่จะเข้ามาให้มันใหม่ด้วย

การมีศีลธรรมเพิ่มขึ้น ถ้าปีเก่ามันมีศีลธรรมน้อย ปีใหม่มันมีมากก็ต้องเรียกว่าปีใหม่ได้จริง แล้วอุตส่าห์มาทำถึงสวนโมกข์ มีความหมายว่าเกลี้ยง ถ้ามีศีลธรรมใจมันก็เกลี้ยง ฉะนั้นมาสวนโมกข์ทีหนึ่งก็ขอให้มันเกลี้ยงกว่าเก่าสักระดับหนึ่งก็แล้วกัน มาปีใหม่ที่สวนโมกข์ก็หมายความว่าจิตใจของปีเก่านี้ ควรจะทำให้เกลี้ยงให้เกิดเป็นจิตใจใหม่สำหรับปีใหม่ขึ้นมา.

นี้เป็นอันว่าอาตมาได้กล่าวถ้อยคำบรรยาย ที่จะปรับปรุงจิตใจของท่านทั้งหลายให้กระทำพิธีผ่านปีเก่า ต้อนรับปีใหม่อย่างถูกต้อง คือให้ได้รับประโยชน์ให้มากที่สุดเท่าที่เราจะทำได้นั่นเอง จึงหวังว่าท่านก็ไม่เสียหลาย ในการที่ได้อุตส่าห์ถ่อร่างกายมาทำพิธีปีใหม่ที่สวนโมกข์นี้ อาตมาก็ขอยุติการบรรยายในวันนี้ ครั้งนี้ไว้เพียงเท่านี้.

ธรรมะในใจข้าราชการ

บรรยายโดย ศาสตราจารย์ สัญญา ธรรมศักดิ์

เนื่องในวันข้าราชการพลเรือน ๑ เมษายน ๒๕๒๓

ณ สำนักงาน ก.พ.

วันอังคารที่ ๘ เมษายน ๒๕๒๓ เวลา ๑๕.๑๐ น. – ๑๕.๕๐ น.

(ถอดจากเทปบันทึกเสียง)

ท่านข้าราชการที่รักและเคารพทุกท่าน

ผมมาพูดวันนี้ ก็เนื่องด้วยวันข้าราชการพลเรือน ๑ เมษายน ๒๕๒๓ และที่มาพูดก็เพราะเหตุว่า ท่านเลขาธิการ ก.พ. ท่านอาราธนา แต่ผมจะขอพูดอย่างกันเองที่สุด ไม่ใช่เป็นทางการที่แห้งแล้งอย่างใด และก็ไม่ใช่มาแสดงพระธรรมเทศนาก็หามิได้ เพราะผมไม่ได้อยู่ในฐานะที่จะแสดงเช่นนั้น แต่เป็นการที่จะมาชวนเพื่อนข้าราชการด้วยกันชวนให้คิด ชวนให้คิด ส่วนที่คิดแล้วจะเห็นพ้องกับกระผมหรือไม่ ก็เป็นเรื่องที่ท่านจะพิจารณาตามสมควรแก่กรณี เพราะท่านเป็นผู้มีสติปัญญาอันดีแล้วทุกท่าน

ผมคิดและผมเชื่อตามที่คิดว่า การเป็นข้าราชการที่ดีนั้น สำคัญที่จิตใจ ผมขอย้ำอีกครั้ง การเป็นข้าราชการที่ดีนั้นสำคัญที่จิตใจ หมายความว่าการเป็นข้าราชการที่ดีต้องมีธรรมะในใจ ทำไมผมถึงคิดเช่นนี้ ผมก็ตอบตัวผมเองว่า เราลองเอาใจราษฎรอาณาประชาราษฎรทั้งหลายเขามาใส่ใจเราว่า เขามีความหวังอะไรในข้าราชการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ไปปกครองเขา และมีอำนาจที่จะให้คุณให้โทษแก่เขาได้ เขาหวังอะไรในตัวเรา ซึ่งถ้าคิดในแง่นี้ เราก็ลองคิดดูทันทีว่า เรานี้ก็เป็นข้าราชการ หรือผู้มีอำนาจหน้าที่เพียงชั่วระยะหนึ่งเท่านั้น ก่อนที่เราเข้ามาเป็นข้าราชการ เราก็เป็นราษฎรธรรมดาสามัญ แล้วภายหลังเมื่อเราออกจากราชการแล้ว เราก็กลับไปเป็นราษฎรอีก ที่เขาเคยเรียกกันว่าเป็น "ราษฎรเป็นข้น"

ความจริงก็เป็นเช่นนี้ เพราะฉะนั้น เราจึงควรคิดให้ดี คิดเสมอว่า ราษฎรซึ่งเราไปปกครองบังคับบัญชาเขา หรือปกครองอุปการะเขา หรือรับใช้เขานี่ เขามีความหวังอะไรในตัวเรา ในตัวข้าราชการ ผมคิดว่า และผมเชื่อว่า เขาหวังว่า ข้าราชการทุกท่านจะปฏิบัติต่อเขาด้วยความเป็นธรรม ผมย้ำอีกทีหนึ่ง จะปฏิบัติต่อเขาด้วยความเป็นธรรม ถ้าเขาได้รับความเป็นธรรมเขาก็ชื่นใจอย่างที่ท่านปัญญานันทภิกขุท่านว่า แต่ในทางกลับกัน ถ้าเขาไม่ได้รับความเป็นธรรม จะไม่ได้รับความเป็นธรรมโดยเขาคิดเอาเอง หรือไม่ได้รับความเป็นธรรมโดยไม่เป็นธรรมจริง ๆ ผลก็คือเขาเจ็บใจ และก็ถ้าเราเป็นราษฎรบ้าง ข้าราชการที่ปฏิบัติต่อเราด้วยความไม่เป็นธรรม เราจะเจ็บใจไหม เคยมีตัวอย่างมาหลายกรณี ที่ว่าแม้เป็นข้าราชการอยู่แล้วในปัจจุบันนี้ แต่มีกรณียะที่จะต้องไปขอความเป็นธรรมจากหน่วยราชการอื่น แล้วก็ไม่ได้รับความเป็นธรรมอย่างนี้ ถามว่า ถ้าเราเป็นผู้นั้นเราเจ็บใจไหม ถามตัวเองซิว่าเราเป็นยังไง อย่างนี้นะครับ

เพราะฉะนั้น การที่จะทำให้ประชาชนได้รับความชื่นใจ และไม่เจ็บใจนี้ เราจะต้องมีหลักอะไรในใจของเรา ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติด้วยกาย วาจา และใจของเราต่อราษฎร มีหลักปฏิบัติให้แน่นอน ยึดมั่นไว้ในหลักปฏิบัติให้แน่นอนคืออะไร ก็คือ เราต้องมีธรรมะในใจ นี่เป็นข้อที่ผมคิด และก็ผมเชื่อว่าเป็นเช่นนั้น ทีนี้ท่านอาจจะถามว่า ที่ว่าเราจะต้องมีธรรมะในใจ เราจะหาธรรมะนั้นได้ที่ไหน หรือเราจะแสวงหาธรรมะใดมาใส่ไว้ในใจเรา เราจะหาหลักนั้นได้จากที่ไหน หรือจะรู้เอาเอง ผมก็จะขอความกรุณาตอบว่า เราหาธรรมะมาใส่ไว้ในใจของเราได้โดยยึดหลักธรรมในศาสนา จะเป็นพระพุทธศาสนาที่เราส่วนมากรับนับถือกันอยู่ หรือจะเป็นหลักธรรมะในศาสนาอื่นใดที่ท่านผู้ใดรับนับถืออยู่ก็ได้ทั้งสิ้น พูดเฉพาะในพระพุทธศาสนา ซึ่งเราทั้งหลายรับนับถือกันอยู่นี้ ท่านบอกไว้เป็นหลักเป็นฐาน และเป็นที่แจ้งชัดว่า ธรรมะสำหรับผู้ปกครองคนมีอยู่ ๑๐ ประการ ซึ่งถ้าหากว่าผู้ปกครองปฏิบัติได้เต็มภาคภูมิตลอดไป และเสมอไปแล้วก็จะทำให้ผู้ที่อยู่ใต้ปกครองรวมทั้งผู้ที่ปกครองเองด้วย มีความสุขความเจริญ และความชื่นชมยินดี ชื่นใจ

ที่นี้เรามาลองพิจารณากันทีละข้อ ๆ ว่า ธรรมะ ๑๐ ประการนั้นเราจะรับเอามาใส่ในใจเราได้หรือไม่ และถ้าได้ จะทำให้เราปฏิบัติได้เต็มที่ตามนั้นหรือไม่ ทีนี้ธรรมะ ๑๐ ประการนั้น ท่านว่าไว้ว่า

๑. คือ การให้ การให้ในที่นี้ตรงกับภาษาพระว่า " ทาน " แปลว่า การให้ ทานแปลว่าการให้ และอธิบายว่า จงเป็นผู้ ให้ทรัพย์ ให้คามช่วยเหลือต่าง ๆ เป็นทานด้วยความเสียสละ อันนี้เราก็ต้องมาทำความเข้าใจ และวิเคราะห์ให้ละเอียดลงไปว่า การให้ในที่นี้ไม่ใช่แปลว่าเรามีเงินเดือนเท่าไหร่ก็เอาไปให้เขาหมด ซึ่งทั้งนี้มันก็เรียกว่าไม่สมประกอบ แต่มันมีความหมายว่า การให้หรือทานนี่ เป็นเรื่องของความเสียสละไม่ว่าในทางทรัพย์สิน หรือในทางจิตวิทยา หรือในทางร่างกาย หรือในทางจิตใจด้วยที่จะให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ แก่อาณาประชาราษฎรผู้อยู่ใต้ปกครองของเรา ทานหรือการให้นั้นน่ะ มันมีความหมายถึงการให้ที่แสดงน้ำใจ ท่านลองคิดดูง่าย ๆ ว่า เราเป็นข้าราชการผู้น้อยไปอยู่ในจังหวัดห่างไกล แล้วถ้าเราเกิดป่วยเจ็บ ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดท่านรู้ ท่านยังกรุณาแวะมาเยี่ยมเราในขณะที่ท่านมาตรวจราชการ นี่เราจะรู้สึกชื่นใจขนาดไหน ทั้ง ๆ ที่ท่านไม่ได้มาทำให้เราหายเจ็บ แต่ว่าท่านมาบำรุงจิตใจเราขนาดไหน ทำไมราษฎรที่เขาเคยช่วยเหลือ หรือเป็นผู้ที่รู้จักกับเราอยู่ ภรรยาเขาออกลูกเราจะเสียสละเวลาและของเยี่ยมสักเล็กน้อย ไปเยี่ยมเขาสักหน่อย อย่างนี้จะทำให้เขารู้สึกดีใจขนาดไหน นี่ท่าน ผมพูดอย่างนี้ขอให้ท่านย้ำอีกครั้งว่า ผมไม่ได้มาสอนไม่ได้มาเทศน์ แต่มาชวนให้ท่านคิด ให้คิดว่ามันจะเป็นจริงได้ไหม แล้วมันจริงหรือไม่ ว่าถ้าหากว่าเรากระทำได้อย่างนี้มันจะดีอย่างนั้น

ประการที่สอง ก็คือ ความประพฤติที่ดีงาม ซึ่งในภาษาบาลีท่านเรียกว่า "ศีล" ศีลในที่นี้ก็คือความประพฤติที่ดีงาม งดเว้นจากการทำชั่วเสียหาย ไม่ทำอะไรที่เป็นการไม่เหมาะไม่ควร อันนี้ท่านลองคิดดู ท่านเพื่อนข้าราชการลองคิดดูว่า การที่เราเป็นข้าราชการไม่ว่าจะชั้นไหนทั้งสิ้น ถ้าเราเป็นผู้ที่งดเว้นจากการทำชั่วเสียหายแล้วเราไม่ทำอะไรที่เป็นการไม่เหมาะไม่ควรซึ่งกว้างนะฮะ เรื่องนี้มันกว้าง มันแล้วแต่กรณี แล้วแต่เหตุ แล้วแต่ท้องที่ แล้วแต่เหตุการณ์ แต่ว่า มันอยู่ในความสำนึกของ

เราเองว่า ไอ้ที่เราจะทำไปนี่มันชั่วเสียหายหรือเปล่า แล้วที่เราจะทำไปนี่มันไม่เหมาะไม่ควรประการใดหรือเปล่า สิ่งเหล่านี้มันเป็นอินสติ๊งค์ (instinct) ที่สอนบอกกันอยู่ในใจเสมอว่า อะไรดี อะไรไม่ดี ที่เขาเรียกว่า มีเทวดามารักษา มาคอยกระซิบอยู่เรื่อยว่าอะไรชั่ว อะไรดี นี่ถ้าเราเป็นผู้ที่ยับยั้งชั่งใจได้ คืองดเว้นจากการทำความชั่วเสียหาย และไม่ทำอะไรที่เป็นการไม่เหมาะไม่ควร นี่มันจะดีหรือไม่ดี นะครับ นี่เป็นประการที่สอง

ประการที่สาม คือ การบริจาค ซึ่งภาษาบาลีท่านเรียกว่า "ปริจาคะ" ปริจาคะแปลว่า การบริจาค การบริจาคในข้อนี้ท่านจะนึกแว๊บขึ้นมาทันทีว่า เอ๊ะมันไม่ไปซ้ำกับเรื่องทานที่กล่าวเมื่อตะกี้นี้หรือ ไม่ซ้ำกับข้อ ๑ หรือ ที่จริงมันมีความหมายคนละความหมาย การบริจาคในที่นี้ท่านแปลว่า ยอมสละประโยชน์ที่ยิ่งกว่า นี่เป็นรูปของศัพท์ทีเดียวว่า คือการที่พุทธศาสนาเราใช้ภาษาบาลีมากนี้นะครับ อย่าไปนึกว่ามันจะทำให้รกรุงรัง หรือจะทำให้เข้าใจยาก แต่เป็นการใช้เพื่อรักษาเนื้อแท้ของความหมายไว้ ถ้าหากว่าเราไม่ยอมใช้ภาษาบาลีแล้ว เราใช้แต่ภาษาของเราเองนะครับ ลังกาก็จะแปลไปอย่างไทยแลนด์ ก็จะแปลไปอย่าง พม่า มอญ เขมร ญวน ลาว ก็จะแปลไปอย่าง เพราะฉะนั้นภาษาบาลีที่ยึดไว้นี่ เป็นหลักที่ว่า จะไม่ให้ความหมายเปลี่ยน เพราะฉะนั้นจึงใช้ภาษาบาลีอยู่เรื่อยนะครับ ที่นี้การบริจาคในที่นี้ คือท่านแปลว่า ยอมสละเพื่อประโยชน์ที่ยิ่งกว่า ยอมสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม อันนี้พูดกันซะมากมายในเมืองไทยเรา จนกระทั่งพึ่งที่ไหนก็พูดที่นั่น ว่าต้องยอมสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม นะครับ แต่ท่านลองคิดดูให้ดีนะครับ วิเคราะห์ดูให้ดีว่ามันจะมีได้ง่าย ๆ หรือเปล่า การสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ตามสัญชาตญาณมนุษย์นี่ มันเกือบจะพูดว่าก็เห็นแก่ตัวกันทั้งนั้น ทำไมจะไปสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม แต่ทว่าในความคิดของผม หรือประสบการณ์ของผมนี่มันมีบางกรณีครับ ทั้ง ๆ ที่เรามีความรู้สึกอยู่ในใจว่า ประโยชน์ส่วนตัวหรือเห็นแก่ตัวนี่คนเรายังอยู่ในกิเลส ยังอยู่ในปุถุชน ก็ต้องนึกอย่างนั้นทุกคน แต่ทว่ามันมีบางกรณีบางขณะ หรือบางเหตุการณ์ที่ว่า อันนี้ เรื่องนี้ เราจะเอาประโยชน์ส่วนตัวไม่ได้แล้วต้องเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มันเป็นกรณีพิเศษเกิดขึ้นในชีวิตคุณ

หรือของผมมันมีเหมือนกัน เวลาเกิดขึ้นจริง ๆ ถ้าเราจะยึดหลักธรรมะ เราต้องตัดสินใจประโยชน์ส่วนตัวไม่ได้ หรือประโยชน์ส่วนตัวจะเสียก็ยอม เพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม นี่ความหมายของปริจาคะก็มีความหมายอย่างนี้

อีกข้อหนึ่ง ข้อ ๔ ก็คือ ความเป็นคนตรง ไม่คิดคดต่อประเทศชาติและประชาชน อันนี้เป็นคำหนัก ซึ่งในพระพุทธศาสนาใช้คำว่า "อาชวะ" คือความเป็นคนตรง ไม่คิดคดต่อประเทศชาติและประชาชน อันนี้นะครับมันเป็นเนื้อหาของจิต อยู่ในจิตใจของแต่ละคน เราจะถ่ายเอ็กซเรย์ออกมามันไม่ได้ และก็จะปรากฏออกมายาก แต่ว่าตัวเราเองนี่เรารู้ เรามีเอ็กซเรย์ภายในของเรานี่เรารู้ ว่าเรานี่เป็นคนตรงหรือเปล่า เราเป็นคนคิดคดต่อประเทศชาติและประชาชนหรือเปล่า เรารู้ตัวเราเองนะ สอนก็ไม่ได้ แต่ว่าตัวเราเองนี้รู้อยู่ในตัวของเราเอง จับก็ไม่ได้ นี่แหละครับ คือ อาชวะ คือผู้ปกครองที่ดีจะต้องเป็นคนตรง ไม่คิดคดต่อประเทศชาติและประชาชน นี่เป็นธรรมะประการที่สี่

ธรรมะประการที่ ๕ คือความสุภาพอ่อนโยนต่อชนทั้งปวง ในภาษาบาลีใช้คำว่า "มัทวะ" อันนี้ความจริงเป็นนิสัยปัจจัยของคนไทยเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว คือ คนไทยนี้เป็นคนที่มีความสุภาพอ่อนโยนต่อคนทั้งปวง แต่ว่าเมื่อวิวัฒนาการทางตะวันตกหลั่งไหลเข้ามา ความสุภาพอ่อนโยนของไทยก็เสื่อมสลายไปด้วยเหมือนกัน แต่การที่จะเป็นผู้ปกครองคนที่ดี หรือเป็นข้าราชการที่จะประพฤติปฏิบัติต่อประชาชนนั้น ถ้าท่านเป็นคนที่มีความสุภาพอ่อนโยนแล้ว ท่านจะได้รับความรัก ความรัก ความนับถือ และประชาชนทั้งหลายจะยอมที่จะรับใช้ท่าน จะไหว้ จะวาน จะอาศัยอะไร มักจะได้เสมอ นี่เป็นทั้งธรรมะด้วย และเป็นทั้งนิสัยปัจจัยของคนไทยเราด้วย ธรรมะข้อนี้คือข้อที่ ๕

ข้อที่ ๖ ความเพียรปฏิบัติ กรณียะต่าง ๆ ไม่ลดละเบื่อหน่าย ซึ่งภาษาบาลีใช้คำว่า "ตปะ" คือความเพียรปฏิบัติหน้าที่ หน้าที่ของเรานี่นะครับ ปรากฏอยู่บ่อย ๆ ว่าบางทีเป็นหน้าที่ที่เราชอบ บางทีเป็นหน้าที่ที่เราเบื่อหน่าย บางทีเป็นหน้าที่ที่เราเกลียดชังมีลักษณะต่าง ๆ ในที่ต่าง ๆ เพราะฉะนั้น ถ้าเราจะเอาชนะตัวของเราเองให้ได้แล้ว เราจะเป็นผู้ปฏิบัติตามธรรมะที่แท้จริงแล้ว ไม่ว่าหน้าที่นั้นจะไม่น่าพิศวาส หรือไม่น่าพิศมัย

แต่ประการใด แต่เราก็ต้องปฏิบัติ และมีความเพียรปฏิบัติ ไม่ลดละ ไม่เบื่อหน่าย อันนี้เป็นคุณลักษณะของคนที่เข้มแข็งเป็นลักษณะหนึ่ง ที่ว่าแม้ว่าเราจะต้องทำหน้าที่ ที่จะต้องทำในสิ่งที่เราไม่ชอบ และเราไม่ชอบเลย ไม่พิศมัยเลย แต่เราก็ทำ และทำให้ดีที่สุดด้วย นี่แหละครับเป็นธรรมะข้อที่ ๖

ข้อที่ ๗ คือ ความไม่โกรธ ไม่ลุอำนาจของความโกรธ และกระทำไปด้วยอำนาจของความโกรธ ในภาษาบาลีใช้คำว่า "อโกธะ" คือความไม่โกรธ อันนี้นะครับเป็นธรรมะที่สอนให้เราคุมสติให้อยู่ คือคนเรานี่มันจะต้องมีความโกรธไม่มากก็น้อย บางทีก็โกรธครึ่มขึ้นมาในปัจจุบันทันด่วน แต่บางทีก็โกรธ แล้วผูกใจโกรธอยู่เป็นเวลาช้านาน มันแล้วแต่บุคคลเหมือนกัน แต่ท่านลองสำรวจตัวท่านเองว่า ท่านเป็นอยู่ในจำพวกไหน ก็อาจจะมีบางท่านที่ไม่มีความโกรธเลย เป็นคนใจเย็น เป็นคนใจสมถะจริง ๆ ไม่เคยโกรธใครเลยในชีวิตนี้ก็มีเหมือนกัน แต่ว่ามีน้อย แต่ถ้าเป็นปุถุชนคนธรรมดามันต้องมีความโกรธครึ่มขึ้นมาบ้างเป็นระยะ ๆ แต่ว่าพระพุทธเจ้าท่านสอนว่า ถ้าเราจะเป็นผู้ปกครองคนแล้ว เราจะต้องข่มตัวเองไม่ให้โกรธ หรือถ้าจะให้ผมแปลของผมเองซึ่งอาจจะผิดก็ได้นะครับ ก็แปลว่า ถ้าเราโกรธออกมาแล้ว ก็อย่าแสดงความโกรธนั้นให้ออกแก่คนภายนอกเขา ยิ่งเราเป็นผู้ปกครอง เราเป็นผู้ที่จะต้องให้เขามาพึ่งพาอาศัยในหน้าที่ เรายิ่งต้องไม่โกรธเขาใหญ่เลย

ในบรรดาประชาชนที่มาติดต่อข้าราชการนะครับ ผมเคยอยู่หัวบ้านหัวเมืองมากีนานพอสมควรและหลายแห่ง บางทีเขาทำให้เราโกรธโดยเขาไม่รู้เรื่อง อย่างผมนี่มีชีวิตอยู่บนบัลลังก์ในศาลนะครับ พยานของคดีที่เข้ามานี่ ถ้าเป็นชาวบ้านห่างไกลธรรมดาจริง ๆ แกไม่ค่อยรู้เรื่อง ถามแกก็ไม่เข้าใจคำถาม แล้วแกตอบออกมาก็สามวาสองศอกคือไปอีกเรื่องหนึ่งเลยเพราะไม่รู้เรื่อง อันนี้แหละครับทำให้คนอื่นที่เหนื่อยอยู่แล้วและต้องผจญกับเรื่องนี้ โกรธจี๊ดขึ้นมาทันที แต่อันนี้ถ้าหากจะปฏิบัติให้ได้ดีจริง ๆ จะต้องรีบข่มความโกรธนั้นให้ระงับลงโดยพลัน และต้องหาเหตุผลว่าที่เขาทำให้เราโกรธนี่เพราะความไม่รู้ของเขานะ ไม่ใช่เขาจะดูหมิ่น ดูถูก หรือว่าจะยั่วโทสะอะไรเราก็หามิได้ อันนี้แหละครับ พวกตำรวจพวกอำเภอในท้องที่ต่าง ๆ มักจะผจญอยู่ตลอดเวลา อย่างผม

ได้เคยกล่าวเอาไว้ครั้งหนึ่ง เมื่อคราวก่อน ผมเองยังเคยถูกเสมียนอำเภอไล่ไม่ให้เสียภาษี ให้คอย ไล่เลย เพราะแกโกรธเมียมาหรือโกรธผม หรืออะไรผมก็ไม่รู้ แต่ว่าแกไล่ผมเลย อันนี้แหละครับมันทำให้ราษฎรนี่ถ้าไม่เคืองก็กลัว กลัวเจ้านายโกรธ แต่ว่าเดี๋ยวนี้คนมันเจริญขึ้นมาก มันไม่ค่อยกลัวครับ แต่มันเจ็บ ถ้าข้าราชการไปแสดงความโกรธให้เขาเห็น เขานี่แต่ก่อนนี้อาจจะกลัวเดี๋ยวนี้เจ็บ เจ็บแล้วทำอะไรต่อไปอีกเราก็ไม่ทราบ อันนี้แหละที่ต้องระวังอย่างมาก และธรรมะอันนี้จะช่วยเตือนสติเรา ว่าถ้าหากว่าเราจะเกิดโกรธขึ้นเมื่อไหร่ ก็ต้องรีบระงับทันที โดยถือ อโกธะ คือความไม่โกรธ ถือว่าเป็นพันธะที่เราจะต้องไม่โกรธนะครับ ข้อนี้นะครับ

ต่อไป ธรรมะประการที่ ๘ คือ ความไม่เบียดเบียน หมายความว่า ไม่ทำอะไรเป็นการเบียดเบียนอาณาประชาราษฎร มีความกรุณาแผ่ไปในอาณาประชาราษฎรทั้งปวง ภาษาบาลีใช้คำว่า "อวิหิงสา" คือความไม่เบียดเบียน อันนี้นะครับสำหรับเราข้าราชการที่อยู่บนโต๊ะ หรือว่าทำงานอยู่บนโต๊ะทำงานวิชาการ ทำงานอะไรโอกาสที่จะเบียดเบียนมันก็น้อย แต่ว่า ข้าราชการที่ทำงานติดต่อกับประชาชนทุกวันเป็นประจำวัน โอกาสที่จะเบียดเบียนมีมากเหลือเกิน อย่างที่เขาเคยเล่ากันว่า เวลาจะไปย้ายทะเบียนเข้า ทะเบียนออก หรือว่าบัตรประจำตัวอะไรมิทราบ ก็ไปติดต่อท่านเจ้าหน้าที่ ท่านก็มองหน้าเราแล้วก็เฉย ๆ พอเราชักสงสัยว่า เอ๊ะนี่ท่านจะเอาอะไร ท่านก็ยกมือขึ้นยังงี้คล้าย ๆ กับพระห้ามญาติ อันนี้บางคนก็แปลว่า "ห้าบาท" บางคนก็แปลว่า "ห้าสิบ" ถ้าเรื่องใหญ่ ๆ หน่อยก็ "ห้าร้อย" อันนี้แหละครับคือความเบียดเบียนจริงอยู่ คนที่ไม่อยากให้ถูกเบียดเบียนก็มี อยากให้ถูกเบียดเบียนก็มี เพราะจะได้เร็ว ได้ก่อนคนอื่น ได้ประโยชน์ก่อนคนอื่น ตีคู่แข่ง พวกนี้อยากให้ข้าราชการเบียดเบียน ให้ออกปากซักหน่อยซิ จะได้ทูลเกล้าถวาย ผมพูดในที่นี้ หมายถึงถวายข้าราชการนะครับมิใช่ถวายที่อื่น อันนี้แหละครับเป็นหลักธรรมะอันหนึ่ง ซึ่งพระพุทธเจ้าห้ามเรียกห้ามดีกว่า คือการเบียดเบียนคนอื่นนี่ผิด ไม่ถูก เพราะฉะนั้นจึงเป็นหลักปกครองที่ว่า จะต้องไม่เบียดเบียน

เวลานี้ปัญหาเรื่องเบียดเบียนนี่เป็นปัญหาใหญ่ ซึ่งทาง ก.พ. ก็มีส่วนที่จะแก้ปัญหาอยู่ด้วย คือเรื่องเงินเดือนข้าราช ผิดจากข้อเท็จจริง ผิดจากข้อเท็จจริงในเรื่องค่าครองชีพตามหลักเศรษฐกิจ อันนี้เป็นหน้าที่ของพวกเรา ทั้งใน ก.พ. และทั้งที่อื่นจะต้องแก้ไข รัฐบาลท่านก็รู้ และจะต้องแก้ไข แต่แก้ไขมันมิใช่เรื่องง่าย มันก็ต้องค่อยเป็นค่อยไป แต่ว่าถ้าเป็นข้าราชการที่ให้สัตย์แก่ตัวเองว่า จะเป็นข้าราชการที่ดีแล้ว มันก็จะต้องเข้าหลักธรรมะประการที่ ๙ คือความอดทน

พูดมาถึงตอนนี้ ท่านคงอาจจะหัวเราะผมว่า มาสอนให้อดทน อดทน อดทน อดทน ใครจะไปอดอยู่ได้แค่ไหน อย่างไร มันต้องมีขีดจำกัดบ้าง แต่ความจริง ความอดทนนี้เป็นคุณธรรมอันประเสริฐทีเดียว และเป็นการแสดงธาตุแท้ของเราด้วย ว่าเราเป็นคนที่กระดูกสันหลังแข็งพอหรือเปล่า เราเป็นลูกผู้ชายหรือเป็นลูกผู้หญิงที่เข้มแข็งจริงหรือเปล่า

คือความอดทน พระพุทธเจ้าสอนความอดทนคือ "ขันติ" เป็นหลัก ธรรมะประการที่ ๙ มีความอดทนต่อปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความโลภ ความโกรธ ความหลงทั้งหลาย อดทนต่อความลำบากตรากตรำทั้งปวง อดทนต่อถ้อยคำที่จาบจ้วงล่วงเกิน ความอดทนของท่านนี้แพร่ไปทุกอย่าง เมื่อกี้ผมกำลังง้างนกจะพูดเรื่องอดทนว่าเงินเดือนไม่พอแก่ค่าครองชีพ หรือพอก็พอดิบพอดี ไม่มีที่จะเก็บเลย มันต้องอดทนในเรื่องนี้ ในทางจิตใจ ถ้าไม่เช่นนั้นมันจะชักพาให้เราไปหาความพอจากที่อื่น ไอ้ความพอจากที่อื่นนี่เวลานี้กำลังเป็นโรคระบาด โรคร้ายของประเทศชาติ และก็ความไม่ดีข้อนี้มันจะถึงขนาดพาให้ชาตินี้สิ้นไปได้ เหมือนตัวอย่างที่เราเห็นในประเทศข้างเคียงอยู่บ้างแล้ว

เพราะฉะนั้นเรื่องนี้จึงไม่ใช่เรื่องเล็ก ไม่ใช่เรื่องที่ว่าสักแต่ว่าพูด และสักแต่ว่าฟัง แล้วก็ร้องฮื้ ไม่ใช่ แต่ถ้าท่านคิดให้ดี มันเป็นเรื่องลึกซึ้ง คือลึกซึ้งมาก ที่ว่าจะทำให้เราอยู่หรือไป เรื่องนี้เป็นเรื่องลึกซึ้งมาก และเป็นโรคที่แก้ไขยากมากจริง ๆ ถ้าหากว่าเราข้าราชการทุกคน เห็นภัยอันนี้แล้วก็ตั้งจิตที่มั่นคงว่า เราจะมีความอดทน ให้มีขันติตามสมควรแก่กรณี ถ้าเราอดทนไม่ไหวจริง ๆ เราก็ต้องกราบลา

ออกไปหางานที่มันมีผลประโยชน์พอเพียง แต่ถ้าเรายังอยู่ เราต้องอดทน ถ้าไม่อดทนก็ไป ผมเวลาอบรมผู้พิพากษาหลายปีติด ๆ กัน ผมเคยพูดครั้งหนึ่ง ซึ่งผู้พิพากษาผู้ใหญ่ ๆ ยังจำได้ แล้วมาพูดกับผมอยู่บ่อย ๆ ว่า อาจารย์เคยบอก บอกว่า เข้ามาเป็นผู้พิพากษานี้ จะต้องทำตัวเหมือนพระกัมมัฏฐาน กินอยู่แต่พอสมควร มีความอดทนต่อความฟุ้งเฟ้อของคนอื่น ไม่เอาอย่างความฟุ้งเฟ้อของคนอื่น และให้ปฏิบัติตามกรมหลวงราชบุรี พระอาจารย์ที่ท่านสั่งพ่อแม่เราไว้ว่า ท่านพูดกับลูกศิษย์นะว่า ถ้า "เอ็งจะกินเหล้ากินยาข้าไม่ว่า แต่เอ็งอย่ากินสินบน" กรมหลวงราชบุรี ท่านสอนลูกศิษย์ของท่าน ท่านถือว่าท่านเป็นบิดา เป็นพ่อนะฮะ พ่อกับลูกว่า เอ็งจะกินเหล้ากินยาข้าไม่ว่า แต่เอ็งอย่ากินสินบน อันนี้ผมเคยพูดกับท่านผู้พิพากษาหลายท่าน บอกว่าบูรพาจารย์ของเราสอนว่าอย่างนี้ และการที่ผู้พิพากษากินสินบนนี่เป็นบาปมหันต์ ตกนรกโลกันต์ลึกซึ้งทีเดียว เพราะเหตุว่าเขาเดือดร้อนจริง ๆ คู่กรณีที่เราเอียงไปเข้าอีกฝ่ายหนึ่ง แล้วผมจะบอกว่า ถ้าท่านทั้งหลายนี่ เห็นว่าทนไม่ได้ ก็ขอความกรุณาออกไป อย่าอยู่ในแวดวงนี้ ซึ่งจะสร้างทุกข์มหันต์ให้แก่อาณาประชาราษฎร นี่นะครับ มันเป็นสปิริต หรือมันเป็นจิตอันหนึ่งที่เราจะต้องถ่ายทอดเข้าสู่กัน ถ้าเราสามารถถ่ายทอดเข้าสู่กันได้แล้ว ท่านคิดดูเอง ผลจะดีขนาดไหน

ธรรมะประการที่ ๑๐ และเป็นประการสุดท้าย คือ ความไม่ผิด ซึ่งภาษาบาลีเรียก "อวิโรธนะ" ความไม่ผิด อันนี้นะครับ คือท่านว่า จะทำอะไรก็ศึกษาพิจารณา ไตร่ตรองให้มีความรู้ทั่วถึง รอบคอบ เพื่อให้เกิดความไม่ผิดพลาดและให้ถูกต้องในเรื่องทั้งปวง อันนี้เป็นเรื่องละเอียดนิดหนึ่ง แต่ว่าพอเข้าใจได้ ไม่ลำบากนัก คือว่าเราจะทำอะไรนี่ อย่าผลีอย่าผลาม แต่ว่าไม่ใช่เฉะถ่วง อย่าหมกงานอย่าอะไรต่าง ๆ ต้องคิดงาน แต่ว่าคิดให้รอบคอบ คือความไม่ผิด จะทำอะไรก็ต้องศึกษาพิจารณาให้มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ เสียก่อนพอสมควร และมีความรอบคอบ ช่วยให้เกิดความไม่ผิดพลาด และให้เกิดความถูกต้องในเรื่องนั้น ๆ อันนี้เข้าลักษณะของคนดีมีฝีมือ อย่างที่ผมได้เรียนไว้ในครั้งก่อนว่าเป็นคนที่ทำอะไรไม่ผิด

นี่แหละครับเป็นธรรมะ ๑๐ ประการ นะครับ ธรรมะ ๑๐ ประการนี้ ผมเอามาเสนอที่นี่ ไม่ใช่จะบอกคุณทั้งหลายว่าให้เชื่อ เชื่อ เชื่อ เชื่อ เชื่อ เชื่อ หลับหูหลับตาเชื่อ ไม่ใช่อย่างนั้นเลย ผมอัญเชิญธรรมะนี้มา ก็เพื่อจะมาเสนอให้คุณคิด และให้คุณตริตรองเอาเอง ทบทวนเอง วิเคราะห์เองโดยเสรี ให้ดูทีหรือว่าเป็นธรรมะที่จะให้ผลดีแก่เราจริงหรือไม่ และถ้าเรารับมาใส่ไว้ในใจเราได้แล้ว เราจะเป็นคนที่น่ารักน่านับถือขนาดไหน เราจะทำได้หรือไม่ การที่เราจะรับธรรมะเอามาให้ได้ทั้งหมดนี้ บางทีมันก็ยาก แต่ว่าเพียงเรารับมาได้เป็นบางข้อ และค่อย ๆ เพิ่มข้อขึ้นจนครบทั้ง ๑๐ ประการนี้ เราก็สามารถจะทำได้ และ เมื่อเรารับธรรมะทั้งหลายนี่มาไว้ในใจแล้วผลการปฏิบัติของเรา ทั้งกาย ทั้งวาจา ทั้งใจ ก็จะออกมาตามอรรถรสของธรรมะนั้น ๆ ด้วยอัตโนมัติ ด้วยตัวของตัวเอง และเมื่อเช่นนี้เราก็ลองวิเคราะห์ดูว่า ถ้าเราข้าราชการนี่ปฏิบัติตามธรรมะทั้งนี้ได้แล้ว ผลต่ออาณาประชาราษฎร จะเป็นอย่างไร นี่แหละเป็นคำตอบ จะเป็นอย่างไร ซึ่งคำตอบนี้อยู่ที่คุณ และจะเป็นคำตอบที่คุณจะจำไว้ไม่รู้หายเลย ไม่ใช่ผมจะตอบให้ว่าดี ถ้ายังงั้นมันไม่มีความหมายเท่าไหร่ มันเซ็ง มันจืด แต่คุณต้องตอบตัวเองว่ามันดีจริงหรือเปล่า

นี่แหละครับพระพุทธศาสนานี่ ท่านมีลักษณะท้าทายอย่างนี้เสมอทีเดียว คือเป็นแชลเลนจ์ (challenge) อย่างที่ฝรั่งเขาเรียกว่าเป็นแชลเลนจ์คือธรรมะของท่านนี่ เป็นแชลเลนจ์คือท้าให้พิสูจน์ ท้าให้พิสูจน์ด้วยตนเองว่ามันจริงหรือไม่จริง เป็นผลดีหรือไม่ดี นี่นะครับ ซึ่งท่านทั้งหลายก็คงสวดอิติปิโสเป็นกันทุกคนใช่ไหม หรือบางคนไม่เป็นนะฮะ เราสวดแทบทุกคืน แล้วบางทีก็เวลาวันพระวันโกนก็ โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญฺญูหิ ธรรมะของพระองค์นั้นน่ะ เราน้อมนำมาใส่ตัวเราได้เอง เรารู้ได้ด้วยใจของเราเองว่ามันดีหรือไม่ดี เป็นในทัศนะของวิญญูชน โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญฺญูหิ นี่พระพุทธเจ้าสอนเราเข้าสู่ บางทีก็ไม่รู้เรื่องเลย ยกมือไหว้ประหลก ๆ ไป แต่ความจริงเป็นปรัชญาเป็นฟิลอซอฟี (philosophy) อย่างสูงทีเดียว เป็นพุทธปรัชญา ว่าธรรมะทั้งหลายทั้งปวงที่พระตถาคตเจ้าทรงสั่งสอน ผู้ปฏิบัติรู้เองโดยชอบ สัมผัสได้เองว่าธรรมะทั้งหลายเหล่านี้ ให้คุณหรือให้โทษจริงหรือเท็จประการใด

รู้เอง ตอบเอง และก็เซย์เยส (say yes) หรือ เซย์โน (say no) เอาเองเป็นอิสระเสรี นี่เป็นลักษณะเนื้อแท้ของพระพุทธศาสนานะครับ

เพราะฉะนั้นธรรมะทั้ง ๑๐ ประการนี้ กระผมจึงเอามาเสนอท่าน ไม่ใช่เพื่อสอนท่าน แต่จะท้าทายให้ท่านเอาไปคิด เอาไปคิดดู จริงหรือไม่จริง ถ้าปฏิบัติได้จะเป็นผลดีแก่ราษฎรจริงหรือไม่จริง แล้วท่านตอบตัวท่านเอง

ทีนี้เรากลับมานะครับ เราพลิกตัวเราเองเสียให้มาเป็นราษฎรธรรมดาสามัญ ไม่ใช่ ซี ๕ ซี ๖ ซี ๗ ซี ๘ ใหญ่โตมากนะครับ เจ้าขุนมูลนายไม่ใช่ พลิกกลับมาเป็นนาย ก. นาย ข. นาย ค. นาย ง. นาง ส. นาง ก. ข. ค. อะไรก็ได้นะครับ พลิกมาเป็นธรรมดา แล้วเรามาพบ เราต้องมาติดต่อ เราต้องมาร้องไห้ เราต้องมาร้องทุกข์ ต่อเจ้าพนักงาน ต่อนายร้อยเวร ต่อคุณจ่า ต่อท่านปลัด ต่อท่านผู้ว่าฯ เราก็ต้องมาติดต่อบางทีมันก็หนีไม่พ้น อยากจะหนีท่านร้อยโยชน์พันโยชน์ก็หนีไม่พ้น ข้าราชการน่ะบางคนเขาอยากจะหนีร้อยโยชน์พันโยชน์ โรงพัก อำเภอ ไม่อยากขึ้นเลย ภาวนาเลย แต่บางทีมันก็หนีไม่พ้น ก็ต้องขึ้น ถ้าเรามาพบ เรามาติดต่อ แล้วเรามารับการปฏิบัติจากข้าราชการผู้มีธรรมะ ๑๐ ประการนี้ในใจ เราจะรู้สึกอย่างไร เราจะรู้สึกชื่นใจเหมือนท่านปัญญานันท ท่านว่า โดยเราไม่ต้องเสียสิบบาทคาดสินบน ไม่ต้องเสียค่าน้ำร้อนน้ำชาซักสตางค์แดงเดียว แต่ท่านปลัดนี่ ท่านผู้กำกับ ท่านนายร้อยเวรนี่ท่านดีจริง ๆ แฮท่านให้ความยุติธรรมแก่เราจริง ๆ อย่างนี้เราจะรู้สึกยังไง เราต้องรู้สึก บางทีน้ำตาไหลเลยว่า ไม่นึกเลยว่าจะได้รับความเป็นธรรมอย่างนี้ นี่แหละครับ มันเป็นจริงยังงั้นจริง ๆ นะครับ

แล้วก็ราษฎรนี่นะครับ อย่าไว้ใจแกนักนะ เพราะเหตุว่า ส่วนใหญ่นี่แกดีจริงแกอิ๊กนอแร้นต์ (ignorante) หรือว่าแกไม่ค่อยจะรู้อะไรจริง แต่มีอีกบางพวกที่พราวไปด้วยเสน่ห์เชียว คือ ปลิ้น ปล้อน หลอกลวงสารพัด จะเอาประโยชน์ใส่ตนเท่านั้นคนอื่นช่างมัน พวกนี้ชอบเข้ามาหาข้าราชการ ผูกมิตรไมตรี เชิญเลี้ยง ให้ตั๋วหนังฟรีตั๋วรถเมล์ฟรี สารพัด แต่ข้าราชการผู้มีธรรมะทั้งหลายเหล่านี้จะรู้ทันที รู้ทันจนเขาไม่กล้ามาติดต่อ ไม่ใช่ไปเป็นศัตรูกับเขา ไม่ใช่จะเป็นคู่อาฆาต ไม่ใช่ แต่เราไม่ยอมตนให้

เป็นเครื่องมือของเขา นี่แหละครับในต่างจังหวัด แม้แต่ในกรุงเทพ ฯ นี่ก็มีมากมาย บางคนไปฆ่าเขาตาย ตัวอย่างใกล้ ๆ นี่แหละ ผมได้รับทราบมาเลย ฆ่าเขาตายกลางถนนนะ แต่เผอิญคนฆ่านี่เป็นลูกชายของเจ้าของโรงน้ำชา เขาบอกว่า ไม่มีวันหรอกที่เขาจะถูกจับ เขาจะต้องขึ้นศาล ไม่มีทาง อิมพอสซิเบิ้ล (impossible) อิมพอสซิเบิ้ลนี่ผมพูดเองนะ อันนี้แหละครับคือ ผู้มีอิทธิพล แล้วพวกนี้เป็นภัยร้ายแรงแก่สังคม ภัยเท่า ๆ กับพวกโค่นไม้ทำลายป่าเหมือนกัน

นี่แหละครับ พวกเราที่จะต้องไปเผชิญกับพวกนี้ มีทั้งฝ่ายปล้นปล้อน หลอกลวง ทั้งฝ่ายซื่อ เซ่อ และก็โง่ เหมือนกับผมเมื่อตอนเป็นรัฐบาลในสภาเขาบอก ผมยังจำก้องอยู่ในหู สมาชิกคนหนึ่งเป็นดอกเตอร์ลุกขึ้นยืนชี้หน้าผมบอกว่า รัฐบาลนายสัญญานี่ระวังนะอย่าภูมิใจว่าซื่อ เพราะไอ้ดีกรีมันมีนะ คือถ้าซื่อแล้วก็เซ่อ ถ้าเซ่อแล้วก็โง่ โง่แล้วบัดซบทีเดียว นี่ฮะในสภาซึ่งท่านพูดได้โดยเสรี ผมก็มีสิทธิโดยเสรีที่จะอดทนฟัง เพราะฉะนั้นราษฎรธรรมดาก็อาจเหมือนผม คือซื่อ แล้วก็เซ่อ แล้วก็โง่ อันนี้ต้องอาศัยใคร อาศัยข้าราชการผู้มีความเป็นธรรม ที่จะปกปักษ์รักษาป้องกันเขาอย่าให้เขาถูกเป็นเหยื่อของพวก ปล้น ปล้อน หลอกลวง ฉ้อโกง ข้าราชการที่ดี ที่มีความเป็นธรรม จะเป็นผู้พิทักษ์รักษาสิทธิเสรีของผู้ที่ ซื่อ เซ่อ โง่ นี้ได้อย่างดีที่สุด นี่ผมขอเสนอความคิดอย่างนี้

เพื่อให้เป็นหลักฐานให้ปรากฏไว้ในที่นี้ ผมขอเรียนว่าธรรม ๑๐ ประการ ดังที่ผมได้กล่าวมาแล้ว ผมได้ยกขึ้นอ้างโดยมีหลักฐานมั่นคง ไม่ใช่เป็นธรรมะที่เลื่อนลอย เพราะธรรมะทั้ง ๑๐ ประการนี้ พระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้ใน "มหาหังสชาดก" อยู่ในพระไตรปิฎก ฉบับภาษาบาลี ฉบับสยามรัฐ เล่มที่ ๒๘ หน้า ๘๖ เป็นต้นไปเรียกว่า "ทศพิศราชธรรม" คือธรรมะ ๑๐ ประการของพระราชา

เราผู้เป็นข้าราชการ คือเป็นคนของพระราชา และถือเป็นผู้รับใช้ประชาชนก็ย่อมจะอัญเชิญพระธรรมทั้ง ๑๐ ประการนี้ มาใส่ไว้ในใจเรา เพื่อประพฤติปฏิบัติต่ออาณาประชาราษฎรได้ตลอดไป เสมอไป และเมื่อนั้นแหละราษฎรก็จะเจริญ เราก็จะเจริญและประเทศชาติก็จะเจริญรุ่งเรืองสืบไปตลอดกาลนาน.

ขอขอบคุณ

ปกิณกะ

จาก

ห้องพยาบาลพุทธสมาคม หรือ พุทธสมาคมคลีนิค

(๑) ความเป็นมาของห้องพยาบาลพุทธสมาคม

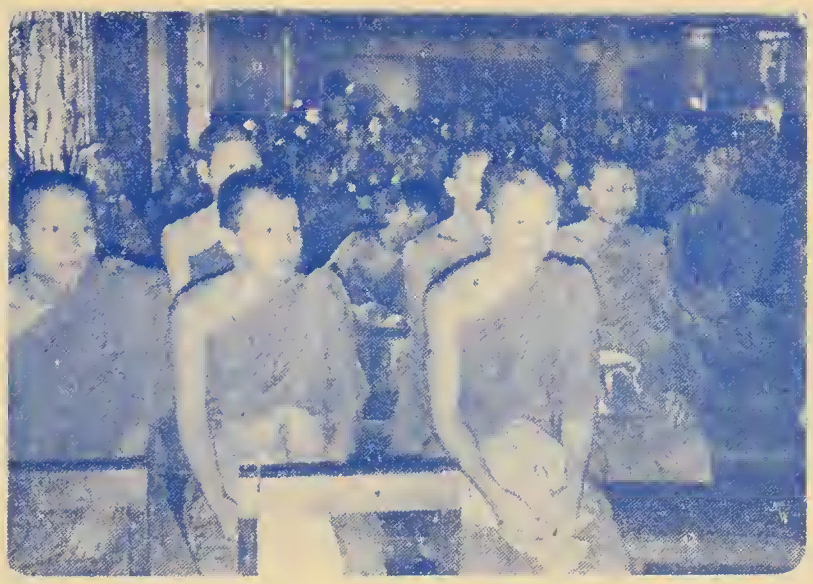
(๒) จากเอกสารของห้องพยาบาลพุทธสมาคม

- ตู้ยาประจำบ้าน
- การตรวจโรคเป็นสิ่งที่พึงปฏิบัติในอันที่จะบำบัด หรือระงับทุกข์เวทนาจากการเจ็บป่วย
- ไตพิการ

(๓) สุขภาพจิตคนสูงอายุ

กิจกรรมของห้องพยาบาลพุทธสมาคม ณ สำนักงาน ฯ และนอกสถานที่ ซึ่งนายแพทย์ ชุบ กาญจนลักษณ์ มีส่วนตั้งขึ้น

ภิกษุสามเณรวัดอินทรวิหาร กำลังฟัง นายแพทย์บรรยายเรื่อง "สุขภาพอนามัยสำหรับภิกษุสามเณร" ระหว่างรอแพทย์ตรวจ รักษา

คลองเตย (ที่ชอบเรียกกันว่าสลัม)

เด็กวัดสระแก้วกำลังรับแจกหนังสือพุทธรักษา และขนม

วัดวิมลมรรคาราม จ. ราชบุรี มีผู้มารับบริการเกือบพันคน

พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ที่มีห้อง
พยาบาลอยู่ในบริเวณนี้ คุณหมอชุบรัก
และเป็นห่วงเป็นใยนักหนา เพราะท่าน
เป็นคนตรัง

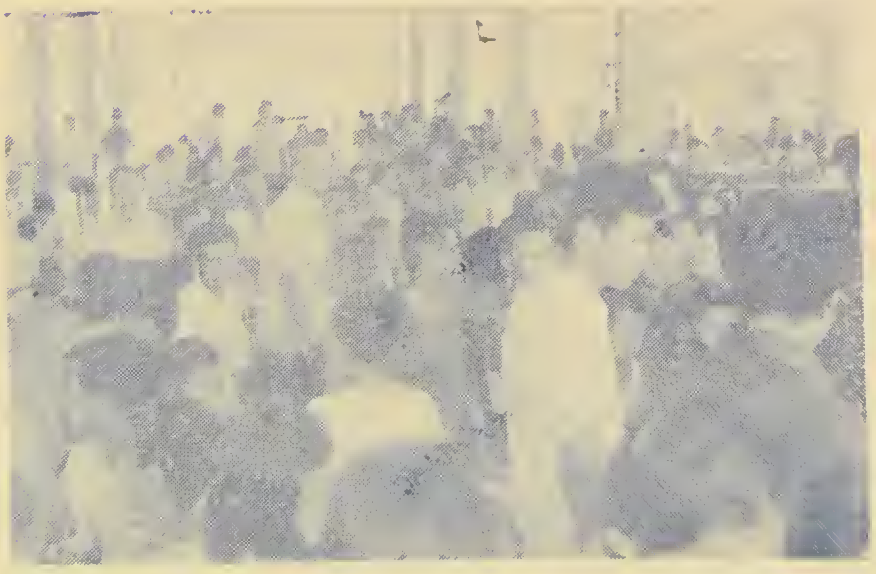
นายแพทย์ และผู้ช่วย ในคลีนิคของพุทธ-
สมาคม พร้อมที่จะบริการภิกษุสามเณร
และประชาชนทั่วไป, คลีนิคที่วิวัฒนาการ
มาจากห้องนี้ ซึ่งมีคุณหมอชุบเป็นแพทย์
เพียงคนเดียว เมื่อ ๑๐ ปีที่แล้ว

รูปที่คุณหมอชุบถ่ายเองในห้องพยาบาล

เด็กวัดสระแก้ว เข้าแถวร้องเพลงสรรเสริญ
พระบารมี (เมื่อแพทย์ตรวจรักษาแล้ว)

นี่ก็เป็นอีกมุมหนึ่งในท้องที่อีกหลาย ๆ แห่ง
ที่ประชาชนมารับบริการฟรี

ความเป็นมาของห้องพยาบาล
ของพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย
ในพระบรมราชูปถัมภ์

เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพ พันเอก นายแพทย์ ชุบ กาญจนลักษณ์ ในวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๒๓ พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ฯ ได้ขอร่วมอนุโมทนาการกุศลกับท่านเจ้าภาพ ด้วยการพิมพ์หนังสือ "ธรรม" เป็นบรรณาการ โดยเล็งเห็นประโยชน์ว่า "การให้ธรรม ชนะการให้ทั้งปวง" ดังที่ท่านผู้อ่านถืออยู่ขณะนี้

เหตุใดพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ฯ โดยคณะกรรมการห้องพยาบาล หรือพุทธสมาคมคลีนิค ได้ร่วมการกุศลครั้งนี้ด้วย ทั้งนี้มีเหตุที่มาอันเนื่องจาก พันเอก นายแพทย์ ชุบ กาญจนลักษณ์ มีส่วนสำคัญยิ่งในการก่อตั้งขึ้น ขอกล่าวย้อนหลังของความเป็นมาโดยย่อ ๆ

เหตุการณ์ครั้งนั้นเกิดขึ้นเมื่อ ๑๐ ปีมาแล้ว

รายงานการประชุมกรรมการพุทธสมาคม ฯ ครั้งที่ ๔/๒๕๑๓
เมื่อวันเสาร์ที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๑๓
ณ สำนักงานพุทธสมาคม ฯ

รายชื่อผู้เข้าประชุม

๑.	นายปุ๋ย โรจนะบุรานนท์	อุปนายก
๒.	นายพันธ์ นัยวิทิต	,,
๓.	นายบุญปลอด วรโชติ	เลขาธิการ
๔.	นายแปลก ศิงฆมานันท์	นายทะเบียน
๕.	นายประภาศน์ อวยชัย	ปฏิคม

๖. ดร. ปรีดี เกษมทรัพย์ บรรณารักษ์
๗. นายจำรูญ เจริญกุล สาราณียกร
๘. น.ต. อ่อน บุญญพันธ์ ร.น. กรรมการธรรมศึกษา
๙. นายยงยุทธ เลอลภ กรรมการเครือสมาคม
๑๐. นายบัญญัติ สุชีวะ กรรมการวิเทศสัมพันธ์
๑๑. นายทวี กลิยพงศ์ กรรมการประชาสัมพันธ์
๑๒. น.ส. อัมพร วัชราภัย กรรมการสังคมสงเคราะห์
๑๓. นายปรีชา พิทักษ์สินากร ภัณฑารักษ์

เริ่มประชุมเวลา ๙.๓๐ น.

เนื่องจากนายสัญญา ธรรมศักดิ์ นายกพุทธสมาคม ฯ มีกิจจำเป็นไม่อาจจะมาประชุมได้ จึงมอบให้อุปนายกปุ๋ย โรจนะบุรานนท์ เป็นประธานในที่ประชุม.

วาระที่ ๑ ฯ ล ฯ

วาระที่ ๒ ฯ ล ฯ

วาระที่ ๓ ฯ ล ฯ

วาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

๔.๑ ประธานที่ประชุมเสนอว่า ได้รับบันทึกจากท่านอุปนายกพันธ์ นัยวิทิต เรื่องการตั้งสถานพยาบาล เพื่อบริการสมาชิกและบุคคลทั่วไปดังนี้

ด้วยความดำริของ คุณศรี อุณหศิริ* และได้ปรึกษาหารือกับกรรมการเจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์รวมทั้งท่านกรรมการอื่นหลายท่าน เห็นว่าควรจัดให้มีการสังคมสงเคราะห์ในการตรวจโรค ให้คำแนะนำในการรักษาโรค และให้การรักษาพยาบาลขั้นต้น อันเป็นการสังคมสงเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของสมาคมขึ้นอีกส่วนหนึ่ง ที่พุทธสมาคม ฯ เราเป็นการกุศล โดยจะจัดทำตามลำดับ และกำลังความสามารถเป็นลำดับไป คือ.—

๑. ให้บริการแก่เจ้าหน้าที่และกรรมการทุกคณะของพุทธสมาคม ฯ กับพระภิกษุสามเณรอาพาธ

---

* ปฏิบัติหน้าที่อุปนายกคนที่ ๔ ในขณะนั้น

๒. ให้บริการแก่สมาชิกในแผนกสงเคราะห์ (ฌาปนกิจ) ของพุทธสมาคม ฯ

๓. ให้บริการแก่สมาชิกของพุทธสมาคม ฯ

๔. ให้บริการแก่ประชาชน (ซึ่งถ้างานนี้ขยายออกไปพอสมควรแล้ว)

ซึ่งทั้งนี้จะได้เริ่มงานตามลำดับหมาย ๑–๒–๓–๔ เป็นลำดับไป

เพื่อให้งานนี้เป็นไปในทางประหยัด มิให้สมาคมต้องมีภาระ จึงได้เชิญ**นายแพทย์ชุบ กาญจนลักษณ์** สมาชิกสามัญตลอดชีพของพุทธสมาคม ฯ ซึ่งเป็นนายแพทย์ข้าราชการบำนาญ เกษียณอายุประมาณ ๓ ปีแล้ว และขณะนี้**เปิดคลินิคถึงการกุศลที่บ้านของตน ข้างวัดชนะสงคราม** มาปรึกษา นายแพทย์ชุบ ฯ ยินดีมากเต็มใจสนับสนุนกิจการส่วนนี้เป็นอย่างดี และยินดีสละเวลามาให้ความร่วมมือตามแต่สมาคมจะเห็นสมควร ซึ่งในชั้นนี้เห็นกันว่าเป็นงานเริ่มต้น และไม่ให้เป็นภาระแก่นายแพทย์ชุบมากนัก ควรจัดให้มีการบริการเฉพาะในวันอาทิตย์ สัปดาห์ละครั้ง ครั้งละ ๓ ชั่วโมง เริ่มงานแต่ ๑๓.๐๐ เป็นต้นไปก่อน

สถานที่ตรวจโรค เนื่องจากขณะนี้เพิ่งเป็นงานเริ่มต้น เห็นกันว่าห้องชั้นล่างที่ตึกสร้างใหม่ ซึ่งจะจัดไว้เป็นโรงพิมพ์ บัดนี้ยังไม่ได้ใช้ จัดเป็นห้องตรวจโรค โดยใช้ฉากกั้นไว้ส่วนหนึ่ง คนที่มารับการตรวจโรคพักอยู่ที่หนึ่ง ส่วนเจ้าหน้าที่หรือกรรมการของพุทธสมาคม ฯ ที่ยินดีช่วยเป็นการกุศลในงาน ใช้อีกส่วนหนึ่งเป็นที่ทำงานได้ ทั้งนี้คุณศรี ได้ตกลงกับคุณบุญปลอด ไว้ว่า หากต้องการใช้สถานที่ทำโรงพิมพ์เพื่อพิมพ์หนังสือเมื่อใด ก็พร้อมจะย้ายห้องตรวจโรคไปที่อื่น แต่จะไปอยู่ที่ใดนั้นแล้วแต่ความเหมาะสมในชั้นโน้น

ของใช้ที่จำเป็นสำหรับห้องตรวจคนไข้ในชั้นนี้ ในชั้นแรกนี้จะจัดให้มีเพียงเตียงตรวจโรค ๑ เตียง สำหรับคนไข้ ๑ เตียงสำหรับพระ ตู้ยาและเวชภัณฑ์ ๑ ตู้ ม่านกั้นในขณะตรวจโรค ๒ ผืน สามอย่างนี้เป็นของต้องหาหรือดัดแปลงของที่มีอยู่แล้วมาใช้ ส่วนโต๊ะเก้าอี้สำหรับคนไข้ได้นั่งพักก็ใช้ของเดิมของพุทธสมาคม ฯ ที่มีอยู่แล้ว อ่างล้างมือซึ่งเป็นของจำเป็นอีกอย่างหนึ่งสำหรับห้องตรวจโรค ก็จะย้ายอ่างล้างมือของเก่าของสมาคม

ซึ่งไม่สู้จะได้ใช้นักจากห้องน้ำที่เรือนชั้นเดียวไปไว้ที่ห้องตรวจโรค โดยต้องทำการติดตั้งใหม่ ซึ่งในชั้นนี้ประมาณไว้ว่าราว ๑๕๐ บาท และเมื่อย้ายห้องตรวจโรคไปแล้วก็เข้าใจว่าจะเป็นของใช้ของเจ้าหน้าที่โรงพิมพ์ต่อไป

ส่วนยาสำหรับรักษาโรคนั้น จะมียาพื้น ๆ ไว้ให้คนไข้ที่ต้องการและให้ซื้อในราคาถูกและได้ยาที่แท้ไปใช้ ทั้งนี้มีช่องทางที่จะติดต่อกับกองโอสถศาลา กระทรวงสาธารณสุข ว่าจะซื้อได้ในราคาถูก แต่ยาที่เป็นอันตรายหรือที่มีราคาแพง หรือยาพิเศษคนไข้อาจจะซื้อหาได้ตามท้องตลาด

ในการดำเนินการในทางกฎหมายนั้น เห็นว่าในชั้นนี้เป็นกิจการภายใน คล้ายกับการปรึกษาหารือระหว่างสมาชิกต่อสมาชิกในการรักษาโรค จึงยังไม่ได้ดำเนินการอย่างไร แต่อย่างไรก็ดี จะได้ศึกษาและปรึกษาหารือกันในเรื่องนี้ต่อไป

จึงขอเสนอให้ที่ประชุมพิจารณา

ที่ประชุมได้พิจารณาแล้ว มีมติเห็นชอบด้วย

แต่ได้ตั้งข้อสังเกตให้ท่านกรรมการผู้รับดำเนินงาน คือ คุณพันธ์ นัยวิทิต คุณศรี อุณหศิริ และคุณอัมพร วัชราภัย ไว้ดังนี้

(๑) หากท่านนายแพทย์ผู้ที่ช่วยเหลือให้ความร่วมมือในปัจจุบัน มีความจำเป็นด้วยประการใด ๆ ก็ตาม ไม่อาจจะมาช่วยงานได้ พุทธสมาคม ฯ จะหาใครมาแทนท่าน เพราะเมื่อจัดทำแล้ว จำเป็นจะต้องจัดให้ตลอดไป

(๒) การจ่ายยา จะจ่ายให้ฟรีโดยไม่คิดเงินเลยนั้น จะเป็นภาระแก่พุทธสมาคม ฯ อยู่มาก แต่ถ้าหากมีผู้บริจาคมาให้ก็ควรจะจ่ายให้โดยไม่คิดเงิน เฉพาะเท่าที่มีผู้บริจาคไว้

ดังนั้น เรื่องการจ่ายยาควรจะพิจารณาว่าจะจัดโดยวิธีใดให้เป็นการเหมาะสม

(๓) การแจ้งการบริการแก่สมาชิก น่าจะไม่ควรแยกเป็นสมาชิกฌาปนกิจหรือสมาชิกสามัญที่มิได้เป็นสมาชิกฌาปนกิจ เพราะจะทำให้เกิดการลักลั่นกัน ควรจะแจ้งรวม ๆ กันไป

(๔) ควรจะบริการเฉพาะสมาชิกของพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ฯ ขณะนี้ก่อนเท่านั้น แต่ก็มีปัญหาว่า ถ้ามีบุคคลภายนอกมาด้วยจะทำประการใด

(๕) ท่านนายกได้บันทึกเป็นข้อสังเกตไว้ว่า ควรจะจัดการให้เรียบร้อยก่อนคือการตั้ง clinic ทั้งนี้เราจะต้องขออนุญาตใครหรือไม่

หลังจากวันลงมติในที่ประชุม ให้จัดตั้งห้องพยาบาลได้แล้ว ข้อสังเกตของที่ประชุมคณะกรรมการ ฯ ก็ได้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

ข้อสังเกตข้อที่ (๑) เรื่องแพทย์, ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๐ คือปีนั้นเอง หลังจากมีมติให้ตั้งห้องพยาบาลได้เพียงเดือนเศษ ก็ได้มีนายแพทย์ท่านหนึ่ง คือนายแพทย์ ร.อ. ไวทย ชินะโชติ ได้มีจิตศรัทธาขอสมัครเข้ามาร่วมงานเพิ่มขึ้นอีก ๑ ท่าน และปัจจุบันได้มีนายแพทย์มาร่วมงานอีกมากท่านเป็นประจำ

ข้อสังเกตข้อที่ (๒) เรื่องยา, ผู้ที่นำยามาเป็นคนแรก และไม่ใช่นำมาเพียงขวด ๒ ขวด แต่ได้นำมากว่า ๑๐ ชนิด สามารถจะใช้ไปได้ประมาณ ๓ เดือน คือ ท่านนายแพทย์ชุบ กาญจนลักษณ์ นั่นเอง และก็ขนมาให้ทุกเดือน ดังนั้นจึงมีโอกาสจ่ายยาให้พระภิกษุ สามเณร และสมาชิกได้โดยไม่คิดเงิน จนทุกวันนี้ก็มียาจ่ายให้เปล่า เพราะมีผู้มีจิตศรัทธาบริจาคให้ เป็นเงินบ้าง เป็นยาบ้าง ตลอดมา จึงถือว่าท่านนายแพทย์ชุบ ฯ เป็นผู้ตอกเข็มรากฐานแต่เริ่มต้นไว้แข็งแรงจนทุกวันนี้

ข้อสังเกตข้อที่ (๓) และ (๔) เรื่องผู้มีสิทธิได้รับบริการ, เมื่อเริ่มใหม่ ๆ คงขอรับบริการเฉพาะพระภิกษุสามเณร และสมาชิกของพุทธสมาคมเท่านั้น แต่ก็ปรากฏว่ามีบุคคลภายนอกเมื่อทราบเข้า หรือสมาชิกพามา ก็ให้การตรวจรักษาเป็นอย่างดีเช่นเดียวกัน

ปัจจุบันได้เปิดบริการโดยไม่กำหนดว่าเป็นสมาชิกหรือไม่ และไม่เรียกร้องค่าตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น โดยปฏิบัติงานในวันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา ๑๓.๓๐ น. จนถึง ๑๕.๐๐น.

ณ สำนักงานของพุทธสมาคม ยิ่งกว่านั้นยังได้ปฏิบัติงานนอกสถานที่ในวันสำคัญของชาติด้วย ในท้องถิ่นชนบทและท้องที่ทุรกันดาร เป็นประจำทุกปี

ข้อสังเกตข้อที่ (๕) การขออนุญาตจัดตั้งตามกฎหมาย เรื่องนี้ได้ยื่นขออนุญาตจากกระทรวงสาธารณสุข และได้รับอนุญาตให้ตั้งเป็นสถานพยาบาลได้ เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๑๓ คือปีเดียวกันนั้นเอง ตามประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๗ ตอนที่ ๑๑๔ วันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ นับว่าเป็นความกรุณาของทางราชการอย่างยิ่ง

ตลอดระยะเวลา ๑๐ ปี ท่านนายแพทย์ชุบ กาญจนลักษณ์ มิได้ทอดทิ้งกิจการงานห้องพยาบาล หรือปัจจุบันเรียกชื่อว่า "พุทธสมาคมคลีนิค" แม้สุขภาพของท่านไม่สู้จะสมบูรณ์นักในระยะหนึ่ง ท่านก็มาอยู่เสมอ และโดยที่ท่านเป็นผู้นำที่ดี ทำงานอย่างจริงจังและจริงใจ มีนิสัยโอบอ้อมอารี สร้างความรักใคร่แก่ผู้ได้รู้จัก จึงทำให้กิจการห้องพยาบาลได้รับความเกื้อกูลจากสมาชิก และจากท่านนายแพทย์ทั้งหลายเป็นอันมาก ทำให้กิจกรรมสังคมสังคมสงเคราะห์ด้านนี้ของพุทธสมาคม ฯ เจริญอย่างรวดเร็ว และได้รับความสนใจจากประชาชนโดยทั่วไปมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้ว่าเพียงในรอบปี พ.ศ. ๒๕๒๒ มีผู้มาขอรับบริการถึง ๕๒๗๕ ราย จากการปฏิบัติงานตามปกติ ณ สำนักงานของพุทธสมาคมและนอกสำนักงานโดยหน่วยแพทย์เคลื่อนที่จำนวน ๑๒ ครั้ง

เมื่อวันที่ ๑๑–๒๐ เมษายน ๒๕๒๓ ห้องพยาบาลพุทธสมาคมได้จัดงานเพื่อหาทุนในการรักษาพยาบาลพระภิกษุสามเณร อาพาธ และประชาชนในท้องถิ่นชนบท ณ ศูนย์พาณิชย์กรรม กรมพาณิชย์สัมพันธ์ สี่แยกคอกวัว กรุงเทพ ฯ ท่านศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ ได้กล่าวเปิดงาน มีความตอนหนึ่งเป็นที่น่าประทับใจว่า :–

"ในพระพุทธศาสนานั้น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ว่า "**อโรคยา ปรมาลาภา**" คือ ความไม่มีโรคเป็นลาภอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นความจริง เพราะความไม่มีโรคเป็นลาภอันสำคัญ และเป็นลาภยิ่งกว่าลาภทั้งหลาย เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น เพราะคนทั้ง

หลายที่จะปฏิบัติตนก็ดี ประกอบกิจการงาน ประกอบอาชีพก็ดี หรือทำกิจการให้เกิดลาภผลเจริญในอาชีพของตนได้ ก็ด้วยอาศัยความไม่มีโรคเป็นเบื้องต้น แม้ในกิจการอื่น ๆ เช่นการปฏิบัติในทางพระศาสนา เช่น พระภิกษุสามเณร รวมทั้งอุบาสก อุบาสิกาด้วย ก็สะดวกเท่าบุคคลผู้ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ หากมีโรคภัยเบียดเบียนอยู่เนือง ๆ แล้วก็ยากที่จะประกอบกิจการงานให้สำเร็จผลเป็นลาภ หรือเป็นความได้ประการอื่น ๆ ตลอดจนถึงตั้งตนไว้โดยชอบทั้งในทางโลกและทางธรรม ผู้ไม่มีโรคภัยจึงจะสามารถให้สำเร็จประโยชน์ในกิจการอื่น ๆ ได้โดยทั่วไป เพราะฉะนั้น ความไม่มีโรคจึงจัดว่าเป็นลาภอันสำคัญยิ่งกว่าลาภทั้งหลาย เป็นที่ปรารถนาของบุคคลทั่วไปในโลกนี้ทุกเพศ ทุกชั้น ทุกวัย

การที่ท่านทั้งหลายได้ร่วมใจกัน ขจัดความไม่มีโรคภัยไข้เจ็บแก่ผู้อื่น จะเป็นด้วยการแนะนำรักษาสุขภาพอนามัย คือทางที่เว้นจากเหตุอันจะเป็นทางนำมาแห่งโรคภัย นับว่าเป็นผู้ที่สร้างความเจริญแก่ผู้อื่น คือเป็นผู้ประกอบด้วยความเมตตา กรุณา บำบัดความทุกข์ภัยไข้เจ็บของบุคคลทั้งหลาย แม้ช่วยชักชวนบุคคลอื่น ให้ประกอบบุญกุศลในการรักษาพยาบาลก็ตาม ก็นับว่าเป็นผู้ที่ได้แผ่เมตตาจิต ไปช่วยให้บุคคลอื่นพ้นจากทุกข์ทั้งสิ้น การอบรมจิตให้เป็นผู้ตั้งอยู่ในความเมตตากรุณาอยู่เป็นปกตินี้นั้น ในทางพระพุทธ–ศาสนาสรรเสริญว่าเป็นผู้เจริญแล้ว และถือว่าท่านทั้งหลายได้สร้างทานบารมี สมควรแก่เหตุทุกประการ จึงขออนุโมทนาสาธุการเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการดำเนินงานในด้านนี้ จะได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากบุคคลทั่ว ๆ ไป เพราะกำลังคนเป็นกำลังอันสำคัญของชาติบ้านเมืองอย่างยิ่ง จึงขอกล่าวย้ำอีกครั้งหนึ่งว่า หากทุกคนไร้ซึ่งโรคภัยไข้เจ็บแล้ว ก็สามารถทำกิจการต่าง ๆ ด้วยกำลังกาย และกำลังความคิด ให้เกิดลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ทรัพย์สมบัติ บริวาร ตามความปรารถนาได้สำเร็จ อันเป็นความเจริญของบ้านเมือง ในทางธรรมก็เป็นการช่วยให้พระภิกษุสามเณรสามารถบำเพ็ญสัมมาปฏิบัติประพฤติกุศลกัลยาณวัฒ ได้ศรัทธาเลื่อมใส สติปัญญาในพระพุทธศาสนาได้เต็มที่ เป็นการสร้างความมั่นคง ดำรงมั่นแห่งพระพุทธศาสนา ให้สถาพรตลอดกาลนาน”

ฉะนั้น กิจกรรมที่ท่านพันเอกนายแพทย์ชุบ กาญจนลักษณ์ ได้ร่วมสร้างไว้ จึงเป็นผลที่น่าภาคภูมิใจ ควรแก่การสรรเสริญ เป็นประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ ผู้เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกัน เหมือนกันทั้งหมดทั้งสิ้น

ก่อนที่ท่านจะถึงแก่กรรม กรรมการของพุทธสมาคม ฯ ไปเยี่ยมท่านที่โรงพยาบาล ท่านเอ่ยถามถึงห้องพยาบาลของพุทธสมาคม เมื่อทราบว่าได้ดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อย ใบหน้าของท่านสดชื่น แสดงให้เห็นว่า ท่านมีปีติในงานกุศลที่สร้างมา เริ่มต้นสร้างงานก็ตั้งใจด้วยความศรัทธา และปีติในศรัทธานั้น แม้ขณะไปปฏิบัติงานก็มีความปีติด้วยศรัทธาอย่างจริงใจ เมื่อนึกถึงครั้งใดแม้เจ็บป่วยลุกไม่ไหว ก็มีปีติในศรัทธานั้น ๆ

ดังนั้น แม้ท่านสิ้นชีวิตไปแล้ว

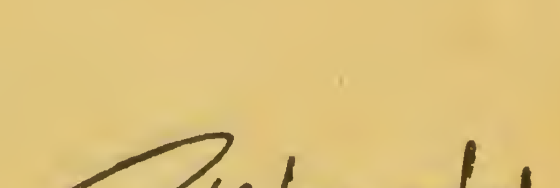
"ปุญฺญํ สุขํ ชีวิตสงฺขยมฺหิ"

บุญนำสุขมาให้เมื่อสิ้นชีวิต (ธบ. ๗)

ความสุขของคนเรานั้นไม่ได้อยู่ที่การมีอำนาจเหนือคนอื่น ไม่ได้อยู่ที่มีเงินทองมาก ๆ

บรรดาทรัพย์สินทั้งปวงเมื่อสิ้นชีวิต คนเราต้องทอดทิ้งไว้ในโลกนี้ แม้แต่ร่างกายของตนเอง บุญกุศลเท่านั้นที่จะตามไปให้ผลในชาติหน้า ความรู้สึกว่าตนมีบุญได้สร้างไว้จะเกิดขึ้นครั้งหนึ่งขณะจิตจะออกจากร่าง และทำให้ผู้นั้นตายอย่างเป็นสุข

ท่านนายแพทย์ชุบ กาญจนลักษณ์ ท่านก็อยู่ในบุคคลดังกล่าวข้างต้นนี้ เพราะท่านสะสมบุญมาโดยตลอดในขณะที่มีชีวิตอยู่.

ตู้ยาประจำบ้าน

หลาย ๆ ท่านคงเคยมีปัญหาว่าจะเลือกซื้อยาชนิดใดไว้ประจำตู้ยาในบ้านดี สำหรับเวลาเจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นครั้งคราว ซึ่งไม่จำเป็นต้องพบแพทย์ เช่น ปวดหัว ตัวร้อน เป็นไข้หวัด ไอ หรือมีไว้เพื่อบรรเทาอาการก่อนไปพบแพทย์ในกรณีที่เกิดเจ็บป่วยยามวิกาล เป็นต้น

ยาสามัญประจำบ้านคืออะไร

ตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้กำหนดยาแผนปัจจุบัน ๔๙ ขนาน เป็นยาสามัญประจำบ้าน ยาสามัญประจำบ้านที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม ใช้ชื่อว่า "ยาตำราหลวง" ถ้าผลิตโดยโรงงานเอกชนอื่นขนานหนึ่ง ๆ ก็มีชื่อเรียกต่าง ๆ กันไปตามที่ผู้ผลิตได้ขอขึ้นทะเบียนตำรับไว้กับกระทรวงสาธารณสุข ยาเหล่านี้หาซื้อได้ตามร้านขายยาทุกประเภท ส่วน "ยาตำราหลวง" บุคคล หรือร้านค้าจำหน่ายได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาตขายยาตามกฎหมาย จึงหาซื้อยาตำราหลวงได้ทั่วไป ราคาก็ถูกมาก บางคนเข้าใจผิดคิดว่า การที่กฎหมายยอมให้ยาตำราหลวงจำหน่ายได้ทั่วไปโดยไม่ต้องมีใบอนุญาตขายยานั้น แสดงว่ายาเหล่านั้นเป็นยาอ่อน ไม่กินปุ๊บหายปั๊บเร็วทันใจ หรือกินแล้วไม่ซู่ซ่า, ที่จริงแล้ว ยาสามัญประจำบ้านหรือยาตำราหลวงก็มีความแรง และประสิทธิภาพพอ ๆ กับยาอื่น ๆ เหมือนกัน แต่การที่กฎหมายยอมให้ขายได้ทั่วไป ก็เพื่อให้บริการแก่ชาวบ้านได้อย่างทั่วถึงทุกท้องที่ เพราะพิจารณาเห็นแล้วว่ายาเหล่านี้จำเป็นเพื่อบรรเทาอาการเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในชนบทไกลหมอ

ยาอะไรบ้างที่ควรมีไว้ในตู้ยา

๑. ยาลดไข้แก้ปวด ตัวที่แนะนำคือ แอสไพริน ซึ่งเป็นยาลดไข้แก้ปวดที่ได้ผลดี และใช้กันมานานแล้ว ราคาก็ถูกมาก ปัญหาที่เกิดขึ้น แอสไพรินทำให้คลื่นไส้อาเจียน และถ้าใช้ติดต่อกันเป็นเวลานานอาจทำให้มีเลือดออกในกระเพาะได้ จึงมีคำเตือนว่า อย่ารับประทานแอสไพรินเวลาท้องว่าง ให้รับประทานหลังอาหารทันที หรือจะดื่มนม น้ำข้าว ให้ช่วยเคลือบกระเพาะไว้ก่อนก็ได้ ในกรณีที่หาอะไรไม่ได้เลย ให้ดื่มน้ำตามลงไป ๑–๒ แก้ว น้ำจะช่วยลดอาการระคายเคือง และยังช่วยให้แอสไพรินออกฤทธิ์ลดไข้แก้ปวดได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

สำหรับยาลดไข้แก้ปวด เอพีซี หรือยาเม็ดสีชมพู ซึ่งเป็นส่วนผสมระหว่างแอสไพริน พีนาเซติน และคาเฟอีน นั้น ไม่แนะนำให้ใช้ เพราะฤทธิ์ในการลดไข้แก้ปวดก็พอ ๆ กับแอสไพรินตัวเดียว แต่ราคาแพงกว่า ซ้ำยังอาจเกิดพิษจากตัวยาพีนาเซตินได้อีก ถ้าใช้ติดต่อกันนาน ๆ

ผู้ที่เป็นโรคกระเพาะ หรือมีแนวโน้มที่จะเป็น ขอแนะนำให้ใช้ ทาราเซทตามอล เป็นยาลดไข้ แก้ปวดแทนแอสไพริน

ยาลดไข้สำหรับเด็กอาจใช้แอสไพริน หรือพาราเซทตามอล ก็ได้แล้วแต่สะดวก แต่อย่าลืมแบ่งขนาดรับประทานให้เหมาะ เช่นอาจจะเป็นหนึ่งส่วนสี่ หรือครึ่งหนึ่งของที่ผู้ใหญ่รับประทาน ให้รับประทานทุก ๔–๖ ชั่วโมง อย่าให้ถี่จนเกินไป เพราะเด็กอาจได้รับยาเกินขนาด เกิดการสะสมของยาจนถึงจุดอันตรายได้

ข้อควรคำนึงในการใช้ยาลดไข้แก้ปวดแอสไพริน

๑ เด็กอายุต่ำกว่า ๑ ขวบไม่ควรใช้

๒ เด็กที่มีไข้สูง ตัวร้อนจัด และสงสัยว่าจะเป็นไข้เลือดออก ห้ามใช้แอสไพรินเป็นยาลดไข้

๓. อย่ารับประทานเวลาท้องว่าง

๔. ขนาดรับประทานที่จะไม่เกิดพิษ แต่ละครั้งที่ให้ยาควรเว้นช่วงห่างประมาณ ๔ ชั่วโมง (แอสไพริน ๑ เม็ด มีตัวยา ๓๒๕ มิลลิกรัม)

– เด็กอายุ ๑–๒ ขวบ รับประทานครั้งละ ๗๕–๑๐๐ มิลลิกรัม ไม่เกินวันละ ๔ ครั้ง

– เด็กอายุ ๓–๕ ขวบ รับประทานครั้งละ ๒๒๕–๓๐๐ มิลลิกรัม ไม่เกินวันละ ๓ ครั้ง

– เด็กอายุ ๖–๑๒ ขวบ รับประทานครั้งละ ๓๐๐ มิลลิกรัม ไม่เกินวันละ ๔ ครั้ง

๕ ในผู้เป็นโรคกระเพาะ หรือเคยมีอุจจาระเป็นสีดำคล้ำ ไม่ควรใช้แอสไพรินเป็นยาลดไข้แก้ปวด

๖. ห้ามใช้ในหญิงมีครรภ์ หญิงมีครรภ์ที่มีอาการปวดหัวตัวร้อน ควรใช้ "พาราเซทตามอล" จะดีกว่า

๒. ยาแก้ไอน้ำดำ (brown mixture) มีทั้งที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม และโรงงานเอกชนอื่นให้เลือกตามชอบใจ หรืออาจใช้ยาขับเสมหะแก้ไอ "แอมมอนคาร์บ–วิท–สควิล (Ammon carb et Squillae)" ขององค์การเภสัชกรรม ซึ่งเป็นยาแก้ไอที่ใช้กันมานาน และยังใช้ได้ผลมาก ข้อสำคัญราคาถูกมากด้วยไม่จำเป็นต้องหาซื้อยาแก้ไอของนอกให้เปลืองเงิน ทั้งยาแก้ไอน้ำดำ และยาแก้ไอ "แอมมอนคาร์บ–วิท–สควิล" ต่างก็มีทิงเจอร์ฝิ่นการบูนเป็นส่วนผสมซึ่งใช้ระงับอาการไอได้ดี

เมื่อกล่าวถึงยาแก้ไอ ขอแนะนำว่า "อย่าจิบยา" โดยดูดจากขวดทุกครั้งที่ไอดังที่หลาย ๆ ท่านนิยมทำเช่นนั้น เพราะนอกจากจะทำให้เชื้อโรคจากปากและคอลงไปปนเปในขวดยาแล้ว ขนาดยาที่ได้แต่ละครั้งก็ไม่แน่นอน เพราะคนเราจิบเล็กจิบใหญ่ไม่เท่ากัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นยาแก้ไออย่างแรงชนิดที่มีโคดีอีน (Codeine) อยู่ด้วยถ้าจิบอึกใหญ่ไปจะทำให้ง่วงนอน มึนงงมาก จึงควรใช้ช้อนตวงยารับประทานแต่ละครั้งให้ขนาดยาแน่นอนและเท่ากันทุกครั้ง และควรเว้นช่วงห่างทุก ๔ ถึง ๖ ชั่วโมง ไม่ใช่ทานยาทุกครั้งที่ไอ อาจได้ยาเกินขนาดไป และเป็นอันตรายได้

๓. ยาแก้ท้องเดินเกาลิน (Kaolin Mixture) ยานี้เป็นยาน้ำแขวนตะกอนก่อนใช้ควรเขย่าขวดให้ยากระจายตัวทั่ว ๆ กัน ตัวยาจะทำหน้าที่ดูดซับสารพิษที่ทำให้ท้อง

เดิน และช่วยให้อุจจาระเป็นก้อนแข็งขึ้น ปกติจะใช้ยานี้ร่วมกับยาเม็ดซัลฟากัวนิดิน (Sulfaguanidine) หรือยาเม็ดธาลีลซัลฟาไธอาโซล (Phthalylsulfathiazole) ซึ่งทั้งสองตัวหลังเป็นยาฆ่าเชื้อ จึงใช้ในกรณีที่มีอาการท้องเดิน ถ่ายอุจจาระเป็นมูก มีอาการปวดท้อง ปัจจุบันเชื่อว่ายาธาลีลซัลฟาไธอาโซลใช้รักษาอาการท้องร่วงได้ดีกว่ายาซัลฟา-กัวนิดิน และราคายังถูกกว่าอีกด้วย

เวลารับประทานยาซัลฟาทั้งสองตัวนี้ ควรดื่มน้ำตามไปด้วยมาก ๆ เพื่อป้องกันการตกตะกอนของยาในไต

นอกจากนี้ยาแก้ท้องเดิน ปวดท้อง อีกขนานหนึ่งที่นิยมใช้กันมานานแล้ว คือ "ทิงเจอร์ฝิ่นการบูน" มีตัวยาสำคัญคือ ฝิ่น ซึ่งออกฤทธิ์ระงับปวด ช่วยให้กระเพาะและลำไส้คลายตัวไม่หดเกร็ง และบีบตัวน้อยลง จึงช่วยบรรเทาอาการปวดหลัง ท้องเดินได้ อย่างไรก็ตามไม่ควรใช้ยานี้ในเด็กเล็ก หรือในคนชรา ยานี้มีฝิ่นอยู่ด้วย จึงอาจติดยาเสพติดได้ถ้าใช้บ่อย ๆ และติดต่อกันนาน ๆ

๔. ยาธาตุน้ำแดง (Stomachic Mixture) เป็นยาที่ช่วยลดอาการท้องอืดเฟ้ออาหารไม่ย่อย ผู้มีอาการอืดอัดแน่นหน้าอกหลังอาหารเสมอ ๆ ควรรับประทานยานี้ก่อนอาหาร เพื่อป้องกันไว้ก่อน นอกจากนี้ ในยาธาตุน้ำแดงยังมีตัวยาหลายอย่างช่วยให้เจริญอาหาร รับประทานก่อนอาหารจะช่วยให้รับประทานอาหารได้มากขึ้น

๕. ยาใส่แผลสด (Thimerosal Tincture) มีตัวยา ๐.๑% ในแอลกอฮอล์ ๕๐% ต้องเก็บไว้ในขวดกันแสงสีชา ไม่ควรวางไว้ในที่ ๆ แสงแดดส่องถึง เพราะยาจะเสื่อมคุณภาพ ปัจจุบันนิยมใช้ Thimerosal tincture กันมากขึ้นแทนทิงเจอร์ไอโอดีน เพราะทิงเจอร์ไอโอดีน ซึ่งมีไอโอดีน ๒.๕ % ในแอลกอฮอล์ ๙๐ % ทำให้แสบมาก โดยเฉพาะถ้าราดใส่แผลสด จะระคายเคืองบาดแผลที่มีอยู่ ทำให้แผลยิ่งหายช้า

สำหรับยาแดงและยาเหลืองที่สมัยหนึ่งนิยมใช้กันมากนั้น ปัจจุบันความนิยมเสื่อมลง เพราะมีฤทธิ์ฆ่าเชื้ออ่อน และก่อให้เกิดการแพ้ได้ในบางคน โดยเฉพาะถ้าบริเวณทายาถูกแสงแดดจะยิ่งแพ้มากขึ้น

๖. แอลกอฮอล์ล้างแผล ควรซื้อ รับบิ้งแอลกอฮอล์ (Rubbing alcohol) เป็นแอลกอฮอล์ซึ่งแต่งสีฟ้าขององค์การเภสัชกรรม ประกอบด้วย ๗๐ % เอทธิลแอลกอฮอล์ (Ethyl Alcohol) กับอซีโทน (Acetone) เล็กน้อย ซึ่งระเหยเร็ว ช่วยให้เย็นสบายเวลาเช็ดแผล ตามท้องตลาดมักมี เมทธิลแอลกอฮอล์ (Methylalcohol) บรรจุขวดและติดฉลากว่า เป็นแอลกอฮอล์ล้างแผล ไม่ควรซื้อมาใช้เป็นอันขาด เพราะอันตรายมาก ถ้าเกิดมีผู้ดื่มเข้าไป หรือเก็บไว้ในที่ที่เด็กเอื้อมถึง และดื่มเข้าไป มันจะทำลายประสาทตา ทำให้ตาบอดได้ เมทธิลแอลกอฮอล์นี้ราคาถูก และมักถูกนำมาใช้ปลอมแทนเอทธิลแอลกอฮอล์ เช่นใส่ในผ้าเย็น ทำสเปรย์ฉีดผม ทำสเปรย์หอมฉีดห้อง เป็นต้น ซึ่งเป็นอันตรายมาก เมื่อไม่นานมานี้เองมีข่าวเกรียวกราวที่มีผู้นำเมทธิลแอลกอฮอล์มาทำเป็นเหล้าเลี้ยงฉลองดื่มกัน ซึ่งจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ในครั้งนั้น ได้มีผู้เสียชีวิต และสูญเสียดวงตาด้วยกันนับสิบ

๗. ขี้ผึ้งวิทฟีลด์ (Whitfield's Ointment) สำหรับทารักษากลาก ซึ่งอาจขึ้นตามลำตัว แขนขา ที่สำคัญคือ ใช้ทารักษา "โรคน้ำกัดเท้า" หรือ "ฮ่องกงฟุต" ได้ โรคนี้มักเกิดกับผู้ที่ต้องเดินลุยน้ำ หรือเท้าต้องแช่น้ำสกปรกบ่อย ๆ ถ้าล้างทำความสะอาดไม่ดี เชื้อราก็ชอบที่จะอาศัยบริเวณซอกนิ้วเท้าเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ เจ้าของอวัยวะส่วนนั้นก็จะเกิดอาการคันมาก หนังตรงง่ามนิ้วเท้าจะยุ่ยและลอกออก คนที่นิ้วเท้าบีบชิดมากโดยธรรมชาติ มักจะเป็นฮ่องกงฟุตบ่อย เพราะน้ำชอบขังบริเวณนั้น ต้องหมั่นเช็ดง่ามนิ้วเท้าให้แห้งเสมอ

ขี้ผึ้งวิทฟีลมีตัวยาที่ทำให้หนังบริเวณที่มีเชื้อราเจริญอยู่ยุ่ย และหลุดลอกออก และมีตัวยาฆ่าเชื้อราเป็นส่วนผสมอยู่ด้วย เวลาทาถ้าหนังยุ่ยออก ให้ลอกออกเสียก่อน (แต่ระวังอย่าลอกออกจนเป็นแผล) แล้วจึงทาขี้ผึ้งวิทฟีล จะช่วยให้ยาออกฤทธิ์ดีขึ้น และหายจากโรคเร็วขึ้น

การเก็บยาที่ถูกต้องควรทำเช่นใด

ยารับประทานทุกชนิด ควรเก็บไว้ในขวดที่ปิดสนิท ควรแยกชั้นเก็บระหว่าง

"ยารับประทาน" และ "ยาภายนอก" ไม่ควรเก็บยาในที่ชื้น หรือในที่ร้อน แดดส่องถึง เพราะจะทำให้ยาเสื่อมคุณภาพเร็วขึ้น

ยาแอสไพริน ที่กล่าวข้างต้นต้องระวังอย่าให้ชื้น เพราะความชื้นจะเร่งให้ยาสลายตัวเร็วขึ้น เกิดกลิ่นเปรี้ยว มีผลึกวาว ๆ เกาะอยู่บนผิวของเม็ดยา ซึ่งจะให้ผลการรักษาลดลง และยิ่งระคายกระเพาะมากขึ้น

ถ้าลืมกินยามื้อหนึ่ง ควรรวบยอดไปรับประทานในมื้อต่อไปหรือไม่ ถ้าไม่รวมยอดจะทำให้ได้ยาน้อยเกินไปหรือไม่

ถ้าลืมกินยามื้อหนึ่ง ควรรับประทานทันทีที่นึกได้ แต่ไม่ควรเพิ่มเป็นสองเท่าในมื้อต่อไป เพราะอาจทำให้ได้รับยาเกินขนาดได้ ทางที่ดีพยายามอย่าลืมรับประทานยาให้บ่อยนัก เพราะถ้าระดับยาในเลือดสูง ๆ ต่ำ ๆ ผลการรักษาก็ไม่คงที่ โดยเฉพาะถ้าเป็นยาฆ่าเชื้อ ยาปฏิชีวนะ ถ้าระดับยาไม่สม่ำเสมอ โรคก็จะหายช้าลง

เมื่อพูดถึงยาปฏิชีวนะ ขอแนะนำวิธีการรับประทานที่ถูกต้อง และจะได้ผลดีมาก คือ ควรเว้นช่วงการรับประทานยาแต่ละครั้งให้สม่ำเสมอ เช่นทุก ๔ หรือ ๖ ชั่วโมง และควรกินตอนท้องว่าง เพื่อให้ยาถูกดูดซึมเข้ากระแสเลือดได้ดี ทั้งนี้เพื่อรักษาระดับยาในเลือดให้คงที่ การฆ่าเชื้อจะได้ผลดี

เมื่อกินยาแล้ว เกิดอาการผิดปกติขึ้น เช่น รู้สึกแน่นหายใจไม่ออก คันตามผิวหนัง มีผื่นขึ้น ควรทำอย่างไร

การแพ้ยาอาจแสดงออกได้หลายอย่าง อาจเกิดขึ้นทันทีที่ยาเข้าสู่ร่างกาย เช่น ฉีดเพนนิซิลินแล้วช็อคคาเข็ม ถ้าแก้ไขไม่ทันก็ตายไปตามระเบียบ เนื่องจากหลอดลมเกร็งตัว หายใจไม่ออก ตัวเขียว การแพ้ยาในลักษณะนี้ คนไข้กลัว และรู้ เพราะเกิดขึ้นทันทีทันใด แต่การแพ้ยาอีกลักษณะหนึ่ง คือ การแพ้ยาที่แสดงออกอย่างช้า ๆ เช่น กินยานั้นไป ๔–๕ วันแล้วอาการจึงปรากฏ เช่นมีผื่นแดงเป็นจ้ำ ๆ เป็นลมพิษคัน มีไข้ หรือมีเม็ดพองใส ๆ ขึ้นตามเยื่อบุปาก จมูก ช่องคลอด หรืออาจมีตาบวม หน้าบวม เม็ดคล้ายสิวขึ้นหน้า คอ เป็นต้น อาการแพ้เช่นนี้บางทีคนไข้ไม่รู้ตัว และไม่สนใจ คิดว่าเล็กน้อย ไม่คิดว่า เป็นผลมาจากยาที่กินเข้าไป ทำให้อาการหนักยิ่งมากขึ้น ถ้าคนที่ช่างสังเกตจะรู้ทันทีว่าเกิดการแพ้ยาขึ้นแล้ว ให้หยุดยาที่กำลังกินอยู่ทันที

ในกรณีที่กินยาหลายอย่างไม่สามารถรู้ได้แน่นอนว่าแพ้ยาตัวไหน ให้หยุดยาทุกชนิด แล้วปรึกษาแพทย์ ในกรณีที่ไกลหมอ และอาการแพ้ไม่รุนแรง เช่นมีผื่น และคันมาก ให้กินยาแก้แพ้ หรือแอนตี้ฮีสตามีน เพื่อช่วยลดอาการ เช่น ไฮดรอกไซซีน Hydroxyzine (Atarax R) คลอเฟนนิรามีน chlorpheniramine, บรอมเฟนนิรามีน bromphoeniramine เป็นต้น แล้วทาคาลาไมน์โลชั่น ตามบริเวณผื่นคัน

ถ้าอาการแพ้มีมาก โดยเฉพาะมีตุ่มใสตามเยื่อบุช่องเปิดต่าง ๆ ของร่างกาย หรือมีอาการช๊อคให้รีบส่งแพทย์

ผู้ที่เคยแพ้ยาชนิดใด ให้จดจำชื่อยาชนิดนั้นให้แม่น เวลาไปหาหมอต้องบอกให้หมอทราบทุกครั้ง เพื่อเขาจะได้เลี่ยงไม่ใช้ยาตัวนั้น ถ้าจำไม่ได้ให้จดบันทึกไว้ในสมุดประจำตัว ทั้งนี้ก็เพื่อความปลอดภัยของตัวท่านเอง

ผ.ศ. ธิดา นิงสานนท์

□ □ □

การตรวจโรคเป็นสิ่งพึงปฏิบัติในอันที่จะบำบัดหรือระงับทุกเวทนาจากการป่วยเจ็บ

●

การเจ็บป่วยเป็นโรคเป็นอุบัติการณ์ที่มีขึ้นได้แก่คนทุกรูปทุกนาม ไม่เลือกเพศและวัย หรือฐานะ ดังนั้นท่านจึงมีบทสอนในอภิณหปัจจเวกขณะ เกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ดังคำบาลีว่า "พยาธิ ธมฺโมมฺหิ พยาธิ อนตีโต เรามีความเจ็บไข้เป็นธรรมดา จะล่วงพ้นความเจ็บไข้ไปไม่ได้" ก็เมื่อการเจ็บป่วยเป็นสิ่งที่เราหลีกเลี่ยงไม่ได้ เราก็จำต้องยอมรับความจริงในเรื่องนี้ และในเวลาเดียวกันเราก็ต้องระลึกถึงหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่ว่า ผลย่อมมีขึ้นเนื่องแต่เหตุแต่ปัจจัย การเจ็บป่วยซึ่งเป็นผลปรากฏนั้นก็ย่อมมีเหตุมีปัจจัยให้เป็นเช่นนั้น แต่เหตุและปัจจัยของโรคนั้นเรายังไม่ทราบตลอดทั้งหมดทุกโรค อย่างไรก็ดี เราก็ทราบสำหรับหลายโรค เมื่อทราบเหตุที่แน่นอนแล้ว เราก็สามารถกำจัดเหตุและปัจจัยนั้น ๆ เสียได้ เช่น เราทราบว่าอหิวาตกโรคเกิดขึ้นเนื่องจากเราติดเชื้อโรคนี้โดยรับประทานเข้าไป เราก็ระมัดระวังไม่เข้าไปอยู่ในแหล่งโรค และระวังเกี่ยวกับความสะอาดของอาหาร และน้ำดื่ม เราก็จะไม่ติดโรค หรือเรารู้ว่าโรคเหน็บชา เกิดจากการ

รับประทานอาหารที่ขาดวิตามิน บี. ๑ (B ๑) เช่นรับประทานข้าวสารที่สีจนขาว ขัดเอาส่วนที่มีวิตามิน บี. ๑ (B ๑) ออกไปเสีย ประกอบกับการหุงก็หุงด้วยวิธี "เช็ดน้ำ" ซึ่งเท่ากับทิ้งส่วนที่อาจมีวิตามิน บี. ๑ (B ๑) เหลืออยู่ไปเสีย เมื่อเรารับประทานอาหารที่มีวิตามิน บี. น้อย หรือไม่มีเลย ร่างกายก็ขาดวิตามินดังกล่าว ทำให้อาการแห่งโรคเหน็บชาเกิดขึ้น เมื่อเราทราบเช่นนี้ เราก็ต้องพยายามขจัดเหตุ ขจัดปัจจัยนั้นเสีย เช่นรับประทานข้าวอนามัย และใช้วิธีหุงข้าวที่ถูกต้อง เราอาจจะหลีกเลี่ยงการเป็นโรคเหน็บชาได้ โรคอีกมากมายหลายชนิดเรายังไม่ทราบเหตุที่แน่ชัด ยิ่งกว่านั้น อาการแห่งโรคแต่ละโรคก็ไม่เหมือนกันเสมอไป หรืออาการบางอย่างก็มีได้เหมือน ๆ กันในโรคต่าง ๆ ยกตัวอย่างที่เห็นได้ง่าย ๆ เช่น อาการไข้ อาจเป็นอาการของโรคได้ในหลาย ๆ โรค เช่นเป็นไข้หวัด ไข้มาลาเรีย ไข้ไทฟอยด์ ไข้เนื่องจากการติดเชื้อต่าง ๆ เป็นต้น หรืออาการปวดศีรษะซึ่งเป็นอาการสามัญที่เรารู้จักกันทั่วไปก็อาจเป็นอาการแห่งโรคของโรคจำนวนมากมาย ตั้งแต่ไข้หวัด โพรงอากาศข้างจมูก (ไซนัส) อักเสบ เยื่อหุ้มสมองอักเสบ แรงดันโลหิตสูง จนถึงก้อนทูมในสมอง แม้แต่สายตาสองข้างไม่เท่ากัน ก็อาจเป็นเหตุให้ท่านปวดศีรษะได้ ก็เมื่อโรคต่าง ๆ อาจแสดงอาการคล้าย ๆ กัน ได้เช่นนี้ ก็ย่อมเป็นการยากที่จะวินิจฉัยว่าเป็นผู้ป่วย ป่วยด้วยโรคใด โดยเฉพาะสำหรับผู้ที่ไม่ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องโรคภัยไข้เจ็บ และก็เป็นการยากยิ่งขึ้นไปอีกที่จะทราบถึงเหตุถึงปัจจัยของอาการแห่งโรคนั้น ๆ

การเจ็บไข้ได้ป่วยก่อให้เกิดทุกขเวทนา ทุกข์ทางกายเนื่องจากการป่วยนั้น หากเราสามารถทราบเหตุทราบปัจจัยแห่งโรคนั้น ๆ เราก็สามารถขจัด หรือระงับเสียได้ ถ้าหากไม่อยู่ในวิสัยเหลือที่จะรักษาเสียก่อน อย่างน้อยเราก็ช่วยบรรเทาอาการ และบรรเทาทุกข์ทางกายนั้น ๆ ได้ ดังนั้นการทราบว่าผู้ป่วยป่วยด้วยโรคใด จึงเป็นสิ่งที่พึงปฏิบัติในอันดับแรก และการที่จะทราบได้ก็ต้องอาศัยการตรวจ การตรวจโรคนั้นเริ่มต้นผู้ตรวจก็ต้องใช้สัมผัสทั้งหลายก่อน เช่น ใช้ตาดู หูฟัง (ฟังทั้งประวัติเรื่องราว และฟังบางส่วนของร่างกายผู้ป่วย) ตลอดจนใช้มือคลำ หรือเคาะ แม้แต่จมูกก็ยาจมีส่วนได้บ้าง ในปัจจุบันนี้การตรวจโรคได้มีวิวัฒนาการไปเป็นอันมาก ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ได้

ช่วยนำเอาความรู้ทางฟิสิคซ์ทางเคมี และทางชีววิทยามาช่วยเพิ่มพูนขีดความสามารถของแพทย์ผู้ตรวจขึ้นเป็นเอนก ดังเช่นการนำรังสีเอ็กซ์ (X—roys) มาใช้ในการตรวจอวัยวะภายในของร่างกาย การตรวจการเปลี่ยนแปลงทางคลื่นไฟฟ้าของหัวใจและสมอง ช่วยการพิเคราะห์โรคของอวัยวะนั้น ๆ การตรวจทางชีว—เคมี (โลหิต น้ำสันหลัง ปัสสาวะฯ) ก็ช่วยให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายในของร่างกาย และ/หรือ ให้ทราบว่ามีสารเป็นพิษใด ๆ บ้าง เช่น ปรอท หรือตะกั่วในร่างกาย การเปลี่ยนแปลงทางสัณฐานวิทยาของเซลล์ ก็ช่วยให้ทราบถึงสภาพผิดปกติของส่วนของร่างกายที่เกี่ยวข้องเป็นต้น การตรวจพบไขพยาธิ หรือระยะตัวอ่อนแห่งชีพจักรของตัวพยาธิบางชนิด ก็จะช่วยให้เราทราบว่าผู้ป่วยติดเชื้อพยาธิชนิดใด อันเป็นต้นเหตุแห่งอาการต่าง ๆ ของโรค ยิ่งโรคมีเหตุและความลึกลับซับซ้อน การตรวจก็ยิ่งต้องสลับซับซ้อนตามไปด้วย อย่างไรก็ดีโรคจำนวนมากก็อาจพิเคราะห์ได้โดยอาศัยแต่เพียงสัมผัสดังกล่าวข้างต้น แต่ทั้งนี้ ทั้งนั้นก็จำต้องอาศัยประสบการณ์และความชำนาญของผู้ตรวจเป็นสำคัญด้วย ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการตรวจโรคเป็นสิ่งจำเป็นทั้งสำหรับการพิเคราะห์หรือวินิจฉัยโรค และทั้งสำหรับการพิจารณาให้การบำบัดรักษาที่ถูกต้องและเหมาะสม และด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงยอมเป็นที่กระจ่างว่า หากท่านไม่ประสงค์ที่จะให้ทุกขเวทนาอันเกิดจากโรคภัยไข้เจ็บมีอยู่อย่างยืดเยื้อ แต่ปรารถนาที่จะให้สิ้นสุดลงโดยเร็วแล้ว ท่านก็ควรไปพบแพทย์ขอรับการตรวจและรักษาเสียแต่เริ่มแรกที่มีอาการผิดปกติเกิดขึ้น การเดาโรคและการทดลองรักษาตามคำบอกเล่าลือสืบต่อกันมาก็ดี หรือตามคำแนะนำของผู้ขายยา ที่เรียกกันเป็นสำนวนชาวบ้านว่า "หมอตี๋" ก็ดี นอกจากจะมีส่วนผิดมากกว่าถูกแล้ว ยังเป็นการขยายระยะเวลาแห่งทุกขเวทนาจากการป่วยไข้ด้วย ทำให้เสียเวลา เสียเงินเสียทองไปโดยไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควรจะได้รับ ยิ่งกว่านั้นยังอาจเป็นผลร้ายต่อผู้ป่วยด้วย การเสียเวลาไปด้วยการทดลองรักษาด้วยยา หรือวิธีการต่าง ๆ อาจทำให้การดำเนินของโรคได้ก้าวไปถึงขั้นเหลือมือที่จะรักษาเสียแล้วก็ได้ ทั้งนี้โดยเป็นผลเนื่องมาจากโรคนั้น ๆ โดยตรง หรือด้วยอาการแซกซ้อนอื่น ๆ ก็ตาม

ฉะนั้น การตรวจโรคจึงเป็นสิ่งควรปฏิบัติเพื่อการระงับทุกขเวทนาทางกาย อันเนื่องจากโรคภัยไข้เจ็บทั้งหลาย และท่านไม่พึงเสียเวลาไปด้วยการเดาโรค และ / หรือทดลองรักษาโรคด้วยตนเอง หรือตามคำบอกเล่าสืบต่อกันมาเลย.

□ □ □

ไตพิการ

●

โรคไตเป็นโรคที่เมื่อผู้ใดเป็นแล้วก็ยากที่จะรักษาให้หายขาด แม้ในปัจจุบันนี้ก็รักษาแต่เพียงให้โรคสงบให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ และคนไข้จำต้องประพฤติตนอยู่ในกรอบตามแพทย์สั่ง และต้องหมั่นมาพบแพทย์ตามนัดหมายอยู่เป็นประจำ ซึ่งแม้ว่าจะได้ปฏิบัติตนโดยเคร่งครัดเช่นนี้ บางครั้งเมื่อโรคกำเริบมากก็พ้นความสามารถของแพทย์ที่จะเยียวยา นอกจากต้องได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนไต ซึ่งในบ้านเราก็เพิ่งจะเริ่มทำกันมาไม่กี่ปีนี้ และผลก็ยังไม่เป็นที่พอใจนัก นอกจากนั้นค่าใช้จ่ายยังสูงมาก แม้ในต่างประเทศเองเขาก็ยังมีข้อกำหนดไว้มากมาย สำหรับคนไข้ที่เขาจะรับเข้ามาไว้ในโครงการเปลี่ยนไต เช่น สถานภาพทางเศรษฐกิจต้องดี มีความสำคัญต่อสังคม อายุต้องไม่เกิน ๔๕ ปี ฯลฯ คนไข้บางคนเมื่อเปลี่ยนไตแล้ว ไม่ช้าก็ต้องตัดไตที่เปลี่ยนทิ้งไป เอาไตใหม่ครั้งที่ ๒ หรือครั้งที่ ๓ มาใส่ให้ เพราะร่างกายของคนเรานั้นปฏิเสธไตที่เปลี่ยนให้ บางคนเปลี่ยนให้ครั้งเดียวก็สามารถอยู่ได้นาน เท่าที่ทราบเคยพบในต่างประเทศมีคนหนึ่งอยู่ได้ถึง ๙ ปี แต่ตลอดระยะเวลาที่อยู่ต้องมาให้แพทย์ตรวจ และให้ยาตามนัดอย่างเคร่งครัด ก่อนที่จะได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนไตให้คนไข้ก็ต้องเข้าเครื่องไตเทียม เพื่อให้มีชีวิตอยู่รอไตที่เหมาะสมกับตัว ซึ่งอาจเป็นไตจากคนที่ยังมีชีวิตอยู่ หรือจากคนที่พึ่งเสียชีวิตใหม่ ๆ ที่ได้พิสูจน์ว่า ไม่เป็นโรคไตอยู่ก่อน จะเห็นว่ามนุษย์ทุกยุคทุกสมัยพยายามดิ้นรนขวนขวาย เพื่อให้ชีวิตยืนนานที่สุดจนถึงขั้นว่า ถ้าไม่ตายเสียได้ก็จะทำ จึงได้พยายามเปลี่ยนอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกายเมื่อเกิดพิการ เหมือนกับเปลี่ยนอะไหล่รถยนต์ เช่นเปลี่ยนหัวใจ เปลี่ยนปอด เปลี่ยนไต แต่สุดท้ายก็หนีความจริง คือความตายไปไม่พ้น ดังนั้นท่านทั้งหลายพึงอย่าประมาท

ไตมีลักษณะเหมือนเมล็ดถั่ว อยู่นอกช่องท้องค่อนไปด้านหลังของลำตัว ใต้ชายโครงทั้ง ๒ ข้าง ไตแต่ละข้างนั้นประกอบด้วยไตหน่วยเล็ก ๆ ข้างละ ๑ ล้านหน่วย ซึ่งถ้าเราเอามาคลี่ให้ยาวออกต่อ ๆ กันไป จะมีความยาวขนาดกรุงเทพ ฯ ถึง ลพบุรี (๑๖๐ ก.ม.) และหน้าที่สำคัญของไตก็คือ การกำจัดของเสียที่เป็นผลจากการเผาผลาญอาหารเพื่อใช้เป็นพลังงานของร่างกาย พร้อมกับการควบคุมจำนวนน้ำในร่างกายให้อยู่ในสภาวะสมดุลย์โดยให้ส่วนที่เกินขับออกเป็นน้ำปัสสาวะลงสู่กรวยไต ผ่านหลอดไตทั้งสองข้างลงสู่กระเพาะปัสสาวะแล้วถ่ายออกมา นอกจากนั้นไตยังมีหน้าที่สร้างเม็ดโลหิตแดงและควบคุมความดันโลหิตของร่างกายด้วย เนื่องด้วยไตมีหน้าที่อันสำคัญดังกล่าวจึงต้องการโลหิตมาหล่อเลี้ยงมากประมาณ ๒๔–๒๕ เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนเลือดทั้งหมดที่มีอยู่ในร่างกาย ซึ่งถ้าร่างกายเราปกติมีเลือดประมาณ ๕ ลิตร ก็จะต้องไปอยู่ที่ไตเสีย ๑.๒๕ ลิตร ดังนั้นหากเกิดสภาวะใดที่ร่างกายเสียโลหิตมาก หรือร่างกายแห้งน้ำ หรือแรงดันโลหิตต่ำ ก็ย่อมส่งผลให้เกิดความพิการของไตได้ หรือแม้ในคนปกติที่มีอายุล่วงเข้าวัยชราประมาณว่าตั้งแต่ ๕๐ ปีขึ้นไป สมรรถนะของไตก็เสื่อมลงประมาณ ๑๕–๒๐ % จึงไม่สมควรที่บุคคลอันมีอายุดังกล่าวจะรับประทานอาหารที่ทำให้เกิดการเผาผลาญมาก ซึ่งย่อมต้องเกิดของเสียมากเป็นเหตุให้ไตที่เสื่อมตามวัยอยู่แล้ว ต้องทำงานหนักเกินตัวจนอาจพิการได้

เนื่องจากไตเป็นหัวกุญแจของระบบทางเดินปัสสาวะ และทางเดินปัสสาวะก็เป็นระบบที่ติดเชื้อง่ายรองลงมาจากระบบการหายใจ ดังนั้นถ้ามีการอักเสบของระบบทางเดินปัสสาวะแล้วรักษาไม่ถูกต้องก็เป็นผลสะท้อนให้ไตพิการได้ หรือพบว่าเป็นนิ่วในระบบทางเดินปัสสาวะ เช่น ที่กระเพาะปัสสาวะ หรือที่ไตแล้วไม่ได้รับการรักษา ก็จะทำให้ไตพิการได้ และแม้ตัวไตเองก็เกิดนิ่วขึ้นได้และนิ่วในไตเป็นจำนวนมากที่เป็นโรคเก๊าท์อันเนื่องมาจากรับประทานอาหารจำพวกโปรตีนมาก

การถูกงูกัด ผึ้งต่อย แมลงมีพิษ แล้วร่างกายมีการแพ้ต่อพิษของแมลงหรือสัตว์เหล่านั้นก็ทำให้เกิดไตพิการได้

การได้รับก๊าซพิษ สารเคมี หรือสารที่เข้าโลหะ เช่น ปรอท ตะกั่ว ทอง เงิน ตามโรงงานอุตสาหกรรม โดยไม่รู้ตัวเข้าไปทีละน้อยจนถึงขนาดเป็นพิษก็ทำให้ไตพิการได้

การมีสุขภาพของช่องปาก ฟัน หู และผิวหนังที่ไม่ดี ก็เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดไตพิการได้

การเป็นโรคระบบทางเดินหายใจส่วนต้นบ่อย ๆ เช่น เจ็บคอ ต่อมทอมซิลอักเสบเรื้อรังแล้วไม่ได้รับการรักษาที่ถูกต้องก็ทำให้เกิดไตพิการได้ การเป็นโรคอื่นก่อน เช่น เบาหวาน หัวใจ ความดันสูงแล้วไม่ได้รับการรักษาที่สม่ำเสมอให้ถูกต้องก็ทำให้ไตพิการ หรือในโรคของลำไส้ส่วนกลาง โดยเฉพาะในเด็กก็ทำให้ไตพิการได้

ไตพิการเป็นกรรมพันธุ์ก็ได้ แต่สิ่งสำคัญที่สุดที่ขอใคร่จะเน้นก็คือการใช้ยาผิด เพราะยาทั้งหลายที่ใช้กันในปัจจุบันนี้เป็นสารเคมีที่สังเคราะห์กันขึ้นมาทั้งนั้น และมีอยู่มากที่เป็นพิษต่อไตอย่างแรง ซึ่งมีทั้งพวกปฏิชีวนะ และยาแก้ปวด แก้ไข้ นับว่าเป็นกรรมของประชาชนไทย ที่ยังปล่อยให้ตัวเองสมัครใจเป็นเหยื่อ โดยซื้อยารับประทานเองได้โดยอิสระ แต่ว่าไปแล้วคนไทยก็เป็นคนรักความอิสระ ถ้าจะตายโดยอิสระ ใครจะทำไม ? เพราะซื้อยาชุดตามร้านถูกสตางค์ดี รับประทานชุดสองชุดก็หายเหมือนกัน ไม่ต้องเสียเวลาไปหาแพทย์ ไม่ต้องเสียเงินแพงให้แพทย์ และคร้านที่ฟังคำแนะนำของแพทย์ เข้าคำกล่าวที่ว่า "ทำได้ตามใจ คือไทยแท้" แต่คิดว่า "กินยาตามใจคือตายแน่" แม้แพทย์เองก็มีความระมัดระวังในการให้ยาอยู่แล้วก็ยังพลาดบ่อย ๆ จึงขอให้ท่านทั้งหลายได้พิจารณาดูเองเถิดว่า ชุมชนที่เจริญนั้นเขาย่อมปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ตัวถนัด โดยมีระเบียบวินัยไม่ก้าวก่ายกัน ถ้าที่บ้านไฟฟ้าเสียก็จ้างช่างไฟเขามาแก้ รถยนต์เสียก็ให้ช่างเขามาแก้ ไม่ควรแก้ไฟฟ้าเอง หรือแก้รถยนต์เอง ทั้งที่ถ้าซื้อหนังสือมาอ่านก็อาจทำได้ แต่ก็อาจต้องตายเพราะไฟฟ้าดูดเข้าสักวันหนึ่งเป็นแน่

ดังได้กล่าวแล้วแต่ต้นว่าโรคไตนั้นเป็นแล้วหายยาก หรือไม่หายเพียงแต่รักษาให้สงบเข้าไว้ให้นานที่สุด เพราะฉะนั้นวิธีที่ดีที่สุด คือการป้องกัน และปฏิบัติตัวของเรา แต่ก่อนจะกล่าวถึงการปฏิบัติตนเพื่อเป็นการป้องกัน ก็จะชี้แจงพอเป็นสังเขปถึงอาการของโรคเมื่อเริ่มจะเป็นเสียก่อน เช่น

- ถ้าท่านมีอาการปัสสาวะบ่อยผิดปกติโดยไม่มีเหตุผล เช่น ไม่ได้ดื่มน้ำชา กาแฟ หรือสุรา เบียร์ มากเกินควร
- ถ้าท่านต้องลุกขึ้นมาปัสสาวะตอนกลางคืนบ่อย ๆ
- ถ้าท่านครั่นเนื้อครั่นตัว เจ็บคอ ๓–๔ วัน และอยู่ ๆ ก็มีหนังตาบวม
- ถ้าท่านมีไข้แล้วเจ็บเอว หรือหลัง หรืออยู่ดี ๆ ก็ปวดหลังมาก โดยที่ท่านไม่ได้ทำงานหนัก
- ถ้าท่านมีคนทัก หรือสังเกตเองว่าใบหน้าท่านอยู่ ๆ ก็ฉุขึ้นมา
- ถ้าท่านอยู่ดี ๆ ก็มีบวมที่เท้าจนกดแล้วบุ๋มตรงหน้าแข้ง หรือรองเท้าที่เคยใส่คับ
- ถ้าท่านผอม และซีดลง ๆ แล้วต่อมาคลื่นไส้ อาเจียน หรือท้องเดิน
- ถ้าท่านบวมทั้งตัว
- ถ้าท่านปัสสาวะน้อยผิดปกติ หรือมีความผิดปกติในการถ่ายปัสสาวะ เช่น ถ่ายลำบาก ถ่ายแล้วปวดตอนสุด หรือปวดก่อนจะถ่าย หรือมีอาการแสบร้อนระหว่างถ่าย
- ถ้าท่านสังเกตเห็นปัสสาวะของท่านมีสีแดงหรือสีน้ำล้างเนื้อ หรือเป็นเลือดสด หรือเป็นสีโคลาโคล่า
- ถ้าท่านสังเกตปัสสาวะของท่านมีสีขาวขุ่น หรือคล้ายเป็นหนอง
- ถ้าท่านปวดตามข้อใหญ่ ๆ เช่นเข่า ศอก ข้อมือ และมีไข้สูง หรือปวดท้องน้อย
- ถ้าท่านปวดศีรษะอย่างรุนแรงพร้อมกับมีปัสสาวะน้อย
- ถ้าท่านเป็นโรคเบาหวาน หรือโรคเก๊าท์อยู่นานแล้ว
- ถ้าท่านเป็นโรคความดันโลหิตสูง

อาการเหล่านี้ถ้าปรากฏขึ้น ท่านก็ควรไปปรึกษากับแพทย์เพื่อรับการตรวจสอบอย่างละเอียดได้แล้ว อย่านิ่งนอนใจ พวกเรามักจะมีเวลาทำโน่นทำนี่ หรือไปนี่ไปโน่นเสมอ แต่ไม่มีเวลาไปหาแพทย์และจากสถิติการใช้จ่ายก็จะพบว่าเปอร์เซ็นต์ในเรื่องรับประทานอาหาร แต่งตัว เที่ยวเตร่ เล่น มีมาก แต่ไม่มีรายการเจียดไว้กับสุขภาพเลย

เมื่อเป็นน้อยก็มักรอไว้ก่อน หรือหายารับประทานเอง ต่อเมื่อเป็นมากจึงไปหาแพทย์ ซึ่งบ่อยครั้งที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงจนเกิดความเดือดร้อน ในประเทศที่เจริญแล้วเวชศาสตร์ป้องกัน และการอนามัยของชุมชน มีความสำคัญมากกว่าการรักษาโรค เพราะถ้าบุคคลในชาติมีพลานามัยสมบูรณ์ และประชาชนรู้วิธีป้องกันโรคก็ย่อมไม่ค่อยเจ็บป่วย ทำให้สามารถทำงานได้เต็มความสามารถอันเป็นผลสท้อนให้เศรษฐกิจโดยส่วนรวมดี และประเทศชาติย่อมมีความมั่นคง

ต่อไปนี้ก็เป็นวิธีปฏิบัติตนเพื่อเป็นการป้องกันโรคไตพิการดังกล่าว

- รักษาความสะอาดในร่างกายของท่าน รวมทั้งผู้ใกล้ชิด บ้านเรือน โดยเฉพาะห้องน้ำและสิ่งแวดล้อม
- อย่าปล่อยให้มีแผลในปาก หรือฟันผุ เป็นพุพองตามผิวหนัง หรือเป็นฝีตามที่ต่าง ๆ ในร่างกายหรือหูน้ำหนวก
- ระวังอย่าให้ถูกแมลง สัตว์ กัดต่อย หรือสูดควันพิษต่าง ๆ
- ถ้าท่านมีอายุเกิน ๒๕ ปีแล้ว ควรรับประทานหรือดื่มแต่พอควร ด้วยคนเราจะเจริญเติบโตมากที่สุดในด้านความสูง เพียงแค่อายุดังกล่าว
- ควรออกกำลังกายเป็นประจำ ให้รู้สึกเหนื่อยในขณะชีพจรเต้นในอัตรา ๑๐๐–๑๒๐ ต่อนาที นานติดต่อกันเพียงวันละ ๖ นาที ก็พอ
- ถ้าส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายท่านถูกแดดแล้วมีการเปลี่ยนสีของผิวหนังเป็นคล้ำ จงอย่าพยายามถูกแดดอีก ถ้าจำเป็นก็ต้องสวมเสื้อแขนยาว กางร่ม สวมหมวก
- ดื่มน้ำบริสุทธิ์ ไม่ต่ำกว่าวันละ ๑ ขวดแม่โขง
- อย่าพยายามกลั้นปัสสาวะ
- อย่าเที่ยวสำส่อน
- สตรีมีครรภ์ควรระมัดระวังเป็นพิเศษเพราะมีโอกาสติดเชื้อได้ง่ายกว่าคนธรรมดา และควรติดต่อแพทย์เป็นประจำ
- อย่ารับประทานเนื้อสัตว์ ๒ เท้า ๔ เท้า มากเกินไป

- อย่ารับประทานเครื่องในสัตว์ หรือหอยต่าง ๆ มากเกินควร หรือถ้าละเว้นได้ก็จะเป็นการดี
- อย่ารับประทานยาทุกประเภทเอง หรือจากคำบอกเล่าของผู้อื่น นอกจากแพทย์สั่ง หรือได้ปรึกษาแพทย์แล้ว

"กินน้อยตายยาก กินมากตายไว
กินยาตามใจ คือตายแน่"

ท่านสาธุชนทั้งหลาย เมื่อได้อ่านบทความนี้แล้ว โปรดพิจารณาและตัดสินใจเองเถิดว่าสมควรปฏิบัติตนประการใด.

พุทธสมาคมคลีนิค

□

"การให้ปัน ๑ การพูดไพเราะ ๑ การบำเพ็ญประโยชน์แก่กัน ๑ การวางตนให้เหมาะสมตามธรรม ๑ เหล่านี้แหละ เป็นธรรมเครื่องสังเคราะห์กันในโลก เหมือนลิ่มสลักเป็นเครื่องยึดรถที่แล่นไปอยู่ฉะนั้น"

จตุกกังคุตตร ๒๑/๔๒

สุขภาพจิตคนสูงอายุ

(พูดกับพยาบาล เมื่อวันที่ ๒๓ พ.ค. ๒๕๒๓)

โดย นายแพทย์ วิรัช มรรคดวงแก้ว

ท่านพยาบาล ทั้งหลาย

ผมจำคติสำหรับคนสูงอายุบทหนึ่ง ความว่า

"จงทำงานเพื่อตนเองจนสุดชีวิต และทำความดีให้คนอื่น ย่อมไม่มีวันแก่ คือไม่แก่ในการงาน และความดี แล้วจึงค่อย ๆ ขัดเกลา โลภะ โทสะ และโมหะ ออก ทีละน้อย ๆ"

ตอนบ่ายวานนี้ ได้รับโทรศัพท์จากเจ้าหน้าหน้าที่ของศาลาพำนักชนบท โรงพยาบาลประสาทว่า คุณหมอประสพ ขอให้ผมมาพูดเรื่องสุขภาพจิตของคนสูงอายุ ให้คุณพยาบาลฟัง ผมอยู่ว่าง ๆ นึกสนุกว่าจะได้พูดได้คุยเสียบ้าง หากคุณฟังแล้วเกิดศรัทธาตั้งอกตั้งใจ เอื้อเฟื้อ เจือจาน ด้วยเมตตาจิตให้อุปการะแก่คนสูงอายุแล้ว ย่อมถูกต้องตรงกับนโยบายของรัฐบาล ที่กำลังจะตอบสนองคนสูงอายุว่าได้ประกอบคุณงามความดีตั้งแต่ครั้งยังมีกำลังวังชาสมบูรณ์ ก็จักเกิดเป็นกุศล ผมจะได้มีส่วนในการกุศลนั้น ๆ ด้วย จึงรีบตอบรับโดยทันที

นึกว่าจะขึ้นต้นเป็นกลอน ก็นึกได้ถึงปัญหาประจำวัน พ. เนตรรังษี–ถาม ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ตอบ กลอนว่า.–

๏ สักระวาหน้าร้อนนอนไม่หลับ
ลุกขึ้นจับปากกามานั่งเขียน
แต่จดแล้วจ้องเล่าเฝ้าวนเวียน
ปัญหาเหี้ยนกลอนหดหมดแรงใจ

๏ อนารถแท้ ปัญญาไป อยู่ไหนหนอ
ดังเปิดท่อน้ำประปาหาไหลไม่
หรือแก่ตัวปัญญาลดหดหายไป
คุณชายเอยเป็นบ้างไหมไขทีเอย

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ตอบ

๏ สักระวาปัญหาหดลดลงแน่
เพราะความแก่ช่วยทอนรอนริดให้
สมองเคยฟุ้งเฟื่องก็เชื่องไป
คิดอะไรไม่ออก บอกตรง ๆ
๏ อันดวงตาแม้ชราหาแว่นช่วย
หรือฟันบ่วยก็พอปลอม ออมซอมส่ง
แต่ปัญญาถึงคราชราลง
ยากจะทรงไว้ได้หนักใจเอย

กลอนที่ยกมากล่าว เผอิญเข้ากับเรื่องได้พอดี คือความเสื่อมนั่นเอง หรือคำหมอเรียก DEGENERATION

ตอนผมเรียนแพทย์ Dr. Ellis เคยย้ำเสมอ ๆ เมื่อสอน Pathology ว่า The man is as old as his arteries ซึ่งแปลว่าคนเราเมื่อแก่ตัวลง หลอดโลหิตในร่างกายก็พลอยแก่ตามไปด้วย หลอดโลหิตที่ชรานั้น จะมีสิ่งไปจับทำให้หลอดแคบ ความยืดหยุ่นน้อยลง ทำให้แข็งกระด้าง เปราะแตกง่าย หรืออุดตันง่าย หลอดโลหิตที่แคบลงทำให้เลือดที่ส่งไปเลี้ยงที่ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายพลอยลดลง ถ้าจะให้ได้เลือดเท่าเดิมจำเป็นต้องเพิ่มความดันขึ้น ความดันเลือดสูงที่เกิดขึ้นก็เพราะเหตุข้างต้น

มีบางท่านเปรียบเทียบหลอดโลหิตกับท่อประปาที่ใช้มานาน ย่อมมีสิ่งสกปรกไปเกาะข้างในของท่อ ทำให้รูแคบลง ทำให้ต้องเพิ่มกำลังดันน้ำให้สูงขึ้น ถ้าไม่เพิ่มกำลังดัน น้ำอาจต้องหยดติ๋ง ๆ หรือหายเงียบไปเลย ที่นี้ถ้าเพิ่มกำลังดันสูง ท่อประปาที่เก่า

อยู่แล้วก็พาลจะแตกเอา ท่อประปาฉันใด หลอดโลหิตในร่างกายคนเราก็พอจะเปรียบเทียบกันได้ฉันนั้น

เมื่อหลอดโลหิตตีบลง เลือดไปเลี้ยงอวัยวะที่สำคัญ ๆ ไม่พอก็เกิดโรค หรือหลอดโลหิตแตกก็เกิดโรค เช่น สมอง หากขาดเลือดก็เป็นอัมพาต, ไต หัวใจ เลือดไปอุด หรือแตกเข้าที่ไหน ก็เกิดเป็นโรคเข้าที่นั่น เมื่อเข้าใจได้ดังนี้ นับว่ารู้เรื่องโรคของผู้สูงอายุได้มากทีเดียว

DEGENERATION หรือความเสื่อมนั้น เราไม่สามารถจะแก้ได้ แต่อาจสามารถที่จะชลอความเสื่อมต่าง ๆ ได้ หากได้สนใจและเรียนรู้ แล้วนำมาปฏิบัติให้เป็นกิจวัตรประจำวัน และทำให้สม่ำเสมอ อย่าให้ขาดได้ เมื่อความเสื่อมมาช้า ก็ดูไม่ใคร่แก่ อายุจะยืน (เป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหาก ไม่ใช่เรื่องที่จะพูดในวันนี้)

เมื่อจะเปรียบเทียบกับการรักษารถยนต์ เพราะรถยนต์มีราคาแพง แล้วต้องการที่จะใช้ให้นานที่สุด ประหยัด และมีสมรรถภาพดีที่สุด ก็ต้องทำตามสมุดคู่มือการรักษารถของบริษัทผู้สร้าง หาวิธีที่จะทำให้เกิดความสึกหรอน้อยที่สุด ขับขี่ให้ถูกต้อง ใช้น้ำมันให้ถูกต้อง คอยดูและระวังรักษาส่วนต่าง ๆ ล้างอัดฉีดตรงตามเวลา ดังนี้เป็นต้น

ขอเล่าเรื่องพระยาสุนทรพิพิธ ซึ่งครั้งหนึ่งท่านเคยเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข กล่าวไว้ในการเลี้ยงขอบคุณบรรดานายแพทย์ที่ได้ไปช่วยรักษาผู้ป่วยด้วยโรควัณโรค ว่าเป็นผู้เสียสละอย่างสูง และพูดเป็นคำเตือนสติไว้ว่า ให้มีความกตัญญูต่อตัวเอง ซึ่งต้องคิดสักหน่อยจึงจะเข้าใจ โดยจับเป็นสองประเด็น ประเด็นที่ ๑ หมอเป็นผู้ไปเที่ยวรักษาพยาบาลผู้อื่น แต่หมอดูแลรักษาตัวเองดีแล้วหรือ ท่านเปรียบว่าเราปลูกกุหลาบ ความรักต้นไม้ตื่นตี ๓ ตี ๔ จุดไฟไปส่อง และเก็บตัวเพลี้ย ตัวหนอน ส่วนชีวิตของหมอเองนั้นได้ควบคุมดูแลดีแล้วหรือ? นี่ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง เป็นข้าราชการแล้วจักต้องกินบำเหน็จบำนาญให้จงได้ หมายถึงว่าให้รักษาตัวอย่าให้มีความผิดจนไม่ได้รับบำเหน็จบำนาญ

คนที่จะมีความสุขอันสมบูรณ์นั้นต้องอาศัย

๑. สุขภาพทางกาย Physical Health

๒. สุขภาพทางจิต Mental Health

หากสุขภาพทางกายและจิตดี ก็จะสุขสมบูรณ์ หากร่างกายแข็งแรง แต่สุขภาพจิตไม่ดี หรือสุขภาพจิตดี แต่ทางร่างกายเจ็บออด ๆ แอด ๆ จะสุขสบายสมบูรณ์ได้อย่างไร เพราะคนเราประกอบไปด้วย กาย และจิต ขอพูดรวม ๆ กันไป

ความเสื่อมทางร่างกาย คืออย่างไร

ก. ลดความสวยงาม

ดวงตา – เคยมีประกายแจ่มใส กลับหม่นหมอง และมืดมัว

ผม – ดำสลวย เป็นหงอกขาว

ผิวหนัง – ขาดความอิ่ม ตกกระ

เหล่านี้เป็นปมหนึ่ง

ข. ความเสื่อมทางจิต

เหตุเพราะกำลังวังชาน้อยลง ช่วยตัวเองได้ไม่เหมือนเดิม อาจต้องพึ่งลูกหลานบ้าง แต่แล้วก็เกิดความกลัว และระแวงว่าเขาจะไม่ให้พึ่ง หรืออย่างน้อยก็เกรงใจเขา

บางคนกลัวไปเสียทุกอย่าง กลัวแก่ กลัวเจ็บ กลัวตาย กลัวปลดเกษียณ กลัวสูญเสียทางสังคม ความกลัวอาจนำไปสู่การประพฤติผิด ๆ ที่เรียกว่า Over Cowpensation เช่นกลัวจน เลยเกิดการสะสมสมบัติกันเป็นการใหญ่ กลัวแก่เลยไปหาเด็ก ๆ ไว้เป็นภรรยา หรือจัดการทำบุญจนเลยขอบเขต หวังว่าจะเอาไปกินชาติหน้า

ใจน้อย โกรธง่าย ช่างคิด เอาเรื่องขุ่นข้องหมองใจที่แล้วมาคิดจนเกิดเป็นทุกข์ อาจถึงขั้นกินไม่ได้นอนไม่หลับ จึงมีคำกล่าวเป็นคติไว้ว่า "อยู่คนเดียวให้ระวังความคิด" และต่อว่า "อยู่ระหว่างญาติมิตรให้ระวังวาจา"

ความว้าเหว่ เนื่องมาจากเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันห่างเหินไป ไปมาหาสู่กันอย่างก่อน ๆ ไม่ได้ เนื่องจากสุขภาพ หรือตายจากกันไป บางท่านสูญเสียคู่ชีวิต ลูกหลานที่อยู่ด้วยกันต่างก็ออกเรือนไปหมด อยู่แต่พวกรุ่นเล็ก ๆ ก็มีช่องว่างห่างกันมาก Generation gap จะพูดจา หรือจะทำอะไร ดูมันขัดหูขัดตาขัดใจไปทั้งสิ้น รายที่หนัก ๆ อาจคิดไม่อยากอยู่ดูโลกต่อไปอีก

ค. เศรษฐกิจ :– ถ้าจน ก็คิดไปว่าตัวเองหมดค่า ไร้ความหมาย คนชราพวกนี้น่าสงสารและเห็นใจ จะออกปากใครก็เกรงใจเขา เกรงเขาจะดูถูกเลยกลายเป็นโรค Hypochondriasis รักษาเท่าไร ๆ ก็ไม่หาย เปลี่ยนหมอ เปลี่ยนโรงพยาบาลเรื่อยไป เงินทองที่ยอบแยบอยู่แล้วก็ถึงขั้นวิกฤต

ถ้ามั่งมี :– ท่านพวกนี้ก็เกิดวิตกกังวล กลัวปล้น กลัวจี้ กลัวถูกจับเรียกค่าไถ่ ตลอดจนกลัวทรัพย์สมบัติจะสูญหาย และความสิ้นเปลืองทั้งหลายแหล่

การแก้ไข

ความเสื่อมเห็นจะแก้ไขได้ยาก แต่ยังมีชีวิตชลอให้เสื่อมช้าลง

ความเสื่อมทางร่างกาย พอจะหาอ่านได้ในเรื่อง ๖ อ. คือ อากาศ อาหาร ออกกำลังกาย อนามัย อุบัติเหตุ อารมณ์

ความเสื่อมทางจิตใจ ให้ศึกษาธรรมะของพระพุทธเจ้า

ก. ไตรลักษณ์ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา)

ข. มัชฌิมะปฏิปทา ทางสายกลาง

ค. โยนิโสมนะสิการ การทำจิตให้แยบคาย ให้ศึกษาหาความรู้ใส่ตัวเพิ่มเติมเสมอ เพราะจะได้ใช้เวลาว่างให้หมดไปอย่างมีประโยชน์

- จากตำรา
- จากข่าวสารการแพทย์
- จากปาฐกถา
- จากนายแพทย์ ทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์

อุทาหรณ์

ได้คุยกับนายแพทย์ผู้อำนวยการโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง ท่านได้สังเกตว่า ข้าราชการที่เกษียณอายุแล้ว มักจะถึงแก่กรรมภายใน ๒–๓ ปี (ไม่ช้าก็ตาย) เป็นจำนวนมาก เพราะไม่ได้เตรียมตัว เตรียมใจไว้ก่อน ท่านสรุปให้ฟังดังนี้

ก. การเงิน – ไม่หาไว้ให้เพียงพอลำบาก

ข. อำนาจ – ยังหวงไว้ ไม่ตัดเสีย ลำบาก

ค. เคยใช้รถยนต์มีคนขับ คอยแต่นั่งแล้วสั่ง – ลำบาก ทำให้คิดถึงการวางแผนก่อนออกรับบำนาญ

เพื่อให้จิตสงบไม่ว้าวุ่น ขอจบเรื่องสุขภาพจิตของผู้สูงอายุด้วยกลอนว่า

กิจการของเขาสูเจ้าอย่ามัว
ไผ่ผื่นพันพัว เอามาใส่ใจ
ทำแต่กิจตัว ดีชั่วช่างใคร
วัวของผู้ใด เข้าคอกเขาเอง

■

"ความไม่เบียดเบียน คือความสำรวมในสัตว์ทั้งหลาย เป็นสุขในโลก"

พุทธอุทาน ๒๕/๘๖

พิมพ์ที่ ร.พ. สุทธิสารการพิมพ์ 294/2 ถนนอิสรภาพ บางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร
โทร. 4651768 นายสุรพงษ์ เชียวสุทธิ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา 2523